

DIDAKTIČNI VIKEND

DEBELI RTIČ

Tatjana Resnik Planinc in Hana Munih (ur.)

Didaktični vikend – Debeli rtič

Uredili: Tatjana Resnik Planinc in Hana Munih

Avtorji in avtorice: prof. dr. Tatjana Resnik Planinc – Oddelek za geografijo, FF UL; asist. Hana Munih – Oddelek za geografijo, FF UL; študenti in študentke 1. in 2. letnika 2. stopnje eno- in dvopredmetnega študija geografije na pedagoški smeri Oddelka za geografijo FF UL 2025/2026

Oblikovanje: Oddelek za geografijo, FF UL

Fotografije: Tatjana Resnik Planinc, 2026

Založila: Založba Univerze v Ljubljani

Za založbo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

Ljubljana, 2026

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://ebooks.uni-lj.si/zalozbaul/>

DOI: 10.4312/9789612978860

Kataložni zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v

Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID=289978883](#)

ISBN 978-961-297-886-0 (PDF)

1. DIDAKTIČNI VIKEND 2026 NA DEBELEM RTIČU – IZKUSTVENO UČENJE ZA BODOČE UČITELJE IN UČITELJICE GEOGRAFIJE.....	1
1.1. Vodení ogled parka oz. učne poti.....	5
2. TERENSKO DELO.....	7
2.1. Teren skupina 4.....	7
2.2. Ekskurzija po Obsredozemskih pokrajinah Slovenije (za 9. razred OŠ).....	16
2.3. Terensko delo za dijake srednje šole	13
2.4. Ekskurzija na Debeli rtič, SŠ	16
2.5. Navodila za terensko delo – Debeli rtič	22
2.6. Navodila za terensko delo - Debeli rtič.....	27
3. SODOBNI UČITELJ – VLOGA, VODENJE, SODELOVANJE, RAZVOJ.....	33
4. PRIPRAVA DELAVNIC ZA GJP.....	37
4.1. Primer delavnice 2. skupine	37
5. PREDSTAVITEV DOMAČEGA KRAJA (1. LETNIK).....	41
5.1. Ana Blaško Kravos – Postojna	41
5.2. Eva Kralj – Radomlje	46
5.3. Anja Blokar Islamović, Eva Skok – Izola.....	57
5.4. Julija Štrukelj – Nova Gorica	67
5.5. Maruša Fužir – Braslovče	71
5.6. Miha Pečarič – Raka (Krško)	79
5.7. Petra Mali – Kamnik	84
5.8. Irenej Tornič – Postojna.....	90
5.9. Špela Kitak – Rogatec	94
5.10. Taja Hafner – Tržič	100

5.11. Timotej Tušar – Idrija	105
5.12. Urh Špital – Velenje.....	110
5.13. Vid Peče – Ljubljana Šiška	114
6. DIDAKTIČNO-GEOGRAFSKI RAZVOJNO-RAZISKOVALNI PROJEKTI NA FF UL IN NJIHOV DOPRINOS K VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU.....	143
7. PREDSTAVITEV STROKOVNIH ČLANKOV (2. LETNIK)	149
7.1. Industrijsko onesnaževanje voda in vpliv na ekosisteme	149
7.2. Usvajanje geografije se začne že v vrtcu	150
7.3. Potovanje po Evrolandiji	153
7.4. Migracije, integracija in diskriminacija pri pouku geografije	155
7.5. Poučevanje geografije učencev s posebnimi potrebami	157
7.6. Razvijanje digitalnih kompetenc pri pouku geografije	159
7.7. Formativno spremljanje pri pouku geografije	160
7.8. Gneča na avtocestah, praznina na vlakih?	161
7.9. Sprotna priprava na pouk.....	162
7.10. Trajnostnost in krožno gospodarstvo	165
7.11. Svetlobno onesnaževanje kot izobraževalna vsebina	168
7.12. Podjetnost pri pouku geografije.....	170
7.13. Nekaj vidikov formativnega spremljanja učenja	172
7.14. Geografska ekskurzija z aktivno sodelležbo dijakov: Cerknško jezero in Škocjanske jame.....	174
7.15. Terensko delo pri pouku geografije	177
7.16. Načini krepitve razvojne miselne naravnosti pri učencih in dijakih	178
7.17. Uporaba IKT pri pouku geografije	179

8. ŠOLSKA ZAKONODAJA, PRIPRAVNIŠTVO IN STROKOVNI IZPIT	186
9. SOOČANJE S STRESOM IN REŠEVANJE KONFLIKTOV	213
9.1. REŠEVANJE KONFLIKTOV	217
10. PREDSTAVITEV LITERARNIH DEL OZ. PRIROČNIKOV (2. LETNIK)	222
10.1. Šolske bridkosti	223
10.2. The Art of Changing the Brain – enriching the practice of teaching by exploring the biology of learning	224
10.3. Jonas in skrivnost reke	228
10.4. Učitelj po naključju	229
10.5. Let That Be a Lesson	231
10.6. Matilda	232
10.7. Pedagogika zatiranih	233
10.8. Didaktika	234
10.9. Srčni učitelj	235
10.10. Kako umiriti razred	236
10.11. Priročnik za načrtovanje krepitve vključujoče razredne in šolske klime ter preprečevanja in odzivanja na medvrstniško nasilje v šoli	238
10.12. Kako učinkovito pomagati otroku, ki je doživel težje izkušnje	240
10.13. Better Than Carrots or Sticks	241
10.14. Sodobni razrednik	242
10.15. Punished by Rewards	245
10.16. Od genov do zvezd	247
11. SEZNAM UDELEŽENCEV	248

1. Didaktični vikend 2026 na Debelem rtiču – izkustveno učenje za bodoče učitelje in učiteljice geografije

Tatjana Resnik Planinc in Hana Munih

Od 13. do 15. marca 2026 je na Debelem rtiču potekal tradicionalni Didaktični vikend Oddelka za geografijo Filozofske fakultete UL, namenjen študentom in študentkam 1. in 2. letnika 2. stopnje eno- in dvopredmetnega študija geografije na pedagoški smeri. Tridnevni dogodek, namenjen profesionalnemu razvoju bodočih učiteljev in učiteljic, povezuje terensko delo, didaktične vsebine, javno nastopanje ter izrazito sodelovalno učenje.

Po prihodu in namestitvi je skupina najprej spoznala naravne in izobraževalne vsebine parka in učne poti Zdravilišča RK Debeli rtič, po kateri jih je vodila ena od pedagoginj v zdravilišču. Nato je po kratki uvodni predstavitvi namena in ciljev didaktičnega vikenda sledilo najprej samostojno terensko skupinsko delo v okolici zdravilišča, nakar so posamezne skupine na terenu celotni skupini predstavile rezultate svojega dela. Tu je prišla do izraza ena izmed ključnih spretnosti bodočih učiteljev in učiteljic – sposobnost jasnega, strukturiranega in samozavestnega javnega nastopa. Predstavitve so bile raznolike – od geografskih vsebin do didaktičnih interpretacij – vse pa so študenti izvedli v učnem okolju, ki spodbuja sproščen, a hkrati strokoven pristop.

Slika 1: Terensko delo študentov in študentk na Debelem rtiču (Foto: T. Resnik Planinc, 2026)

Dan se je zaključil s skupnim načrtovanjem delavnic o mestih, ki jih bodo študenti in študentke letošnjega prvega letnika izvedli v oktobru 2026 z dijaki in dijakinjami Gimnazije Jožeta Plečnika v Ljubljani. V okviru

delavnic so razmišljali o zgodovinskem prerezu urbanega razvoja, Plečnikovi dediščini ter konceptih zelenih, trajnostnih in futurističnih mest. Že ta pripravljalni del je od njih zahteval veliko ustvarjalnosti, predvsem pa sposobnost aktivnega delovanja v skupini. 1. letniku je bil v veliko pomoč 2. letnik, saj ima za sabo že velik nabor različnih pedagoških izkušenj.

Naslednji dan se je začel s tematiko o vlogi, vodenju, sodelovanju in poklicnem ter osebnostnem razvoju sodobnega učitelja. Razpravljali smo o kompetencah, ki jih morajo razvijati bodoči učitelji in učiteljice – od didaktične inovativnosti in timskega dela do etičnega zavedanja in poklicne odgovornosti. Spregovorili smo tudi o razvojnih in aplikativnih didaktično-geografskih projektih, ki so pomembno doprinesli k razvoju geografske vzgoje in izobraževanja.

Slika 2: Delo v predavalnici Zdravilišča RK Debeli rtič (Foto: T. Resnik Planinc, 2026)

Tekom sobote in nedelje so študenti in študentke 1. letnika predstavili vsak svoj domači kraj, pri čemer so pokazali izjemno raznolikost geografskih zgodb iz vse Slovenije. Vsaka predstavitev je bila obenem vaja v retoriki, saj so morali izbrati bistveno, ga strukturirano podati in obenem ohraniti osebno noto. Tovrstne vaje pomembno krepijo veščine javnega nastopanja, ki so za poklic učitelja neprecenljive. Študenti in študentke 2. letnika so predstavili svoj izbor strokovnih člankov s področja geografske vzgoje in izobraževanja ter literarnih in strokovnih del, katerih vsebina se jim je zdela zanimiva in potencialno prenosljiva v šolsko okolje. V kakovostnih in poglobljenih predstavitvah so uspešno povezovali strokovno teorijo z razmišljanjem o njeni uporabi v šoli.

Zadnji dan smo poleg študentskih predstavitev obravnavali še teme, vezane na šolsko zakonodajo, pripravništvo in strokovni izpit, ter naslovili problematiko soočanja s stresom in reševanjem konfliktov, z

namenom ozavestiti ključna vprašanja psihološke priprave učiteljev: kako prepoznati stres, kako se nanj ustrezno odzvati ter kako v šolskem kolektivu ali razredu mirno in profesionalno reševati konflikte. Oba letnika sta pripravila tudi velik nabor scenarijev za kratke promocijske videoposnetke o študiju geografije, za katere upamo, da jih bomo v bližnji prihodnosti lahko koristno uporabili.

Didaktični vikend, ki poteka vsaki dve leti, zasleduje številne cilje, med katerimi velja posebej izpostaviti:

- razvoj veščin javnega nastopanja in retorike, saj številne predstavitve – domačih krajev, terenskega dela, strokovnih člankov, projektov – ponujajo varen prostor za vajo jasnega govora, strukturirane predstavitve vsebin in strokovne avtonomije;
- izkušnjo celostnega didaktičnega procesa, pri katerem študenti in študentke prehajajo od terenskega opazovanja in analize preko didaktične interpretacije do končne predstavitve. Na ta način začutijo celoten tok učenja, ki ga bodo nekoč sami oblikovali za svoje učence;
- krepitev refleksivne drže preko priložnosti za razmišljanje o lastnih sposobnostih, vrednotah, komunikacijskih vzorcih in osebnem profesionalnem razvoju;
- poznavanje šolske zakonodaje in izzivov učiteljskega poklica s pridobitvijo jasnega vpogleda v pravni okvir šolskega sistema, postopke zaposlovanja, pripravišstva, opravljanja strokovnega izpita ter psihološke izzive, povezane s stresom;
- medsebojno učenje in povezovanje generacij, kajti sodelovanje 1. in 2. letnika spodbuja medvrstniško učenje, izmenjavo izkušenj, mentorstvo in timsko delo.

Slika 3: Razlaga na terenu (Foto: T. Resnik Planinc, 2026)

Didaktični vikend na Debelem rtiču tudi letos ni bil zgolj strokovni dogodek, temveč prostor rasti, razmisleka in povezovanja. Študenti in študentke so se izkazali s kvalitetnimi predstavitvami, bogatimi idejami in navdušujočo predanostjo geografiji. Njihova zagnanost, strokovnost in pripravljenost na sodelovanje so dokaz, da se v učiteljskih vrstah razvijajo generacije, ki bodo znale geografijo poučevati sodobno, ustvarjalno in z veliko pedagoškega zanosa. *(objavljeno v Geografski širini januar–marec 2026).*

1.1. Vodeni ogled parka oz. učne poti

Eva Kralj

V petek smo se po prihodu v Zdravilišče RKS Debeli rtič odpravili na voden ogled parka. Ogled smo začeli pri naši nastanitvi, kjer nas je vodička opozorila na označene drevesne vrste, ki rastejo v parku.

Najprej smo si ogledali črno murvo. Izvedeli smo, da se gosenice hranijo z belo murvo, kar smo povezali s sviloprejkami in izdelavo svile. Med potjo nas je vodička opozarjala na različne zanimivosti v parku. Povedala nam je, da po robu parka poteka trim steza, na voljo pa so tudi številne druge aktivnosti, kot so območje plazilcev, zipline, vetrovnik, prostor za odbojko in košarko ter čarobni gozdiček za najmlajše.

Pot nas je vodila mimo mandljevca, ob tem pa smo dobili opozorilo, da se je dobro izogibati hoji pod klifom. Ustavili smo se na točki, kjer se je dobro videl svetilnik v morju.

Spoznali smo različne rastline, med njimi ruj, granatno jabolko, ki raste na grmu in vsebuje veliko vitamina C, ter strupeni oleander.

Slika 4: Magnolija (Vir: Til Man, Unspash, 2020)

Ogledali smo si tudi magnolijo, ki velja za eno prvih cvetočih dreves na Zemlji, ter ginko, iz katerega izdelujejo zdravilo Bilobil. Posebnost ginka je, da je preživel ledeno dobo in celo atomsko bombo, poleg tega pa spada med iglavce. Zelo zanimiv je bil tudi bambus, ki se izjemno hitro širi in so ga v preteklosti uporabljali celo za kaznovanje.

Med potjo smo opazovali različna zelišča, kot so rožmarin, nemški rožmarin, ki se uporablja v parfumih, žajbelj, origano, artičoke, citronko, po kateri diši Cedevita, ter lovor.

Slika 5: Vremenska hišica v parku Zdravilišča RK Debeli rtič (Foto: T. Resnik Planinc, 2026)

Spustili smo se proti morju in pot nadaljevali mimo vremenske hiške. Spoznali smo črni hrast, katerega želod so v preteklosti uporabljali za krmo živali, njegova rastišča pa so povezana tudi s tartufi. Opazili smo ciprese z globokimi koreninami, ki jih pogosto sadijo na pokopališčih, cedre ter halofite na slanem travniku, kjer raste tudi tamariša.

Videli smo tudi oljke in izvedeli, da iz njih pridelujejo oljčno oz. olivno olje. Oljk ne obiramo v dežju, saj takrat »postanejo žalostne«. Zanimiva je bila tudi agava, ki je podobna kaktusu. V preteklosti so jo uporabljali za šivanje, danes pa iz nje izdelujejo tekilo in sirup, ki smo ga imeli priložnost tudi poskusiti.

Na koncu predstavitve smo prejeli povabilo za sodelovanje na letovanjih v poletnem času, ko za vodenje skupin otrok potrebujejo veliko animatorjev.

2. Terensko delo

Načrtovanje poti in delo po skupinah. Predstavitev zasnov terenskega dela in skupen ogled terena.

2.1. Teren skupina 4

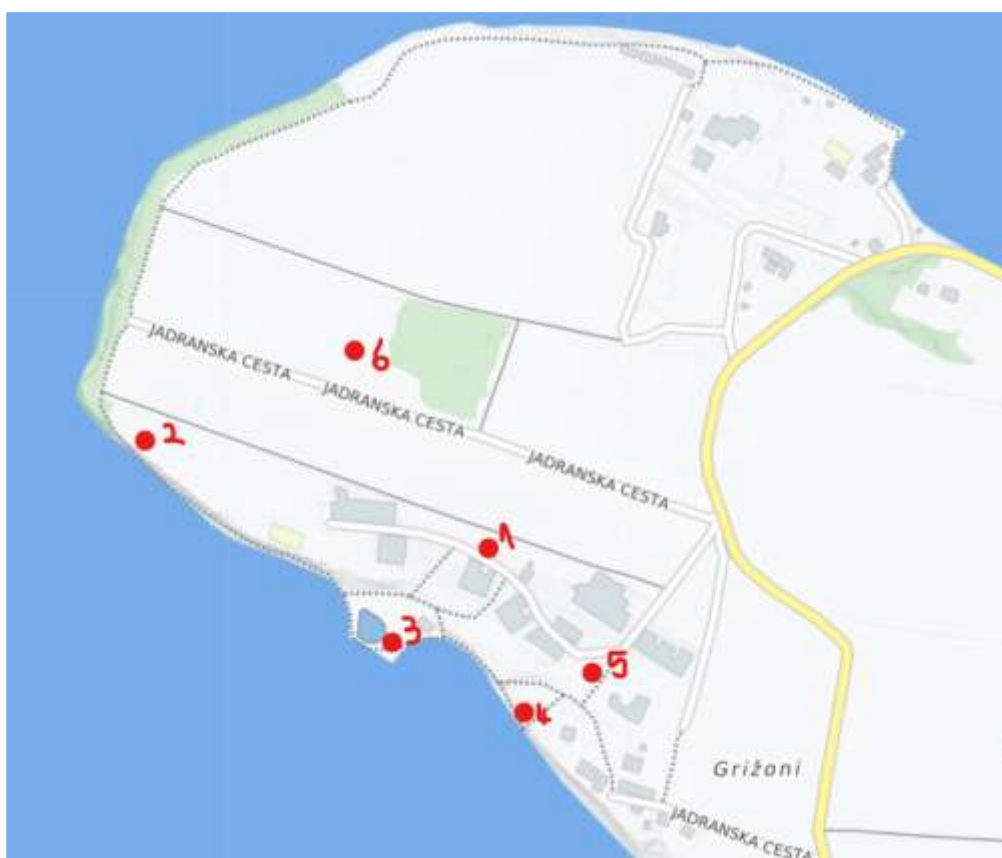
Klemen Baronik, Timotej Tušar, Benjamin Gašpar, Ajda Miklavčič

Stopnja: srednja šola

Predviden čas terena: 60 min

Medpredmetno povezovanje: zgodovina

Zemljevid 1: Zemljevid točk

Točka 1: Uvod

- uvodni pozdrav in pravila za varnost
- razdelitev učnega lista
- okvirni potek poti po točkah

Točka 2: Klimatogeografska in biogeografska analiza območja

- podnebje (vetrovi)
- suša in težave z vodo
- rastlinstvo (drevesne vrste v parku, halofiti)
- živalstvo (območje plazilcev)

Dijake odpeljemo na točko, kjer je vetrna zastavica. Razložimo jim katere vetrove imamo na tem območju. Nato glede na obrnjenost zastavice ugotavljamo, kateri veter trenutno piha ocenimo njegovo približno hitrost. Opredelimo podnebni tip, značilen za to območje in povemo ključne značilnosti glede temperatur in padavin. Podnebnemu tipu pripišemo tudi rastlinstvo, tako da ob poti naštejemo nekaj tipičnih predstavnikov sredozemskega rastlinstva. Zraven se nahaja tudi območje plazilcev, kjer si pogledamo, katere plazilce lahko najdemo na tem območju.

Na poti do obale se ustavimo ob vremenski hišici in opišemo pogoje za njeno postavitvev. Opredelimo, katere parametre lahko na njej izmerimo.

- Tramontana piha s severa z Alp čez slovensko Istro do Benetk. Piha s hitrostjo do 80 km/h in postopoma prehaja v burjo. Lahko ruva drevesa, odkriva strehe in uničuje čolne.
- Burja je hladen in sunkovit veter iz severovzhoda, ki piha med novembrom in aprilom. Tip burje, ki se pojavlja v slovenski Istri, je ciklona burja, ki piha iz notranjosti proti obalnim delom. V tem primeru prinaša slabo vreme.
- Burin je priobalni nočni veter, ki piha s kopnega proti morju, ker se kopno hitreje ohlaja od morja.
- Jugo je topel veter, ki ga pogosto spremljajo padavine in piha z vzhoda proti jugu. Jugo razburka morje, vendar so valovi bolj pravilni kot pri burji. Piha enakomerno in ne nastopi nenadoma.
- Oštro je prehoden veter iz juga.
- Lebič je nevihtni veter, ki piha poleti z jugozahoda in prinaša močne padavine.
- Ponente je nevihtni veter s severa.
- Maestral je poleten veter, ki piha od morja proti kopnemu.

Od rastlinstva so tukaj prisotne oljke, iz katerih se pridobiva olivno olje, pa grmički rožmarina, citronk, murva, granatno jabolko, oleander, mandelj, ginko.

Uporabljajo se lahko tudi kot začimbe. Tu raste tudi hrast črnika, pri katerem lahko omenimo, da ima hrast črnika zelo močan les zato so ga tako uporabljali za gradnjo v Benetkah.

Podnebje je zmerno sredozemsko z vročimi suhimi poletji in milimi vlažnimi zimami. Predpono zmerno imamo, ker ni čisto sredozemsko vendar kot nekakšen približek, saj vseeno niso temperature poleti tako vroče.

Točka 3: Družbenogeografski oris širšega območja

Območje Izole in Kopra je bilo poseljeno že v času rimske vladavine. Do 19. stoletja sta bili obe mesti na otokih, z obsežnejšimi nasipi in urbanim razvojem v 19. stoletju pa sta se povezali s kopnim. Po propadu Beneške republike sta na Dunajskem kongresu leta 1815 prešli pod oblast Avstrijskega cesarstva oziroma pozneje Avstro-Ogrske. Po koncu prve svetovne vojne sta prišli pod italijansko upravo, po drugi svetovni vojni pa pod jugoslovansko oblast. Leta 1991 je območje postalo del samostojne Republike Slovenije.

- Gospodarstvo – pristanišče,
- bolnišnici Izola in Valdoltra,
- Koper in Izola – nekdanja otoka,
- obala/zaledje – značilnosti poselitve,
- stara mestna centra imata srednjeveško podobo in beneški tip gradnje,
- Koper (Capo d'Istria - *glava Istre*) včasih ribištvo in kmetijstvo ter solinarstvo; danes najpomembnejše gospodarsko in upravno središče regije, poselitev se je razširila na okoliška pobočja; danes gospodarsko pomembna Luka Koper, turizem.
- Izola (Isola – otok) danes šteje nekaj čez 11.000 prebivalcev; včasih ribištvo (Delamaris); ladjedelnica in tovarna igrač, danes predvsem razvoj turizma.

Luka Koper je rezultat poveljnega razvoja, kot posledica izgube Trsta. Edino slovensko tovarno pristanišče predstavlja pomembno strateško točko (Južna vrata Evrope predstavljajo najkrajšo pot od Azije do srednje Evrope) za zaledno povezljivost z Avstrijo, Madžarsko, Slovaško, Češko in južno Nemčijo. Luka je specializirana za pretovor vseh vrst blaga (kontejnerji, avtomobili, razsuti tovari, tekoči tovari).

Splošna bolnišnica Izola ima velik regionalni pomen, saj pokriva celotno Obalno-kraško regijo. Ima strateško lego med Izolo in Koprom. Ortopedska bolnišnica Valdoltra opravlja delo več kot polovice slovenske ortopedije, ugodna mikroklima za zdravljenje.

Točka 4: Geomorfologija klifov in lastnosti vode

- obalni relief in značilne oblike: klifi, abrazijska polica, podzol;
- kamnina fliš;
- fizikalne in kemijske lastnosti vode (meritve);
- primernost obale za pristaniško dejavnost.

Obalni relief je oblika reliefa, ki je seveda značilna za obale. Kot območje kontakta med kopnim in večjih stoječih vodnih telesih je dinamično in spreminjajoče. Glavni dejavnik preoblikovanja obalnega geomorfnega sistema je valovanje. To nastane v glavnem zaradi vetra. Oblike, ki jih vidimo v obalnem geomorfonem sistemu, so klifi, abrazijske police in spodmoli. Klifi so denudacijske obalne geomorfne oblike, za katere so značilna strma živoskalna pobočja ob obali. Pogosto se ob vznožju klifov pojavljajo spodmoli, abrazijska polica pa se nahaja pod gladino vode.

Kamnine na tem območju zajemajo predvsem fliš. Najstarejši fliši v Sloveniji so iz obdobja paleogena, natančneje eocena, ko so se naložili kot globokomorski sedimenti. Fliši so v resnici sekvenca kamnin in niso samostojna kamnina. Gre se za zaporedje kamnin konglomerata (ta včasih manjka, oziroma je prisotna zgolj tanka plast), peščenjaka in laporovca. Zaporedje je posledica tako imenovane turbiditne sedimentacije, posledice nalaganja kamnin ob sprožitvi podmorskih plazov.

Meritve fizikalnih in kemijskih lastnosti vode:

- Temperatura vode → termometer in vrvice z označenimi globinami (npr.: 0,5 m, 1 m).
- Slanost → refraktometer.
- pH vode (kislost oziroma bazičnost morske vode) → pH lističi in posodica za vzorec.
- Prozornost vode → Secchi disk (črno-bel krog na vrvi) in vrv z označenimi globinami.
- Kisik v vodi → kisikomer.

V Sloveniji imamo riaški tip obale. Poznamo pa še estuarijski/lijakasti, dalmatinski, fjordski, deltasti in lagunski tip. Riaški poteka prečno glede na slemenitev bližnjega kopnega. Za izgradnjo pristanišč so najbolj primerni riaški, fjordski in estuarijski tipi obal, saj naravno zagotavljajo globoko vodo in zaščito pred valovi.

Točka 5: Meteorološka hiška

Vremenoslovna hiška je posebna bela lesena omarica z režastimi stenami, ki ščiti meteorološke instrumente pred neposrednim soncem, padavinami in vetrom, hkrati pa omogoča kroženje zraka. V njej merimo predvsem temperaturo zraka in zračno vlago z različnimi termometri in higrometrom ali psihrometrom. Hiška je običajno postavljena približno 1,25 m nad travnato površino. Postavljena mora biti na odprtem prostoru, stran od stavb

in dreves, da ti ne vplivajo na meritve. Vrata so obrnjena proti severu, da Sonce pri odpiranju ne segreva instrumentov.

Točka 6: Obmejni in zgodovinski razvoj

- obmejno dvojezično območje,
- topniško gnezdo in nemška aktivnost med drugo svetovno vojno,
- gospodarstvo, kmetijstvo, ribištvo (vinogradi, gojenje školjk).

Obravnavano območje spada v širše dvojezično območje, kjer lahko najdemo dvojezične table, manjšinske šole in druge ustanove. Na tem območju morajo biti uradni dokumenti izdani v slovenskem in italijanskem jeziku, v slovenskih osnovnih in srednjih šolah pa je italijanščina obvezen tuji jezik. Italijanska manjšina ima svoja kulturna društva, vrtce ter osnovne in srednje šole. Glavni sedež skupnosti je v Kopru. Leta 2002 je italijanska narodna skupnost štela 2258 pripadnikov. Danes uradno število ni znano, ker se narodnost v slovenskih popisih po letu 2002 ne evidentira več.

Med vinogradi lahko najdemo tudi topniški položaj, ki ga je uporabljala nemška vojska med drugo svetovno vojno. Na tem mestu dijakom predstavimo dogajanje po drugi svetovni vojni, predvsem vzpostavitev Svobodnega tržaškega ozemlja in njegovo delitev na cono A in cono B. Ker se od tu lepo vidi mesto Trst, lahko razložimo tudi pomen Trsta za širšo okolico ter gospodarske in demografske posledice njegove dodelitve Italiji in s tem povezane odrezanosti od slovenskega ozemlja. V vinogradu si vzamemo čas in omenimo, s katerimi kmetijskimi dejavnostmi se ukvarjajo na slovenski obali, pri čemer posebej poudarimo pomen vinogradništva. Predstavimo tudi povezanost vinogradništva s turizmom ter opišemo postopek obdelave trte in pridelave vina. Omenimo tudi nekatere okoljske posledice vinogradništva. Poleg vinogradništva sta na slovenski obali pomembna tudi ribogojstvo in gojenje školjk. Gojenje školjk bi posebej izpostavili, saj je lepo vidno z razgledne točke. Dijakom bi predstavili gospodarski pomen te dejavnosti ter njene morebitne okoljske posledice.

Upoštevaj navodila profesorja in se drži skupine.

Bodi pozoren na varnost, posebej ob morju, klifih ali prometu.

Ne poškoduj narave – ne trgaj rastlin in ne vznemirjaj živali.

Ne puščaj smeti, vse odpadke odnesi s seboj.

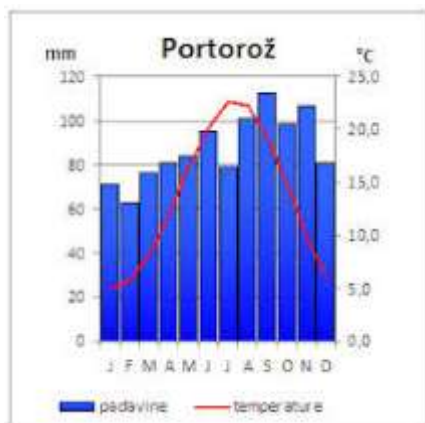
Zapisuj opazovanja (rastline, živali, značilnosti prostora).

Orientiraj se z zemljevidom in kompasom ter določi smeri neba. Po poti označuj točke.

Zemljevid 2: Klimatogeografske in biogeografska analiza območja

Klimatogeografske in biogeografska analiza območja

Kateri podnebni tip prikazuje zgornji klimogram? Zapiši tudi njegove podnebne značilnosti.
podnebni tip: _____

podnebne značilnosti: _____
_____
_____

Katero rastlinstvo je značilno za ta podnebni tip?

_____

Opiši pogoje, ki morajo biti zadoščeni za postavitev meteorološke (Stevensove) hišice.

_____
_____
_____

Skiciraj hišico.

Katere plazilce lahko najdemo na območju Debelega Rtiča?

_____
_____
_____

Geomorfologija klifov in lastnosti vode

Skiciraj klif in kamnine, ki ga sestavljajo.

Skica:

Kamnina/kamnine, ki sestavljajo opazovan klif: _____

Zapiši rezultate meritev.

Značilnost	Meritev morske vode
Temperatura zraka (°C)	
Temperatura vode (°C)	
Slanost	
Reakcija vode (pH)	
Prozornost	
Količina raztopljenega kisika (mg/l)	

Družbenogeografski oris območja

Primerjaj gospodarski razvoj Kopra in Izole, ter vrednoti njun pomen za gospodarstvo Slovenije.

Poveži v kateri kateri coni so se v obdobju po 2. svetovni vojni znašli naslednji kraji.

Cona A	___ Koper
Cona B	___ Trst
	___ Izola
	___ Pobegi
	___ Kozina

V besedilo vpiši manjkajoče besede:

Luka Koper se je kot edino slovensko _____ intenzivno razvila po drugi svetovni vojni, ko je Jugoslavija izgubila _____. Danes predstavlja ključno strateško točko, imenovano "_____ vrata _____", saj ponuja najkrajšo pomorsko pot od Azije do srednje Evrope. Zaradi te lege je pristanišče vitalno povezano s svojim širokim zaledjem, kamor spadajo Avstrija, _____, Slovaška, _____ in južna Nemčija. Kot univerzalno pristanišče omogoča pretovor vseh vrst blaga, od kontejnerjev in avtomobilov do razsutih ter tekočih tovorov, kar ga uvršča med najpomembnejša logistična središča v regiji.

Obmejnost in zgodovinski razvoj

Kateri je drugi uradni jezik obravnavanega območja poleg slovenščine?

Kakšne posledice so doletele slovensko obala ob dodelitvi Trsta k Italiji?

Naštejte, s katerimi primarnimi dejavnostmi se ukvarja lokalno prebivalstvo.

Opiši okoljske posledice gojenja školjk.

2.2. Ekскурzija po Obsredozemskih pokrajinah Slovenije (za 9. razred OŠ)

Skupina 1: Špela Jerič, Petra Mali, Nejc Pavlin, Tina Raj, Lara Ule

Zemljevid 3: Zemljevid točk

Uvod

Debeli rtič je naravni spomenik, ki obsega približno osemsto metrov obale na skrajnem zahodnem delu polotoka Debeli rtič, ki zaključuje severno obrežje Koprškega zaliva. Široko uravnano sleme rta se proti vzhodu dviga v pobočje Jurjevega hriba. Je pomembno območje biotske raznovrstnosti. Pod zavarovano območje spadajo rob in stene klifa, terasa ob vznožju klifa ter dvestometrski pas obalnega morja. Na tem območju najdemo eno izmed redkih peščenih sipin v slovenskem morju, ki se je oblikovala na morskem dnu pred skrajnim zahodnim delom rta.

1. točka: Podnebje in (zdraviliški) turizem

Podnebje v Obsredozemskih pokrajinah je obsredozemsko oz. submediteransko, zanj so značilna vroča in suha poletja ter mile zime z največ sončnimi dni od vseh tipov podnebij, ki jih najdemo na območju Slovenije. Na Debelem rtiču to vidimo v pokrajini: zaradi poletnega pomanjkanja padavin prevladuje trdoživo sredozemsko rastlinstvo, kot so makija, črničevje, borovi gozdovi in oljke, ki imajo

majhne, usnjate liste za zmanjševanje izhlapevanja. Povprečne poletne temperature presežejo 20 °C, pozimi pa se včasih spustijo tudi rahlo pod 5 °C. Višek padavin nastopi v hladnejšem delu leta, kar vpliva na erozijo flišnih klifov, ki jih lahko opazimo tik ob obali. Prav ta kombinacija toplote, suše in zimskih padavin oblikuje značilno sredozemsko kulturno pokrajino z vinogradi, oljčniki in terasami. Podnebje je ugodno za gospodarske dejavnosti, kot sta kmetijstvo in turizem, velik vpliv nanj pa ima tudi morje. Blagodejen vpliv morja se pozna predvsem v počasnejšem spomladanskem ogrevanju in jesenskem ohlajanju, pojavljajo pa se tudi značilni vetrovi, kot sta burja, ki pogosto povzroča težave predvsem v prometu, in jugo.

Območje Debelega Rtiča predstavlja enega ključnih centrov zdraviliškega in počitniškega turizma na slovenski obali. Zaradi svoje lege na skrajnem severozahodu obale, tik ob meji z Italijo, ga zaznamujejo blagodejna sredozemska klima, velika količina sončnih dni ter neposredna povezanost z bogatim mediteranskim parkom, ki je kot naravno okolje zaščiteno območje. Na Debelem Rtiču se nahaja Mladinsko zdravilišče in letovišče Rdečega križa Slovenije, edinstven zdravstveni in izobraževalno-pedagoški center, ki že več desetletij skrbi za zdravljenje in rehabilitacijo otrok ter mladostnikov. Zaradi obmorske klime in morske vode ima območje status naravnega zdravilišča, kjer se zdravijo kronične bolezni dihal, kožna obolenja in stanja po poškodbah, izvajajo pa tudi različne fizioterapevtske in rehabilitacijske programe.

2. točka: Dvojezičnost

Dvojezična tabla na tem območju odraža sobivanje slovenščine in italijanščine, kar je pomemben del identitete Slovenske Istre. Dvojezičnost tu ni le zakonska obveznost, temveč način življenja: prebivalci se v vsakdanjih stikih srečujejo z obema jezikoma, kar krepi medkulturno razumevanje in ohranja prisotnost italijanske skupnosti.

3. točka: Vinogradi

Zdravljica (medpredmetna navezava geografija – slovenščina):

*Spet trte so rodile
prijatli, vince nam sladkó,
ki nam oživlja žile,
srcé razjásni in oko,
ki utopi
vse skrbi,
v potrlih prsih up budi!*

*Živé naj vsi naródi,
ki hrepené dočakat' dan,
da koder sonce hodi,
prepir iz svéta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

Vinogradi ob Debelem Rtiču ležijo v osrčju slovenske Istre, kjer se submediteransko podnebje, veliko sonca in flišna tla združujejo v idealne razmere za pridelavo vrhunskega grozdja. Na teh obmorskih legah Vina Koper goji svoje najpomembnejše sorte – predvsem refošk, prepoznavni simbol istrskega vinogradništva, ter malvazijo in merlot, ki tukaj dosegajo posebno polnost in aromatičnost. Vinogradi so tudi lep prostor za medpredmetno povezavo s slovenščino. Prešernova Zdravljica s svojo slavljenjem domovine, rodovitnosti in druženja ob vinu na simbolni ravni poudarja povezanost Slovencev z zemljo in trto. Zato Debeli Rtič, kjer trta že stoletja določa videz krajine, predstavlja naravno prizorišče za omembo slovenske vinske tradicije in literarne dediščine. Vinogradništvo je za območje Kopra gospodarsko zelo pomembno. Že v rimskih in pozneje beneških časih je bila Istra cenjena vinorodna regija, Koper pa pomembno središče trgovanja z vinom. Danes tradicijo nadgrajujejo tako veliki pridelovalci kot butični vinarji, kar krepi prepoznavnost slovenske Istre in podpira razvoj turizma, lokalne ponudbe ter kulturne krajine. Sodobni razvoj in strokovna podpora panogi pa potekata tudi prek Inštituta za vinogradništvo in vinarstvo ZRS Koper, ki raziskuje izzive lokalnih vinogradnikov, razvija nova znanja ter prispeva k dvigu kakovosti in mednarodne prepoznavnosti istrskih vin.

4. točka: Luka Koper in pristanišče Trst

Luka Koper je kot edino slovensko mednarodno tovarno pristanišče ključnega pomena ne le za slovensko gospodarstvo, temveč za Slovenijo nasploh. Slovenijo namreč povezuje s srednjo in vzhodno Evropo ter s Sredozemljem in ima pomembno oskrbovalno vlogo za blagovne potrebe

Slovenije, hkrati pa je slovensko okno v svet. Ima tudi pomembno geopolitično lego, zaradi česar (poleg fizičnega in funkcijskega pomena) Slovenijo uvršča med pomorske države. Kljub pomembnosti pristanišča se pojavljajo vprašanja obremenitve okolja. Vendar to ni edino pristanišče na tem območju – le nekaj kilometrov čez mejo v Italiji najdemo tudi pristanišče Trst.

Pristanišči Trst in Koper sta pomembni logistični točki severnega Jadrana in igrata ključno vlogo pri povezovanju srednje Evrope s svetovnimi trgi. Čeprav so zelo blizu dejansko locirana tri pristanišča (vključujoč tudi hrvaško Reko), si ta med seboj niso nujno konkurenca, ampak so deloma dopolnjujoči se sistemi. Pristanišče Trst se osredotoča predvsem na tekoči tovor, tj. nafto in naftne derivate, ki jih po naftovodih transportira proti Avstriji, Nemčiji in drugim državam. Pomembno je tudi za železniški promet in tranzit blaga proti srednji Evropi. Je najpomembnejše italijansko trgovsko pristanišče in eno od 20 najaktivnejših evropskih pristanišč. V zadnjih letih se je zelo razvilo in okrepilo železniške povezave. Leta 2024 je pristanišče pretovorilo 59.500.000 ton tovora. Pristanišče Koper je bilo ustanovljeno leta 1957, in sicer po tem, ko je bil Trst priključen Italiji in se je s tem velik del transporta prenesel v drugo državo. Čeprav je tip obale riaški, kakršen je tudi v Kopru, primeren za pristanišča, pa zaliv sprva ni bil dovolj globok in ga je bilo treba precej poglobiti. Gre za sodobno, hitro razvijajoče se pristanišče, ki se specializira za pretovor kontejnerjev, avtomobilov in raznovrstnega generalnega tovora. Pomembno je za trg v Sloveniji, na Madžarskem, Slovaškem in Češkem. Ladijski pretovor pristanišča je leta 2023 dosegel 22,3 milijonov ton blaga.

5. točka: Svetilnik in obala Slovenije

Kaj vidimo sredi morja? Svetilnik. Zakaj imamo svetilnike, kaj z njimi počnemo? Svetilniki usmerjajo ladje. Večina slovenskih svetilnikov je na kopnem. Svetilnik na Debelem rtiču je v vodi, ker se je morska gladina dvignila. Označuje konec več sto metrov dolge plitvine, s katerimi se Debeli rtič »končuje« proti zahodu.

Dolžina slovenske obale znaša 46,6 kilometrov, po morju v Tržaškem zalivu pa poteka tudi 48 kilometrov državne meje, in sicer v celoti z Republiko Italijo. Sloveniji pripada približno tretjina morja v Tržaškem zalivu. Le-ta se zaradi odlaganja materiala iz rek in antropoloških posegov počasi zmanjšuje. Tržaški zaliv je tudi iz okoljskega vidika občutljiv ekosistem, saj je zaradi svoje majhnosti, plitvosti in človekovih vplivov (kot so npr. gosta obalna poselitev, odplake, industrija, pristanišča in pomorski promet) še toliko bolj ranljiv. Slovensko morje je najgloblje pri t. i. podvodnem Triglavu, kot so

poimenovali 37,25 metrov globoko točko blizu rta Madona oz. piranske Punte. Razlika med plimo in oseko pri nas znaša približno 60 centimetrov.

Tipa obale, na katera najbolj spominja slovenska obala, sta riaški in klifni tip obale. Za riase je značilno to, da obala poteka pravokotno na smer slemenitve, današnji zalivi pa so nekoč bili spodnji deli nekdanjih vrezanih rečnih dolin, ki jih je kasneje zalilo morje. Polotoki med riasi so zato lahko precej podolgovati in hriboviti, zalivi pa primerni za plovbo, kar se odraža tudi v koprskem pristanišču. Za riase je značilna tudi gosta poselitev in razvoj množičnega turizma. Na drugi strani imamo klifni tip obale, pri katerih so značilna strma, lahko tudi navpično dvigajoča se pobočja nad morjem. Ker morski valovi klif stalno spodjedajo, na spodnjem delu klifa nastane morski spodmol. Zaradi izpostavljenosti zunanjim silam in gravitacije je na klifu prisotno močno mehansko preperevanje, vso gradivo, ki s klifa pade navzdol, pa se kopiči na abrazijski polici. Ker so klifi tako izpostavljeni zunanjim silam, se s časom premikajo vse bolj nazaj in postajajo vse bolj strmi, abrazijska polica pa zaradi kopičenja materiala postaja čedalje širša.

6. točka: Prst

Prst v priobalnih pokrajinah je pogosto podvržena suši, kar lahko prepoznamo po razpokanosti. To vpliva tudi na rastline, saj se morajo prilagoditi na manjše količine vode in so prilagojene na sušo. Na nekaterih mestih smo videli tudi zastajanje vode, ki je nastala ob večjih padavinah. Vlažnost prsti se torej spreminja, je pa poleti značilna izrazita sušnost. Zakaj je tako? Ker je takrat manj padavin. Te prsti so primerne za kmetijsko rabo, kar prepoznamo po vinogradih, oljkah in obmorskih kulturah. Kako po obdelovanje in sprehajanje po teh površinah vpliva na teksturo prsti? Bolj je zbita, z mehanizacijo in hojo jo poteptamo. Temu pravimo tudi potna erozija. Gre za obliko degradacije (slabšanje kakovosti) prsti.

7. točka: Klif in življenje v vodi

Učencem predstavimo in se pogovorimo o sestavi klifa, nastanku klifa, tipu obale, abraziji, plimovanju. Ob razlagi učence sprašujemo o njihovih lastnih opažanjih o okolici, pokrajini na tistem mestu, spodbujamo njihov lasten razmislek in vzročno-posledično razmišljanje (tip obal – poselitev, plimovanje – vpliv na človeka ...).

Abrazija je glavni proces, ki oblikuje obale. Njeno delovanje obsega razdiralno moč morskih valov in kemično razjedanje obale. Ko val pljusne na obalo, s seboj prinese nekaj gradiva in ga odloži, a takoj ko se voda umakne, gradivo odplakne nazaj v morje. Tako valovi vseskozi premeščajo gradivo vzdolž obale. Erozijski učinki morja so največji na polotokih, rti in izpostavljenih delih obale, kjer nastajajo tudi klifi. Klifi so visoka, strma, navpična skalna stena, ki je nastala zaradi erozijskega delovanja valov. Večino naše obale gradijo flišne kamnine. Gre za ciklično zaporedje več kamnin, ki so nastale pred 40 milijoni let v globokem morju. Ob močnih nevihtah so se sprožali podvodni plazovi, odnašali mešane sedimente in jih odlagali na dno globokega morja – spodaj večje drobce, pri vrhu pa fin material. Iz nakopičenih sedimentov so s strjevanjem nastale flišne kamnine. Ciklično zaporedje v flišni kamnini se običajno začne z grobozrnatimi konglomerati, sledijo jim peščenjaki, zaključijo se z drobozrnatimi laporovci. Obalni flišni klifi so zaradi strmih pobočij, neugodne geološke sestave, erozivnega delovanja morja, vetra, padavin in temperaturnih razlik podvrženi intenzivni eroziji, kar je zelo nevarno za sprehajalce in kopalce, ker se kamenje pogosto kruši in pada na obalo. Posledično je pešpot Fiesa–Piran velikokrat zaprta.

Predstavimo gojišče školjk. Te stojijo na skrbno izbranih mestih, kjer je morje najbolj čisto. Pritrjene so na gojitvene vrvi in mrežice, ki so obešene na plavajočih plovcih, in so urejene v gojitvena polja. Školjke drstijo spomladi. Seme v obliki sluzi se ujame na vrvi. Iz te sluzi začnejo rasti majhne školjke.

Izpostavimo okoljsko problematiko v povezavi z gojenjem školjk in tudi (množičnim) ribolovom. Povežemo z morskno floro in favno ter poudarimo primere negativnega antropogenega vpliva. Navežemo se tudi na podnebne spremembe in vpliv na življenje v vodi.

Plimovanje povzroča redno izmenjavanje visoke in nizke vode. V slovenskem morju je razlika majhna (približno 30–60 cm), vendar ima kljub temu velik vpliv na organizme ob obali. Ob oseki se del obale izsuši, zato tam preživijo le vrste, ki so prilagojene suši, vročini in valovanju. Ob plimi je več prostora

in hrane, zato se številne živali dvignejo višje proti obali. V plitvinah, kot jih najdemo pri Debelem rtiču, plimovanje določa, kje lahko uspevajo alge, školjke, polži in raki, saj se morajo prilagoditi spreminjanju slanosti, temperature in količine vode.

Ko stojimo ob obali Debelega rtiča, smo na območju plitvega, toplega in mirnega severnega Jadrana, kar omogoča življenje številnim vrstam. V skalnih razpokah in med algami najdemo polže, rake samotarje in drobne ribe, ki se skrivajo pred plenilci. Na trdnem dnu se oprimejo dagnje (klapavice) in pokrovače, ki filtrirajo vodo in s tem čistijo morje. V travnikih morske trave posidonije živijo morski konjički, mlade ribe in številni nevretenčarji. Na peščenem dnu se zakopavajo cipelji, glavateki in ugorji, medtem ko se hobotnica skriva v luknjah in spreminja barvo glede na okolje. Če je voda topla, lahko opazimo tudi klobučnjake, ki so ožigalkarji in del občutljivega morskega ekosistema.

8. točka: Naselja Obsredozemskih pokrajin

Naselja v Koprskem primorju so praviloma zgrajena na vrhovih ali pobočjih nizkih gričev, ne v dolinah in ob morju. Ta na prvi pogled nelogična lega ima zgodovinsko povsem razumno razlago: v obdobju beneške in habsburške oblasti je bila obala izpostavljena piratskim napadom in malariji, ki so jo povzročale stoječe vode v obalnih nižinah. Griči so nudili pregled nad okolico, naravno obrambo in boljše prezračevanje. Šele v 20. stoletju, zlasti po drugi svetovni vojni in z razvojem turizma ter prometne infrastrukture, se je poselitev začela spuščati proti obali. Danes je neposredna obalna cona gosto pozidana s turističnimi objekti, apartmaji in marinami, a starejše, zgodovinsko jedro ostaja na griču.

Primorska naselja so strjena – hiše so postavljene tesno skupaj, ulice so ozke in vijugaste, med hišami skoraj ni prostora. Taka zgradba je bila funkcionalna: skupna stena med hišami je zmanjševala toplotne izgube pozimi in pregrevanje poleti, ozke ulice so nudile senco, skupaj pa so hiše tvorile skoraj neprekinjeno obrambno steno navzven. Pred vetrom oziroma izoblikovanjem vetrnih koridorjev so se zavarovali s tem, da so hiše postavili »z robom hiše proti ulici«, kar je ustvarjalo »cikcak« ulice. Strnjenost je bila tudi odgovor na pomanjkanje obdelovalnih površin – vsak kvadratni meter rodovitne zemlje na pobočju je bil preveč dragocen, da bi ga zasedla hiša. Hiše so zidane iz lokalnega materiala – na flišnem Primorju iz peščenjaka in laporca, na Krasu iz apnenca. Strehe so mediteranskega tipa, pokrite z opečnatimi korci, ki so prilagojeni toplemu in sončnemu podnebjju. Okna so manjša kot v alpskih hišah, kar zmanjšuje vdor poletne vročine.

Razporeditev naselij glede na osončenost je v Primorju manj dramatična kot v alpskem svetu, ker so reliefne razlike manjše in ker je sonce prisotno večji del leta. Kljub temu so starejša naselja praviloma na prisojnih pobočjih – obrnjena proti jugu ali jugozahodu – kjer je temperatura višja, vegetacijska sezona daljša in tla prej osušena. Osojna pobočja so pogosto porasla z gozdom ali pa so tam le posamezne kmetije. Na Debelem Rtiču in okolici to razliko opazimo pri razporeditvi vinogradov in sadovnjakov, ki potrjuje, kje so bile lege dovolj tople za intenzivno kmetijstvo.

Debeli Rtič sam po sebi ni vas, temveč rt z zdraviliškim kompleksom, ki je nastal v 20. stoletju kot načrtovana zdraviliška infrastruktura – torej izjema od splošnega vzorca. Njegova lega na rtu je bila izbrana ravno zaradi izpostavljenosti – burja in morski zrak sta bila zaželena, ne nevarnost. Okoliška naselja, kot sta Ankaran in Hrvatini, so nastala v zaledju, na nizkem flišnem gričevju nad obalo. Ankaran je danes poselitveno nekoliko atipičen – velik del pozidave je nastal v jugoslovanskem obdobju z blokovsko gradnjo, ki je tuja tradicionalnemu primorskemu vzorcu, a je razumljiva v kontekstu industrializacije in bližine Kopra. Koper, ki ga učenci vidijo z obale ali iz Luke Koper, je nazoren primer: staro mestno jedro stoji na nekdanjem otoku, danes polotoku, medtem ko se novo mesto razprostira po nizki obalni ravnici – prostorska razlika med historičnim in modernim mestom je vidna s prostim očesom.

Kraška naselja sledijo podobni logiki strnjene, gričevnate poselitve, a z lastno specifikom: ker je Kras visoka planota brez reliefne razgibanosti, so vasi razporejene po planoti sami, pogosto sredi polja ali ob robu vrtač. Veter je tu manj določujoč dejavnik poselitve kot dostop do vode – vodnjaki in kali so bili življenjskega pomena in so pogosto v središču vasi. Goriška Brda imajo od vseh Obsredozemskih pokrajin najbolj razgibano gričevje in najvidnejši vzorec poselitve na grebenih.

9. točka: Rastlinstvo Obsredozemskih pokrajin

Submediteransko območje v Sloveniji obsega Kras, Vipavsko dolino, Goriška Brda, Koprsko primorje in obalni pas z Debelim Rtičem. Gre za prehodni pas med pravo sredozemsko klimo na jugu in zmernocelinskim podnebjem v notranjosti. Rastlinstvo tega območja je oblikovano pod vplivom dveh sušnih obdobj – zimskega in poletnega – ter burje, ki z mehanično silo in izsušujočim učinkom bistveno zaznamuje rast in obliko rastlin. Podnebje je sicer blago, zmrzali malo, vegetacijska sezona pa dolga, kar omogoča uspevanje vrst, ki v osrednji Sloveniji ne bi preživele.

Podlaga močno vpliva na sestavo rastlinstva. Na apnencu so tla plitva, bazična in suha – prst na takih tleh se imenuje rendzina in hitro propušča vodo. Na flišu, ki prevladuje ob obali in na Debelemu Rtiču, so tla globlja in bolj glinasta, a tudi ta poleti hitro presahnejo. Rastline so se prilagodile na pomanjkanje vode na različne načine: z manjšimi, usnjatimi ali dlakavimi listi, ki zmanjšujejo izhlapevanje in z globokimi koreninskimi sistemi, ki segajo po razpokah v kamnini.

Kras je bil nekoč skoraj povsem pokrit z gozdom, v katerem sta prevladovala hrast puhavec (*Quercus pubescens*) in hrast črnika (*Quercus ilex*). Razvoj Beneške republike v pomorsko velesilo je pospešil krčenje gozdov na Krasu, saj so za eno samo veliko srednjeveško ladjo posekali kar 4000 hrastovih dreves. Temu so se pridružili še intenzivna paša, pridobivanje oglja in krčenje za kmetijske površine, tako da je bil v začetku 19. stoletja Kras že skoraj povsem gol. Po prvih pobudah Domenica Rossettija leta 1831 so prve praktične poskuse pogozdovanja izvedli leta 1842, vendar brez uspeha, saj so se pogozdovanja lotili s sejanjem in sajenjem nekoč avtohtonih drevesnih vrst, pri čemer niso upoštevali globokih strukturnih sprememb, do katerih je prišlo v stoletjih minimalne pokritosti z gozdom. Šele uveljavitev črnega bora je prinesla preboj – to vrsto so izbrali za pogozdovanje zato, ker lahko preživi ostro kraško podnebje in slabo zemljo, čeprav je šlo za tujerodno vrsto. Med letoma 1876 in 1915 so pogozdili približno 10.000 ha kraškega površja, med letoma 1946 in 1955 pa dodatnih 4.822 hektarjev. Od vsega začetka je bil črni bor zamišljen le kot pionirska, prehodna vrsta – strokovnjaki so že v 50. letih poudarjali, da mora na Krasu potekati dvojni proces: zasajanje s črnim borom in hkratno pretvarjanje borovih nasadov v bolj naravne mešane gozdove. Ta prehod poteka počasneje od načrtovanega, danes pa je jasno, da sajenje borov pomeni obnavljanje požarne bombe, saj bori gorijo zelo intenzivno in s smolnimi izstrelki hitro širijo ogenj na velike površine. Sensa – kar je dramatično pokazal veliki kraški požar leta 2022.

Najpomembnejša in najbolj razširjena drevesna vrsta submediteranskega pasu je hrast puhavec (*Quercus pubescens*). Ime je dobil po dlakavosti – spodnja stran listov je porasla z drobnimi dlačicami, ki zmanjšujejo izhlapevanje in ščitijo rastlino pred izsušujočim delovanjem burje. Listi so manjši in bolj zaobljeni kot pri hrastu gradnu, kar prav tako zmanjšuje površino, s katere rastlina izgublja vodo. Puhavec pogosto ne raste kot visoko, ravno drevo, temveč kot nizko, krivo in razcepljeno drevo ali celo grm – burja deformira krošnjo in jo usmerja v zavetrno stran. Njegove korenine segajo globoko po razpokah v apnencu, kjer dostopajo do vlage, ki je na površju ni.

Kjer je gozd redkejši ali kjer je človek s požiganjem in pašo prizadel rastlinstvo, prevladuje grmičevje. Pomembne so pionirske vrste, ki po požarih prve prerastejo požarišča, med njimi navadni brin (*Juniperus communis*), robida (*Rubus ulmifolius*) ter ruj (*Cotinus coggygria*), ki je en najbolj vizualno prepoznavnih grmov kraške pokrajine.

Zanimiva grmovna vrsta je robinja (*Robinia pseudoacacia*), tujerodna vrsta iz Severne Amerike. V Slovenijo je prišla v 18.–19. stoletju, sprva namerno kot meliorizacijska in gozdarska vrsta za utrjevanje erodiranih, degradiranih tal. Hitro raste, se intenzivno razširja in izriva avtohtone vrste, zato jo obravnavamo kot invazivno tujerodno vrsto. Za Obsredozemske pokrajine je pomembna zaradi medonosnosti (akacijev med) in uporabe v vinogradništvu, saj jo zaradi njenega trpežnega in trdnega lesa uporabljajo za vinogradniške kole. Slabost te vrste pa je, da je izredno alergena.

Neposredno ob morski obali in na klifih uspevajo rastline, ki prenašajo izjemne razmere – stalni veter, škropljenje slane vode in posledično velike koncentracije soli v zraku ter plitva prst. Med temi so halofiti oziroma slanoljubne rastline (slanuše), ki so se prilagodile na visoke koncentracije soli v prsti in v zraku. Običajno jih najdemo ob izlivih rek in potokov v morje in v solinah, prav tako pa tudi v ozkem obalnem pasu, ki je pod vplivom pršenja vode.

Na klifu in skalnatih obrežjih Debelega Rtiča se dobro obnese figovec (*Ficus carica*), ki korenini neposredno v razpokah flišne kamnine in prenaša tako sušo kot veter. Na toplejših legah uspevajo tudi oljka, lovor in v med kulturnimi rastlinami agava, ki sicer izvira iz Srednje Amerike in je v naravnem okolju ne srečamo, je pa ob primorski obali splošno udomačena.

10. točka: Hidrološke meritve morja

Povprečna slanost morja, ki pripada Sloveniji, je približno 38,3 ‰, kar pomeni, da v litru morske vode najdemo dobrih 38 gramov soli. To je malce manj od povprečja Sredozemskega morja, vendar precej več od povprečne slanosti svetovnih oceanov, ki znaša približno 33 ‰. V Tržaškem zalivu se voda premika v nasprotni smeri urinega kazalca, saj stalni morski tokovi krožijo od hrvaške obale proti severozahodu ter se nato ob italijanski obali vračajo proti jugovzhodu. Kot že rečeno ima morje tudi velik vpliv na podnebje. Voda ima večjo gostoto kot zrak, zato se počasneje segreva in ohlaja. Kot posledica zato spomladi nastopijo nižje temperature morja (voda je po zimi še mrzla), medtem ko jeseni pride do pojava višjih temperatur morja (voda je po poletju še topla).

Ekskurzija po Obsredozemskih pokrajinah Slovenije (učni list)

Ime in priimek: _____

Datum: _____

1. točka: PODNEBJE IN (ZDRAVILIŠKI) TURIZEM

1.1. Na kratko razloži, zakaj ima Debeli rtič milejše podnebje kot večina Slovenije.

1.2. Kakšna vrsta turizma je prisotna na Debelem rtiču? Dotično vrsto turizma opiši.

---

2. točka: DVOJEZIČNOST

Kaj dvojezično območje pomeni za okoliško prebivalstvo – kako vpliva na njihovo življenje.

---

3. točka: VINOGRADI

Vinogradi ob _____ rtiču ležijo v slovenski _____, kjer _____ podnebje in _____ tla ustvarjajo odlične pogoje za rast trte. Podjetje Vina koper na tem območju prideluje tri ključne sorte in sicer _____, _____ in _____. Refošk je značilna _____ sorta slovenske Istre. Z vinogradi lahko povežemo tudi Prešerna in njegovo _____.

4. točka: LUKA KOPER IN PRISTANIŠČE TRST

4.1. Odgovorite na vprašanja.

Kakšne vrste prometa poteka v Luki Koper in pristanišču Trst? _____.

Na katere druge vrste prometa se še navezuje? _____
_____.

Ali si pristanišči med seboj predstavljata konkurenco?

_____
_____
_____
_____.

4.2. Dopolnite spodnjo preglednico. Za zadnjo vrstico si lahko pomagata s spletom.

	Luka Koper	Pristanišče Trst
Država		
Pomen za gospodarstvo		
Prevladujoča vrsta tovora		
Količina prepeljanega tovora na leto		

5. točka: SVETILNIK IN OBALA SLOVENIJE

5.1. Dopolni spodnje besedilo.

Svetilniki stojijo ob/na morju, da _____ ladje. Svetilnik na Debelem rtiču stoji v morju, ker _____ . Globina morja pri svetilniku je približno _____ metrov, odvisno od _____ .

5.2. Kako imenujemo tipa obale, na katera najbolj spominja slovenska obala? K vsakemu tipu pripiši njegove osnovne značilnosti.

a) _____
_____.

b) _____
_____.

6. točka: PRST

Obkrožite DA, če trditev drži, in NE, če je napačna.

1) Za obmorska območja so značilne vlažne prsti.	DA	NE
2) Te prsti so primerne za kmetijsko izrabo.	DA	NE
3) Potna erozija pomeni, da se slabša kakovost prsti.	DA	NE

7. točka: KLIF IN ŽIVLJENJE V VODI

7.1. S pomočjo aplikacije *Kamencheck* določi vrsto kamnine in odgovor zapiši na črto. Kamnina, ki smo jo preverjali, je_____.

7.2. Iz zaporedja katerih kamnin je zgrajen klif?

- a) _____.
- b) _____.
- c) _____.

7.3. Severni Jadran ima majhno, a opazno plimovanje.

a) Opiši dokaz, da se na Debelem rtiču pojavlja plimovanje (npr. pas alg, izpostavljene skale).

---

b) Kako plimovanje vpliva na širino obale in dostopnost življenjskega prostora za organizme?

7.4. Skiciraj pobočje klifa.

7.5. Dobro si oglej območje tik ob morski gladini. Na podlagi opaženega sklepaj, ali je trenutno plima ali oseka in na kratko utemelji svojo izbiro.

7.6. Kaj pomeni, če so na obali naplavljenе meduze?

---

8. točka: NASELJA OBSREDOZEMSKIH POKRAJIN

Kaj je po tvojem mnenju povzročilo, da se je pozidava v 20. stol. začela širiti proti obali? Pomisli na turizem, promet in gospodarstvo.

---

9. točka: RASTLINSTVO OBSREDOZEMSKIH POKRAJIN

Opiši rastlinstvo Obsredozemskih pokrajin (njihove značilnosti ter dodaj kakšen primer tukajšnjih vrst.).

---

10. točka: HIDROLOŠKE MERITVE MORJA

10.1. Opravi hidrološke meritve in rezultate vpiši na spodnje črte.

Temperatura zraka znaša: _____ Temperatura vode (morje) znaša: _____ pH (morje): _____
Slanost morja znaša: _____.

10.2. Zakaj se temperatura zraka in vode razlikujeta?

10.3. Zakaj je morje slano?

2.3. Terensko delo za dijake srednje šole

Klemen, Lara R., Mateja, Tjaša, Matej, Miha

Zemljevid 4: Pot med točkami

Točka 1: Trdnjava

Nahajamo se v zavarovanem območju – Krajinski park Debeli Rtič. Danes bomo spoznavali rastlinstvo, relief, podnebje, poselitev in gospodarstvo tega območja in širšega območja slovenske obale.

- Kakšna zavarovana območja poznamo?
- Kakšna so pravila obnašanja na takih območjih?
- Zakaj v Sloveniji in drugod po svetu sploh imamo zavarovana območja?

Preberemo informacijsko kocko – spremembe okolja v različnih letnih časih – rastlinstvo in živalstvo v morju.

Zakaj imamo na informacijski tabli še italijanski zapis? – dvojezično območje

Na tej točki jim podamo navodila, naj ves čas terenskega dela spremljajo rastlinstvo – na koncu bodo povedali, kaj so opazili in kako je rastlinstvo prilagojeno podnebjju.

Točka 2: Trdnjava

- Orientacija (smeri neba in azimut Luke Koper).
- Vreme (temperatura zraka, smer vetra, oblačnost/sončnost):
  - Učenci sklepaj, za katero vrsto podnebja gre – razložimo značilnost obsredozemskega podnebja.
  - Razložimo razlike med obsredozemskim in sredozemskim podnebjem.
- Gospodarske dejavnosti – dijaki naštejejo različne gospodarske dejavnosti, ki jih opazijo v okolici (kmetijstvo – vinogradništvo, oljkarstvo, sadjarstvo; turizem; ribištvo – gojenje školjk; pristanišče).
  - Litoralizacija – kaj si predstavljajo pod tem pojmom (pojasnimo proces litoralizacije).
  - Poselitev, oblika naselji – kakšne so tradicionalne primorske hiše in zakaj so takšne?
- Medpredmetno povezovanje z zgodovino – obmejno območje, ki je bilo pomembno v zgodovini Slovencev in ki je imelo veliko navezavo na bližnji Trst.

Točka 3: Klif

Učenci določijo tip reliefa – obalni relief (pojasnimo značilnosti obalnega tipa reliefa).

- Kako nastane klif – ali je primerno območje za gradnjo, zakaj?

Tržaški zaliv – severni del Jadranskega morja: pomembna mesta so Piran, Izola, Koper in Trst. Zaliv je relativno plitev in majhen, obala je razgibana, z zalivi in rti ter manjšimi polotoki. Največja globina je 37 m, povprečna po od 20 do 25 m. Pomembni vrsti vetra sta burja in jugo.

- Kaj je burja in kaj je jugo in njune značilnosti?
- Zakaj ima zaliv velik gospodarski pomen?
- Gospodarski pomen vetra.

Točka 4: Sprehod skozi park do obale – na obali zadnja točka

- Hidrološke meritve morja – slanost, temperatura, nitrati, fosfati, pH.
- Naloga risanja klifov – tu je klif bolje viden kot na 3. točki.
- Luka Koper – povezanost luke s preostalim delom države, gospodarski pomen (še dve veliki pristanišči v bližini – Trst, Reka), koliko kontejnerjev je na eni tovorni ladji.
  - Problemi širitve pristanišča, omejuje jo zaščiteno območje Škocjanski zatok (pokopališče školjk).
- Zaključimo s pogovorom o mediteranskih rastlinah – vrste, njihove prilagoditve na sušo.

PRIPOMOČKI:

- termometer – tako za merjenje temperature zraka, kot za temperaturo vode v morju;
- vse ostale naprave za opravljanje hidroloških meritev v morju.

2.4. Ekскурzija na Debeli rtič, SŠ

Anja, Maruša, Taja, Eva, Julija

Učila	Učni list, ročni zemljevid
Učni pripomočki	Kompas, pisala, trda podlaga, termometer

Točka 1: Orientacija

- Predstavitev kompasa.
- Orientacija na točki.
- Orientacija ročnega zemljevida.
- Razlaga azimuta.
- Določitev azimuta izbranega drevesa, cerkve v Piranu in Luke Koper.

+ učni list

Točka 2: Vetrna postaja

- Seznanitev z različnimi vetrovi, ki pihajo na tem območju.
- Seznanitev z mersko enoto – vozli.
- Odčitavanje hitrosti vetra.

+ učni list

Točka 3: Vinogradništvo

- Predstavitev kulturne rastline – vinsko trto in vpliv gojenja le te na okolje – kako človek preoblikuje površje za boljše rastne pogoje (terase).
- Kateri naravnogeografski dejavniki sploh vplivajo na razvoj vinogradništvo ter kje v Sloveniji imamo vinorodne okoliše in kateri so.
- Diskusija o različnih sezonskih dejavnostih (turizem) in problematiki sezonskega dela za prebivalstvo.

+ učni list

Točka 4: Obala

- Meritev temperature morja, pH vrednost in določitev motnosti vode.
- Predstavitev slovenskega morja in njegovih značilnosti.
- Seznanitev z različnima tipoma obale: visoka in nizka.
- Opazovanje klifa in njegove kamninske zgradbe, ki jo dijaki tudi narišejo in opišejo.
- Opazovanje oblike kamenja na obali in ugotavljanje ali je zaobljeno ali oglato (vpliv morja vs. klifa).
- Primerjali klifa na desni in levi strani - poseben poudarek na vplivu človeka na okolje.
- Pogovor o pomorskem prometu nasploh ter o pomenu Luke Koper za slovensko obalo in širše.

+ učni list

Točka 5: Obsredozemsko rastlinstvo

- Predstavitev skupnih značilnosti obsredozemskega rastlinstva – kako so se rastline prilagodile na podnebne razmere in okoljske pogoje.
- Ogled različnih rastlinskih vrst: hrast črnika, črni bor, cipresa, divji špargelj, oleander, lovor ...
- Seznanitev z invazivnimi vrstami (npr. bambus) – kje jih lahko opazimo in kako jih obravnavamo.
- Zbiranje idej za odpravo invazivnih vrst.

+ učni list

Točka 6: Zeliščni vrt

- Prepoznavanje bolj in manj znanih zelišč preko uporabe čutil: vonja, vida, otipa in okusa.
- Razlaga možnosti uporabe posameznega zelišča.

Ekskurzija – Debeli rtič

Ime in priimek: _____

Datum: _____

1. Točka: Orientacija

- a) Na sliki poimenuj dele kompasa.

- b) Dopolni besedilo:

Azimut je _____, ki ga merimo od _____ v smeri _____ do opazovanega objekta.

Merimo ga v _____ od _____ do _____.

Azimut 0° predstavlja _____, 90° predstavlja _____, 180° predstavlja _____, 270° predstavlja _____.

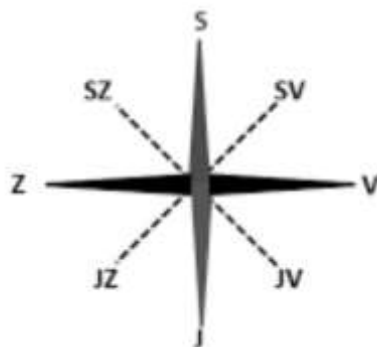
Azimut določamo s pomočjo _____ ali _____.

- c) Določi azimut naslednjim točkam:

- Izbrano drevo: _____
- Cerkev v Piranu: _____
- Luka Koper: _____

2. Točka: Veter

a) Dopolni vetrno rožo tako, da napišeš imena vetrov, ki pihajo na Jadranu.

b) Odgovori na vprašanja:

- Kateri veter na Jadranu je najmočnejši? _____
- Kateri veter pogosto prinaša oblake in dež? _____
- Kateri veter je značilen za poletne dni? _____
- S katero mersko enoto merimo hitrost vetra na morju? _____
- Kako vetrovi vplivajo na morje in plovbo? _____

---

3. Točka: Vinogradništvo

a) Pojasni, kateri naravnogeografski dejavniki vplivajo na razvoj vinogradništva.

---

b) Poveži vinorodno deželo z značilno sorto vina.

Vinorodna dežela	Sorta
Primorska	Cviček
Posavje	Refošk
Podravje	Laški rizling

4. Točka: Obala

- a) Razvrsti pojme v nizko ali visoko obalo: klif – soline – strma obala – laguna – skalnata obala – peščena obala

Visoka obala:

_____

Nizka obala:

_____

- b) Oglej si steno klifa in jo skiciraj.
Iz katerih dveh glavnih kamnin je sestavljena?

1. _____ (trša, rjava)

2. _____ (mehkejša, siva)

- c) Izmeri:

- temperaturo vode: _____ °C
- pH vrednost: _____

- d) Naštej tri načine, kako je človek spremenil slovensko obalo.

- _____
_____
- _____
_____
- _____
_____

5. Točka: Obsredozemsko rastlinstvo

a) Dopolni besedilo:

Obsredozemsko rastlinstvo je prilagojeno na _____ poletja in _____ zime.

Listi teh rastlin so pogosto _____ in _____, da zmanjšajo izgubo vode.

b) Nariši list hrasta črnike in hrasta gradna.

6. Točka: Zelišča

a) Na vrtu prepoznaj rastline in dopolni preglednico.

Rastlina	Uporaba (kuhinja/zdravilstvo/drugo)
Rožmarin	
Origano	
Artičoka	
Citronka	
Žajbelj	

2.5. Navodila za terensko delo – Debeli rtič

Neža

Navodila

Dijake razdelimo v šest skupin, pri čemer vsak dijak prejme svoj učni list (UL) z nalogami za posamezne točke.

Na prvi strani učnega lista je zemljevid s šestimi označenimi točkami. Vsaka skupina začne delo na svoji začetni točki, kjer rešuje pripadajoče naloge:

- Točka 1 – Kamnine (fliš): določanje kamnine, opis nastanka in sestave
- Točka 2 – Rastlinstvo: fotografiranje navedenih rastlin (npr. žajbelj, rožmarin, lovor ...)
- Točka 3 – Vremenska postaja: merjenje temperature in vlage ter primerjava s podatki za Piran
- Točka 4 – Krajinski park: dopolnjevanje besedila s pomočjo informativne table
- Točka 5 – Morje in orientacija: naštevane ogroženih vrst ter določanje azimutov (luka Koper, oddajnik proti Trstu)
- Točka 6 – Relief in človek: razlaga postavitve bunkerja ter skica nastanka klifa in dejavniki

Na posamezni točki imajo dijaki 10 minut časa, da opravijo naloge na učnem listu. Po preteku časa se skupine premaknejo na naslednjo točko po zaporedju (6 → 1, 1 → 2, 2 → 3 ...), dokler ne obidejo vseh točk.

Učitelj poda navodila pred začetkom vaj, med izvajanjem pa spremlja delo, se giblje med skupinami in nudi pomoč.

Obvezni pripomočki:

- kompas (za orientacijo in določanje azimutov),
- svinčnik,
- podloga za pisanje,
- mobilni telefon (fotografiranje rastlin, dostop do podatkov).

Zemljevid 5: Pot s točkami

1. Iz katere kamnine je fliš, ki se nahaja pred vami? Opišite njen nastanek in njegovo sestavo.

Kamnina: _____

Nastanek: _____

Sestava: _____

---

2. Nahajate se ob vrtičku. Spodaj imate naštetih nekaj rastlinskih imen. Za vsako ime slikajte pripadajočo rastlino.

žajbelj, rožmarin, nemški rožmarin, citronka, lovor, origano, artičoka, timijan, japonska češnja

3. Prispeli ste do vremenske postaje. Odprite hišico in odčitajte trenutno temperaturo in vlago v zraku ter jih primerjajte z aktualnimi podatki postaje ob Piranu ([Trenutni podatki](#))

Temperatura: _____

Vlaga: _____

Primerjava:

---

4. Dopolni besedilo. V pomoč naj vam bo tabla na točki 4.

Krajinski park Debeli Rtič leži na skrajnem koncu _____ (Ankaranskega) polotoka in vetrovi _____ (Tržaškega) zaliva. Njegova podoba se z menjavanjem letnih časov občutno spreminja. Osrčje parka je istoimenski rt s _____ (flišnega) klifa, naravnim morskim obrežjem ob njegovem vznožju in skladi povodnega _____ (grebena). Izjemno slikoviti so tudi naravni zalivi – najbolj znan _____ (Mesečev) zaliv ter mokrišča s _____ (submediteransko/halofitno) vegetacijo ter vinogradi in oljčniki na rodovitnem slemenu, ki odpira Čudovit razgled. Na skrajni levi lahko vidimo _____ (luko) Koper, na skrajni desni pa vidimo mesto _____ (Trst).

Naštej 4 ogrožene predstavnike morskega rastlinstva in živalstva:

_____.
_____.
_____.
_____.

5. S pomočjo kompasa in zemljevida se orientiraj, določi smeri neba ter na podlagi tega določi azimut za lukco Koper in radijski oddajnik, ki leži v smeti Trsta.

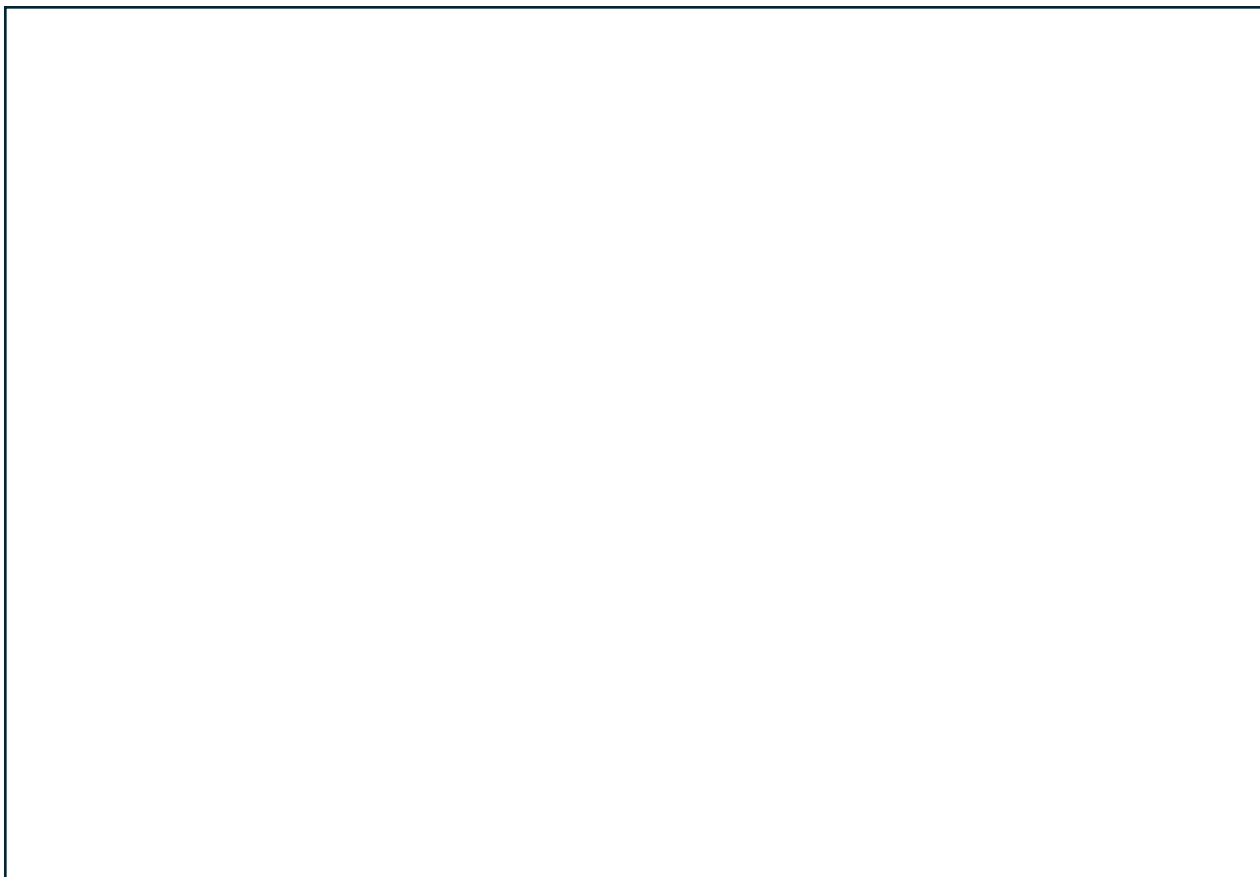
Azimut 1: _____

Azimut 2: _____

Na poti do točke 2 ste šli mimo opazovalnega stolpa, sedaj pa na svoji levi vidite bunker iz časa 2. svetovne vojne. Zakaj, mislite, da so si za postavitev objektov izbrali ravno to lokacijo?

_____
_____
_____
_____
_____
_____

6. Nahajate se na klifu. Skicirajte nastanek klifa in napiši glavne dejavnike, ki nanj vplivajo.

2.6. Navodila za terensko delo - Debeli rtič

Lara Županc, Dolores Hočevár, Nika Pušnik, Eva Kralj, Špela Kitak, Alja Selič

Točka 1. Zapornica – poselitev in gospodarstvo

Opis: Učencem predstavimo območje Debelega rtiča ter pomen obalnega prostora za poselitev ljudi.

Nahajamo se na slovenski obali, kjer se stikata morje in kopno. Takšna območja so bila že v preteklosti zelo zanimiva za poselitev ljudi. Opazujte hiše okoli nas – ali opazite kaj posebnega?

- Primorske hiše so pogosto obrnjene tako, da so zaščitene pred burjo,
- uporabljeni so lokalni materiali (kamen),
- strehe so nekoliko drugačne kot v notranjosti Slovenije,

Na tem območju je pomembno tudi vinogradništvo. Obsredozemsko podnebje, veliko sonca in mile zime, je zelo primerno za rast trte. Pojasnimo pojma prisojna in osojna pobočja. Opis vinske trte.

Učne oblike: frontalno vodenje (razlaga učitelja), kratka individualna opazovanja učencev, skupinska razprava.

Točka 2. Vremenska postaja – podnebje

Opis: Pogovor o podnebjju slovenske obale in pomenu merjenja vremena.

- Podnebje tukaj je drugačno kot v notranjosti Slovenije. Imenujemo ga obsredozemsko podnebje. To pomeni, da so zime milejše, poletja pa toplejša.
- Merjenje temperature, vetra, padavin, obalni vetrovi, burja.
- Učenci poskušajo ugotoviti, od kod piha veter in kakšno je trenutno vreme.
- Predstavitev vremenske hiške. Zakaj je takšne barve, koliko je dvignjena od tal, zakaj je v senci, kakšni merilni inštrumenti so v njej.

Učni obliki: frontalna, individualna.

Točka 3. Črni hrast - biogeografija

Opis: Opazovanje rastlin in povezava z biologijo.

- Rastline, ki rastejo na nekem območju, nam veliko povedo o podnebjju in tleh. Zdaj bomo postali mali raziskovalci narave.
- Vsaka skupina poišče eno rastlino, jo opazuje in jo poskuša določiti s pomočjo rastlinskega ključa.

Učna oblika: skupinsko delo.

Točka 4. Pomol – čuječnost in gospodarstvo

Opis: Opazovanje okolice ter pogovor o pomorskem prometu.

Vaja čuječnosti: Učenci za približno 30 sekund zaprejo oči in poslušajo zvoke ter zaznavajo vonjave okolice. Govorijo o pomenu sproščanja - medpredmetna povezava z športom, biologija.

- Vprašanja: Kaj ste slišali? Ali ste zavohali morje?

Pogled usmerimo proti pristanišču Luka Koper in razložimo pomen pristanišča za slovensko gospodarstvo. Prav tako bi tu govorili o pomorskem prometu, onesnaženju morja zaradi pristanišča, ter problematiko pomanjkanja prostora za shranjevanje – premik v notranjost – poseg človeka v naravo (Škocjanski zatok).

Učne oblike: individualna (čuječnost), frontalna, skupinska.

Točka 5. Obala – življenje ob morju

Opis: Opazovanje organizmov ob morju.

- Halofiti (rastline, ki prenašajo sol), jih pokažemo, školjke – školjčišče, morski rakci, ribe, naplavljen meduze.
- Preurejanje obale (betonske plaže, nasute s peskom, povemo lahko tudi svetovne primere (Albanija, Grčija, Italija, Španija ...):
- Zakaj mislite, da ne more vsaka rastlina rasti tik ob morju?

Učni obliki: individualna, frontalna:

Točka 6. Zdravilišče Debeli rtič – turizem

Opis: Predstavitev zdraviliškega turizma.

- Debeli rtič je znan po zdravilišču za otroke. Tukaj prihajajo otroci na okrevanje, počitnice ali terapije. Zdraviliški turizem v Sloveniji na splošno.
- Varovana območja – krajinski park Debeli Rtič, tudi o zavarovanih območjih Slovenije na splošno.

Učna oblika: frontalna.

Točka 7. Stopnice pred bazenom – meritve morja

Opis: Mini raziskava morja.

Meritve: temperatura vode, slanost, pH, opazovanje gladine morja

- Učenci spoznajo, da znanstveniki merijo različne lastnosti morja, da ga lahko bolje razumejo. Pri temu določimo nekaj učencev, ki opravijo omenjene meritve.
- Nekaj povemo še o valovanju in valobranih, ki je tam postavljen.

Učna oblika: skupinska, frontalna

Točka 8. Klif – kamnine

Opis: Opazovanje klifa in kamnin.

- Klif je zgrajen iz kamnine, ki ji rečemo fliš. Ta je sestavljen iz več plasti sedimentov.
- Učenci v skupinah poiščejo različne kamnine in jih poskušajo opisati ali določiti. Prav tako bi lahko tu naredili eksperiment, s katerim bi določili sestavo kamnin.
- Pokušanje agave (agavinega sirupa), zakaj se agava uporablja, in artičoke.

Učni obliki: frontalna, skupinska.

Točka 9. Zaključek – dobrodelnost

Opis: Pogovor o solidarnosti in dobrodelnosti.

- Omenimo dobrodelno akcijo Deželak Junak, ki pomaga otrokom, da lahko odidejo na morje.
- Pomen pomoči drugim in solidarnosti.

Učna oblika: frontalna.

Zemljevid 6: Zemljevid poti

Ime in priimek	
Razred	
Predmet	
Lokacija	
Datum	

1. POSTAJA – zapornica (Poselitev in gospodarstvo)

a) Naštej dve značilnosti primorskih hiš, ki si jih opazil/a.

1. _____

2. _____

b) Razmisli zakaj so hiše na Primorskem pogosto obrnjene stran od burje?

_____

_____

2. POSTAJA – VREMENSKA POSTAJA (Podnebje)

Odgovori na vprašanja.

a) Iz katere smeri piha veter na točki kjer stojite?

_____

b) Zakaj je vremenska hiška:

-bele barve? _____

-dvignjena od tal? _____

-postavljena v senci? _____

3. POSTAJA – ČRNI HRAST (Biogeografija)

a) Zapiši ime rastline, ki ste jo določili s pomočjo rastlinskega ključa, in jo skiciraj.

Ime rastline: _____

Prostor za skico:

b) Zapiši eno značilnost, ki si jo opazil/a pri tej rastlini.

---

9. POSTAJA – ZAKLJUČEK (Solidarnost)

a) Na kratko razloži namen dobrodelnih akcij za otroke.

---

b) Kako lahko tudi ti pomagaš drugim?

---

3. Sodobni učitelj – vloga, vodenje, sodelovanje, razvoj

NOVA, REVOLUCIONARNA METODA, KAKO POUČEVATI MAJHNE POŠASTI:

- *V razredu je samo ena učiteljica, ki ne samo da ve, kaj dela, ampak ima tudi vedno prav.*
- *Kadar učiteljica govori, so mali vrage tiho in poslušajo. Ne smejo motiti.*
- *Ves čas smo pozorni na tišino in mir. Govorjenje lahko vadijo doma, v svojem prostem času.*
- *Učenci ne delajo tistega, kar si zamislijo sami, ampak kar se jim reče.*

Praksa kaže, da se večina učiteljev sooča z naslednjimi vsakdanjimi težavami:

- različne ravni znanja,
- veliki razredi,
- kako pritegniti učenčevo pozornost,
- kako zadržati učenčevo pozornost,
- kako pripraviti učence do pisanja domačih nalog,
- kako udejanjiti živahen in spodbuden začetek učne ure,
- disciplina,
- učiteljeva izčrpanost,
- prevlada preizkusov znanja nad poučevanjem,
- spodbujanje samostojnega učenja ...

Sodobni učitelj – kdo je danes?

- Strokovnjak, ki združuje pedagoško, didaktično in digitalno kompetentnost.
- Ustvarjalec učnega okolja, ki spodbuja kritično mišljenje, radovednost in samostojnost.
- Moderator učenja, ne le posredovalec znanja.
- Model vrednot: etičnost, odgovornost, spoštovanje, dialog.
- Učitelj kot vseživljenjski učenec – pripravljen na stalno posodabljanje znanja.

Sodobna vloga učitelja

Pedagoška in didaktična vloga

- Prilagajanje pouka potrebam in značilnostim različnih učencev.
- Razvoj kompetenc za 21. stoletje (kritično mišljenje, reševanje problemov, digitalna pismenost).
- Uporaba inovativnih metod: projektno delo, izkustveno učenje, sodelovalne oblike dela.

Mentorska vloga

- Spremljanje napredka učencev in nudenje sprotne, formativne povratne informacije.
- Spodbujanje samorefleksije in samoregulacije učenja.

Digitalna vloga

- Smiselna integracija IKT v pouk.
- Uporaba digitalnih orodij za personalizacijo in diferenciacijo učenja.

Učitelj kot vodja

- Vodenje učnega procesa z jasnimi cilji, strukturami in pričakovanji.
- Vodenje razreda kot skupnosti – ustvarjanje varnega in spodbudnega prostora
- Pedagoško vodenje z zgledom (moderiranje komunikacije, sodelovanja, reševanja konfliktov).
- Usmerjanje učencev v samostojnost in prevzemanje odgovornosti za učenje.
- Vodenje sprememb znotraj šole: inovacije, projekti, razvoj kakovosti.

Učitelj kot sodelavec

- Sodelovanje znotraj strokovnih aktivov, timov in medpredmetnih projektov.
- Deljenje dobrih praks, soustvarjanje gradiv, analiza primerov iz prakse.
- Gradnja profesionalnih učnih skupnosti (PUS).
- Sodelovanje s starši in širšo skupnostjo.
- Povezovanje z zunanjimi institucijami (strokovnjaki, podjetja, kulturne ustanove).

Profesionalni razvoj učitelja

- Načrtovanje lastnega strokovnega razvoja (profesionalna pot, cilji, refleksija).
- Sprotno spremljanje pedagoških trendov in znanstvenih spoznanj.
- Sodelovanje na izobraževanjih, konferencah, seminarjih.
- Razvijanje raziskovalne drže (učitelj raziskovalec).
- Uporaba refleksije, hospitacij, evalvacij kot orodij rasti.
- Skrb za lastno dobrobit, ravnotežje med poklicnimi obveznostmi in samoregulacijo.

Kompetence sodobnega učitelja

- Pedagoške in didaktične kompetence
- Digitalne kompetence (po DigCompEdu)
- Socialne in komunikacijske kompetence
- Organizacijske in vodstvene kompetence
- Etika, profesionalnost, odgovornost
- Sposobnost sodelovanja in dela v ekipah

Izzivi in priložnosti sodobnega učitelja

- Raznolikost učencev in diferenciacija pouka
- Upravljanje s kompleksnostjo učnega okolja
- Digitalna preobrazba in hiter tehnološki razvoj
- Motivi in potrebe generacije Z in Alfa
- Priložnost za inovacije, kreativnost in soustvarjanje učenja
- Vloga učitelja kot arhitekta učne izkušnje

Premagovanje težav ali kaj naj učitelj stori, ko mu učenci zagrenijo življenje?

- Proučimo težavo s pozitivne strani.
- V težavi skušamo videti možnost za učenje in ne grožnje ali ovire.
- Z ustvarjalnim pristopom skušamo odpraviti negativni vidik težave.

4. Priprava delavnic za GJP

Priprava delavnic za Gimnazijo Jožeta Plečnika, ki jo bodo izvedli letošnji 1. letniki 23. oktobra 2026. Pripravili smo štiri delavnice, od tega dve namenjeni dijakom 1. in 2. letnikov ter dve delavnici namenjeni 3. in 4. letnikom. V okviru delavnic so razmišljali o zgodovinskem prerezu urbanega razvoja, Plečnikovi dediščini ter konceptih zelenih, trajnostnih in futurističnih mest.

1. skupina: 1. in 2. letnik: Ana Blaško Kravos, Špela Kitak, Vid Peče, Julija Štrukelj, Klemen Baronik, Karmen Koglar, Nika Pušnik, Matej Slana, Lara Županc
2. skupina: 1. in 2. letnik: Anja Blokar Islamović, Eva Kralj, Eva Skok, Irenej Tornič, Benjamin Gašpar, Tjaša Kovačič, Nejc Pavlin, Alja Selič
3. skupina: 3. in 4. letnik: Maruša Fužir, Petra Mali, Neža Stanovnik, Timotej Tušar, Dolores Hočevnar, Mateja Mavrič, Lara Rozman, Jure Trebižan
4. skupina: 3. in 4. letnik: Taja Hafner, Miha Pečarič, Urh Špital, Špela Jerič, Ajda Miklavčič, Tina Raj, Lara Ule, Lana Valič Saksida

4.1. Primer delavnice 2. skupine

Delavnica za Plečnikov dan (za 1./2. letnik)

Skupina: *Anja Blokar Islamović, Eva Kralj, Eva Skok, Julija Štrukelj, Benjamin Gašpar, Tjaša Kovačič, Nejc Pavlin, Alja Selič, Irenej Tornič, Maruša Fužir.*

Najprej kviz, nato igra po principu Catana

[KVIZ – Kahoot](#)

Zmagovalec kviza izbira podlago mesta, na podlagi katere gradi mesto.

1. Kaj pomeni urbanizacija? a) selitev ljudi iz mest na podeželje b) rast mest in povečevanje mestnega prebivalstva c) zmanjševanje mest d) gradnja podeželskih hiš
2. Kako imenujemo največje mesto v državi, ki ima velik gospodarski in politični vpliv? a) satelitsko mesto b) metropola c) vas d) suburbija

3. Kateri dejavnik najpogosteje povzroča rast mest? a) selitev ljudi iz mest na podeželje b) migracije ljudi v mesta zaradi dela c) zmanjšanje industrije d) zapiranje šol
4. Kaj je predmestje (suburbija)? a) staro mestno jedro b) območje zunaj mesta brez prebivalcev c) naselje na obrobju mesta d) industrijska cona
5. Kateri del mesta je običajno najstarejši in zgodovinsko najpomembnejši? a) industrijska cona b) staro mestno jedro c) predmestje d) nakupovalni center
6. Kateri problem je pogosto povezan z hitro urbanizacijo? a) več kmetijskih površin b) prometni zastoji c) manj ljudi v mestih d) več gozdov
7. Kako imenujemo zeleno površino v mestu, namenjeno prebivalcem za rekreacijo? a) industrijska cona b) park c) avtocesta d) stanovanjski blok
8. Kaj je značilnost trajnostnega mesta? a) veliko onesnaževanje b) veliko avtomobilov c) zelene površine in javni prevoz d) brez parkov
9. Kaj pomeni mestna infrastruktura? a) prebivalci mesta b) promet, voda, elektrika, ceste in druge storitve c) trgovine d) turisti
10. Kateri slovenski arhitekt je močno vplival na podobo mesta Ljubljana? a) Ivan Cankar b) Jože Plečnik c) France Prešeren d) Edvard Rusjan
11. Kateri znani most v Ljubljani je preuredil Plečnik? a) Zmajski most b) Tromostovje c) Šušterski most d) Mesarski most
12. Kaj je bil eden izmed ciljev Plečnikovega urbanističnega načrtovanja? a) samo gradnja cest b) ustvarjanje lepih javnih prostorov za ljudi c) gradnja tovarn d) širjenje industrije
13. Katera zgradba v Ljubljani je Plečnikovo delo? a) Narodna galerija b) Plečnikove Žale c) Cankarjev dom d) Nebotičnik
14. Zakaj so javni prostori pomembni v mestih? a) ker tam ni ljudi b) ker omogočajo druženje in rekreacijo c) ker služijo samo prometu d) ker so namenjeni industriji

15. Kako lahko mesta zmanjšajo prometno onesnaževanje? a) več avtomobilov b) več parkirišč c) razvoj javnega prevoza in kolesarskih poti d) širjenje avtocest v središču mesta

Igra Catan

Catan je strateška družabna igra, v kateri igralci naseljujejo otok, zbirajo surovine in gradijo naselja, ceste ter mesta. Spodaj so **poenostavljena navodila**, primerna za hitro razlago novim igralcem.

Cilj igre

Skupina, ki **najbolj smiselno sestavi mesto**, zmaga. Zmagovalci kviza imajo prednost pri izboru podlage: ravna površina, gorski svet, ob morju, močvirje, hribovito, ob reki

Surovine

- energent
- voda
- drevo
- ljudje
- avto
- tehnologija/znanje

Slika 6: Namizna igra "Naseljenci otoka Catan"

Polja surovin:

Iz pridobljenih surovin se lahko sestavlja različne dele mesta, ki jih vsako mesto potrebuje.

Soseska = ljudje + energent

Cesta = avto + tehnologija/znanje

Javni prostor = drevo + ljudje

Futuristična stavba = energent + voda + tehnologija/znanje

Tovarna = ljudje + energent + tehnologija/znanje

Storitveni prostori = ljudje + tehnologija/znanje

Zabava/rekreacija = ljudje + drevo ALI ljudje + voda

Plečnik = najbolj vredna figura, pridobiš jo s tem, da kombiniraš vse možne surovine; Plečnik pa je eden izmed bodočih učiteljev, ki ti bo svetoval pri načrtovanju naslednje poteze.

Menjava surovin (tržnica med skupinami)

tržnica: dve enaki kartici za eno drugo; med skupinami, kot se sami zmenijo

5. Predstavitev domačega kraja (1. letnik)

5.1. Ana Blaško Kravos – Postojna

MOJ DOMAČI KRAJ POSTOJNA

Ana Blaško Kravos, marec 2026

Anton Globočnik

- Prva postojanka OŠ Antona Globočnika in predstavitev njegovega pomena za Postojno:
  - ❖ predsednik jamske komisije,
  - ❖ 1872 je dal v Postojnski jami namestiti železniške tire, 12 let kasneje pa še električno razsvetljavo,
  - ❖ uredi drevored ob jamski cesti in železniški postaji.

Železniška postaja Postojna

- Zgrajena 1857,
- najvišja točka južne železnice (600 m n.v.),

Pogled na Sovič

- 1689 pogori grad Adelsberg,
- na vrh Soviča razgledna točka na Spodnjo Pivško kotlino in planoto Nanos,
- pod Sovičom stoji najstarejši del Postojne Majlont in ...

Inštitut za raziskovanje krasa

- Skoraj polovica Slovenije je kraške,
- več kot polovica voda s katerimi se oskrbujemo je iz kraških vodonosnikov.
- Dnevi odprtih vrat.

Notranjski muzej Postojna

- Celovita predstavitev kraškega sveta:
  - ❖ nastanek kraša,
  - ❖ kraški pojavi,
  - ❖ jamarstvo in speleologija.

Obisk Postojnske jame

- Pogovor o kapnikih in jamskem živalstvu,
- čistilna akcija Postojnske jame,
- pogovor o turizmu.

Luka Čeč

- Ogled rojstne hiše,
- 1818 odkrije notranje dele jame, ki so danes turistično urejeni.

Nekdanja turistična točka – smučišče Kalič

- Pogovor o degradaciji in potencialih takšnega območja ...
- včasih je bil obisk Italijanov in Hrvatov velik.

Vojaška dejavnost v Postojni

- Dan odprtih vrat vojašnice in poligona Poček (pomen in degradacija).

Čistilna naprava

- Pogovor o odpadnih vodah,
- ogled procesa čiščenja odpadne vode.

HVALA ZA VAŠO
POZORNOST

5.2. Eva Kralj – Radomlje

Radomlje

predstavitev domačega kraja

Eva Kralj

OETD, oddelek za geografijo, FF UL

1. Arboretum Volčji Potok
2. Reka Kamniška Bistrica
3. Homška učna pot
4. Radomlje – središče kraja
5. Mlinarska domačija
6. Športni park Radomlje

Okvirna organizacija

Obseg: 6 ur

Primerno za osnovno ali srednjo šolo

Avtobus postajališči: Arboretum Volčji Potok in Športni park Radomlje

Malica iz nahrbtnika ali kosilo Športni Park Radomlje
(organizirana prehrana)

Toaleta: Arboretum Volčji Potok in Športni park Radomlje

Strošek: avtobus, Arboretum- 5 €/osebo, kosilo 8 €/osebo

Arboretum Volčji Potok

- Aktivnosti: risanje frotaž, iskanje listov drevesnih vrst, ogled horizonta prsti.
- Učni obliki: skupinska, frontalna.
- Metode: ilustrativno-demonstracijske metode, metoda opazovanja, metoda risanja, metoda zbiranja vzorcev.

ZAKAJ:

- največji botanični park v Sloveniji,
- primer kulturne pokrajine, ki jo je oblikoval človek.

Kamniško-Savinjske Alpe

- Orientacija, pomen gora.
- Aktivnost: poimenovanje vrhov.
- Učna oblika: individualna.
- Metode: metoda opazovanja.

Reka Kamniška Bistrica

- Aktivnosti: spoznavanje značilnosti reke z njenimi pritoki, opredelitev pojmov (reka, porečje, povodje, erozija, akumulacija, tok, pretok, jez, regulacija...), poplave.
- Učna oblika: frontalna.
- Metode: metoda ustne razlag, ilustrativno-demonstracijske metode.

ZAKAJ:

- pomembna reka v osrednji Sloveniji, ki je vplivala na poselitev ob njenem toku,
- oblikuje rečno dolino in poplavne ravnice,
- na njej lahko opazujemo rečne procese, kot so erozija in odlaganje sedimentov.

Homška učna pot

- Aktivnost: analiza zapisov na tablah, kratek sestavek: „Če bi bil/a učitelj/ica geografije, bi uporabil/a ...”
- Učna oblika: individualna.
- Metode: metoda opazovanja, metode dela s tekstom.

ZAKAJ:

- omogoča spoznavanje rastlinstva in živalstva,
- primerna za učenje v naravi.

Radomlje- središče kraja

- Aktivnost: fotografiranje različnih stavb, uvrščanje v gospodarski sektor, pomen za prebivalce.
- Učna oblika: delo v dvojicah.
- Metodi: metoda kartiranja, metoda opazovanja.

ZAKAJ:

- naselje v bližini urbanega središča,
- različne funkcije prostora,
- primer suburbanizacije,
- veliko dejavnosti na enem območju.

Mlinarska domačija

- Aktivnost: voden ogled mlina.
- Učna oblika: frontalna.
- Metode: metoda opazovanja, metoda pogovora, ilustrativno-demonstracijske metode.

ZAKAJ:

- tradicionalno mlinarstvo,
- povezano z rečnim omrežjem,
- prispeva k kulturni dediščini.

Športni park Radomlje

- Športni kompleks in nogometni center
- Aktivnosti: igra z žogo, ponavljanje pojmov, pogovor o pomenu športa, rabi prostora in vpliva na skupnost.
- Učna oblika: skupinska.
- Metoda: metoda pogovora.

ZAKAJ:

- zanimiva raba prostora,
- velik pomen za lokalno skupnost.

5.3. Anja Blokar Islamović, Eva Skok – Izola

Muzej Izolana

- = Izolski ribiški muzej
- = Hiša morja
- Parenzana

IZOLA

Anja Blokar Islamović in Eva Skok

Izola/Isola = OTOK

- Otok – 18. stoletje
- 11.477 prebivalcev

Pietro Coppo

- Kartografija
- Park

Piranski kodeks (De summa totius orbis + Portolano)

Zemljevid sveta

Zemljevid Istre

Simonov zaliv

- Arheološki park – ostanki obmorske rimske vile in pristanišča

Ostanki pomola rimskega pristanišča

Apnenec

Klifi

- Fliš - sestava, nastanek
- Abrazija
- + apnenčasta obala

Manziolijev trg

- Beneška arhitektura
- Italijanska manjšina

Beneški krilati lev
oz. lev sv. Marka

Stara italijanska šola

- Šolstvo v Izoli
- Italijanska manjšina

Cerkev sv. Mavra

- Izolska legenda

Mandrač

- = pristanišče
- manjše, plitvejše
- Ribištvo

Mandrač

- Ribišтво
- Poplave
- Turizem

Ribiški pomol oz. valobran

- Ribišťvo
- Riba I in II

Šavrinka

- Simbol močne, sposobne iznajdljive ženske
- Identitetni simbol

Območje stare tovarne

- Arrigoni
- Delamaris
- Ladjedelnica oz. Škver

Industrijska cona

- Droga Kolinska
- Konfliktni prostor

Tovarna Droga Kolinska
(Argeta, Barcaffè)

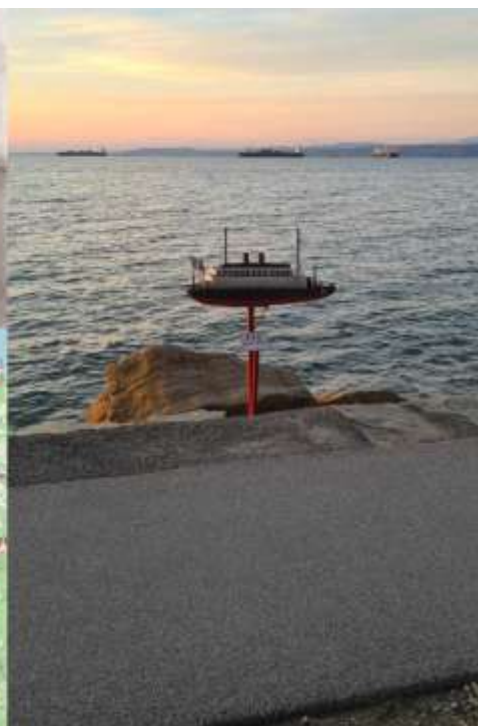
Gradbišče

Rex

Italijanska čezoceanska potniška ladja

- 8. 9. 1944
- Razrez

Ribari – navijaška skupina

- Lokalizem (identiteta)
- Pripadnostni simboli

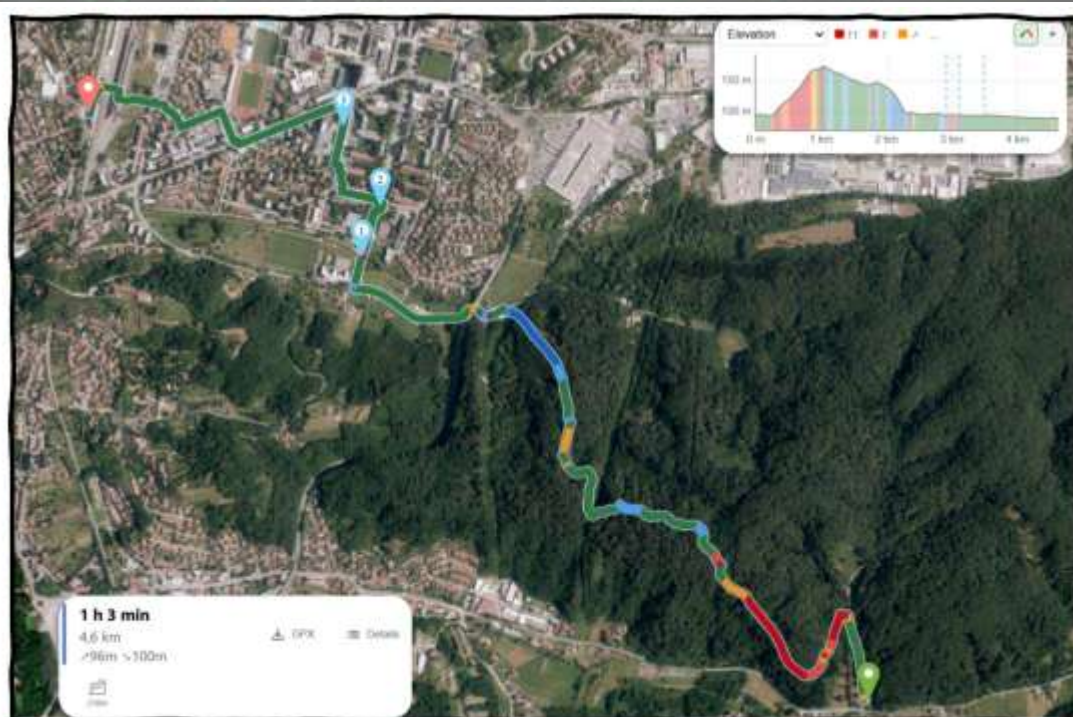

Ribiški praznik

5.4. Julija Štrukelj – Nova Gorica

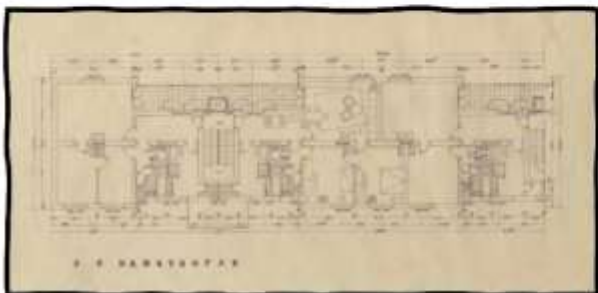
1. Gozd Panovec

2. Potok Koren

3. Ravnikarjevi bloki – „ruski bloki“

4. Park casino & hotel

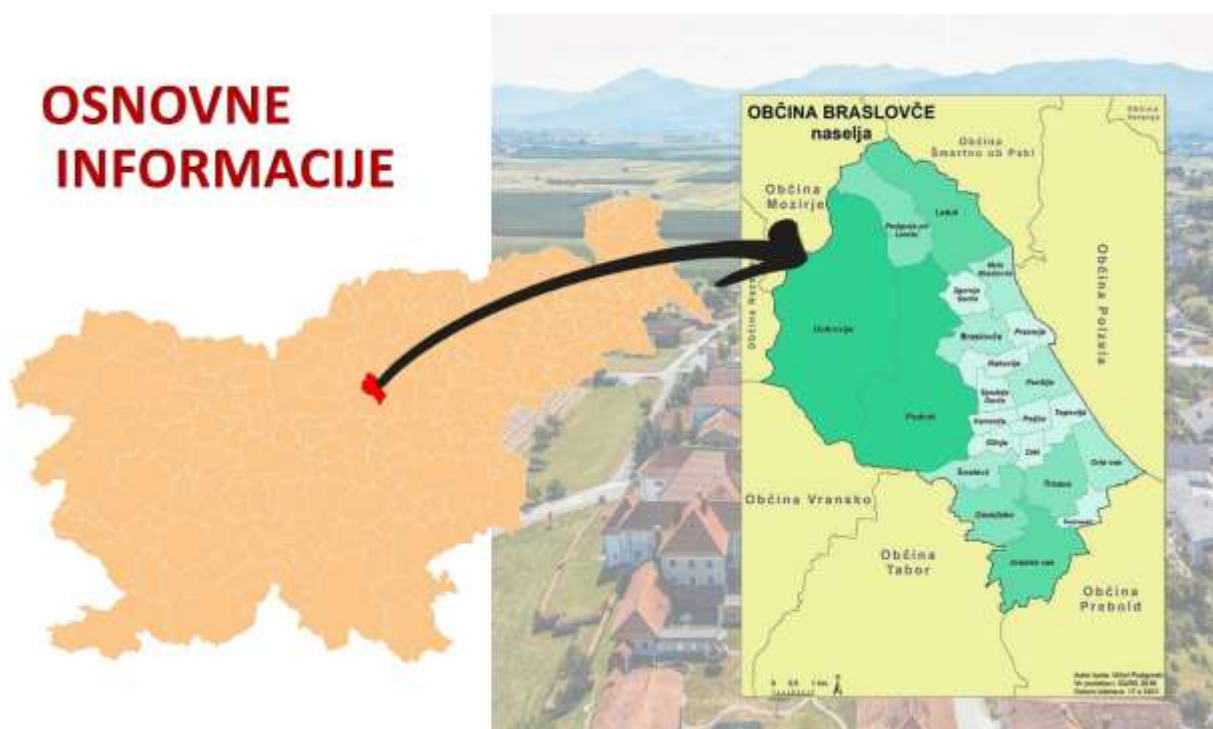
5. Trg Evrope

5.5. Maruša Fužir – Braslovče

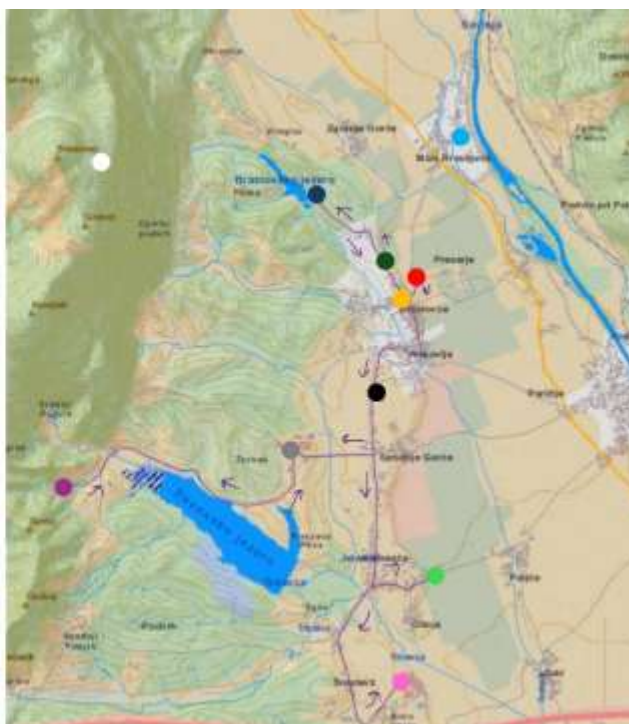

OSNOVNE INFORMACIJE

POT

- Rečna terasa
- Župnijska cerkev sv. Marije Vnebovzete
- Prireditveni prostor – Skupn plac
- Braslovško jezero
- Urbanizacija
- Grad Žovnek
- Sušilnica hmelja
- Hmeljišča
- Graščina Štrovsenek in FRO
- Poplave
- Dobrovlje

BRASLOVČE – REČNA TERASA

- nastanek rečne terase
- relief
- vpliv na poselitev

WC: NE
DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

BRASLOVČE – ŽUPNIJSKA CERKEV MARIJE VNEBOVZETE

- zgodovina – turški vpadi
- obcestno naselje
- *Zgodba o Veroniki Deseniški*

WC: DA (v bližnjem baru)

DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

BRASLOVČE – PRIREDITVENI PROSTOR SKUPN PLAC

- Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva
- skakalnica

WC: DA

DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

BRASLOVČE – BRASLOVŠKO JEZERO

- akumulacijsko jezero
- turizem, ribištvo
- invazivke (rumenovratka)
- žepni herbarij
- učna pot okoli jezera

WC: DA (v gostilni ob jezeru)
DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

BRASLOVČE – URBANIZACIJA

PODVRH – GRAD ŽOVNEK

- začetki Celjskih grofov
- Žovneško jezero
- lega

WC: NE
DOSTOPNO Z AVTOBUSOM:
SAMO DO PARKIRIŠČA

PODVRH – SUŠILNICA HMELJA

- Funkcijsko razvrsteno območje (FRO) kmetijske proizvodnje → hmeljarstvo
- *Kaj je danes na teh območjih?*

WC: NE
DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

BRASLOVČE – HMELJIŠČA

- hmeljarstvo kot specializirana in intenzivna kmetijska dejavnost
- sezonski delavci
- vpliv na okolje

WC: NE

DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

ŠMATEVŽ – GRAŠČINA ŠTROVSENEK & CERKEV SV. MATEJA

- Funkcijsko razvrednoteno območje (FRO) za industrijo in obrt → žaga
- *Kaj se dogaja s temi območji?*

WC: NE

DOSTOPNO Z AVTOBUSOM: DA

MALE BRASLOVČE – POPLAVE

- gradnja na poplavnem območju – posegi človeka v naravo
- protipoplavni ukrepi
- mlin ?

DOBROVLJE

- kraški pojavi
- poselitev – zaselki in samotne kmetije
- turizem
- kašte (kašče)

WC: JA (planinski dom)
VARNOSTNO Z AVTOBILNI DOMI - JA

**HVALA ZA
POZORNOST**

5.6. Miha Pečarič – Raka (Krško)

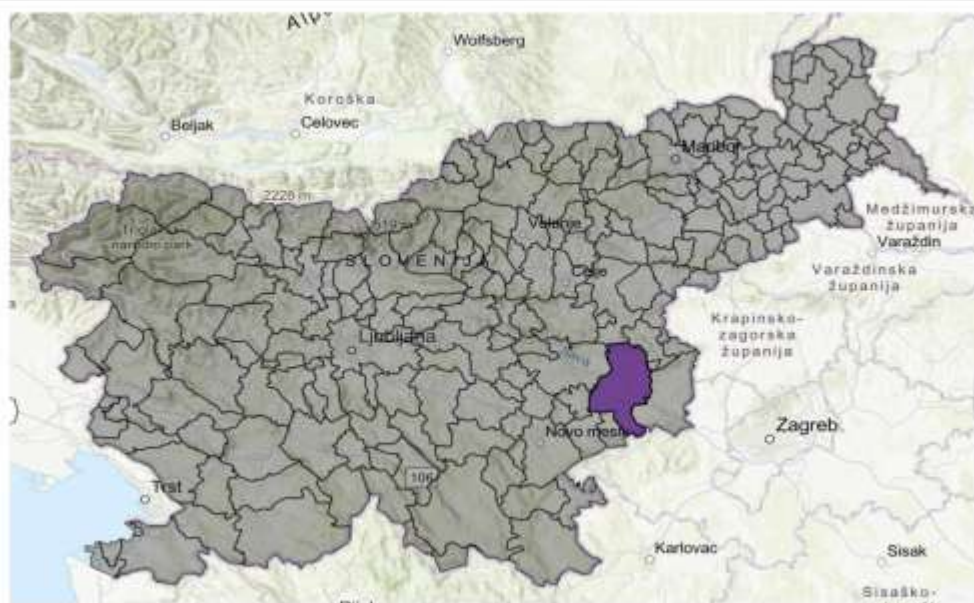
OPUŠČEN PESKOKOP

- opuščen peskokop kremena → degradirano območje
- gnezdišče Čebelarja
- načrti za preureditev območja
- orientacija - kartiranje
- parkirišče: NE
- sanitarije: NE

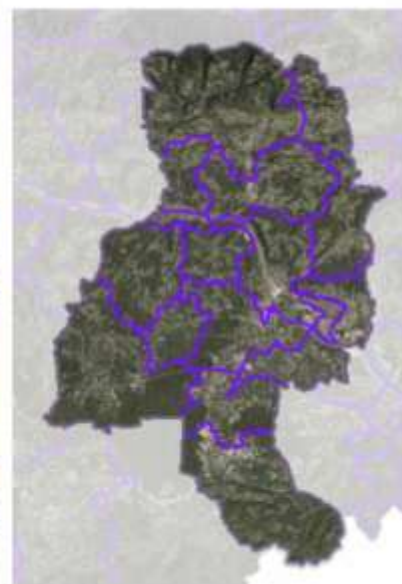
PREDSTAVITEV DOMAČEGA KRAJA

MIHA PEČARIČ

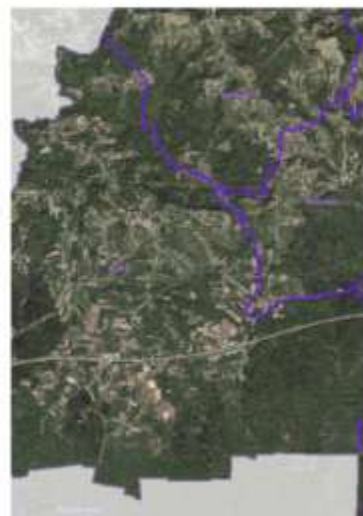
KRAJEVNA SKUPNOST RAKA

- leži na JZ delu občine Krško
- S del gričevnat, J del ravninski
- 1972 prebivalcev
- bogata zgodovinska in kulturna dediščina

TURISTIČNE TOČKE KS RAKA

- cerkev svetega Lovrenca
- grad Raka
- Cvičkov hram
- Evin gaj
- Krakovski gozd
- (opuščen peskokop)

CERKEV SVETEGA LOVRENCA

- medpredmetno povezovanje z zgodovino in umetnostno zgodovino
- ogled cerkve → predstavitev orgel

- parkirišče: DA
- sanitarije: NE

GRAD RAKA (ARCH)

- medpredmetno povezovanje z zgodovino
- ogled muzejske zbirke
- prenova območja → razvoj

- parkirišče: DELNO
- sanitarije: DA

- ogled starega hrama
- predstavitev vinogradništva
- predstavitev Gorskih Bukev

- parkirišče: DA (otežen dostop za avtobuse)
- sanitarije: DA

CVIČKOV HRAM

EVIN GAJ

- predstavitev čebelarstva
  - zgodovina čebelarstva na tem območju
  - degustacija medu
- center apiterapije

- parkirišče: DA
- sanitarije: DA

KRAKOVSKI GOZD

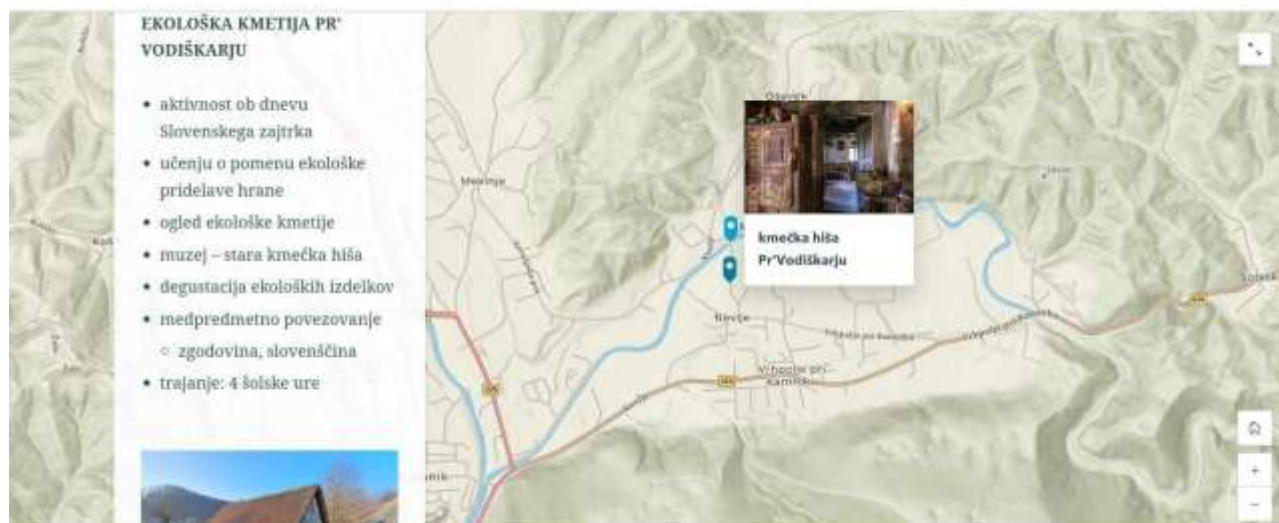
- največji nižinski gozd v Sloveniji
- analiza vode na tem območju
- raziskovanje rastlinstva in živalstva
- orientacija

- parkirišče: DA
- sanitarije: NE

5.7. Petra Mali – Kamnik

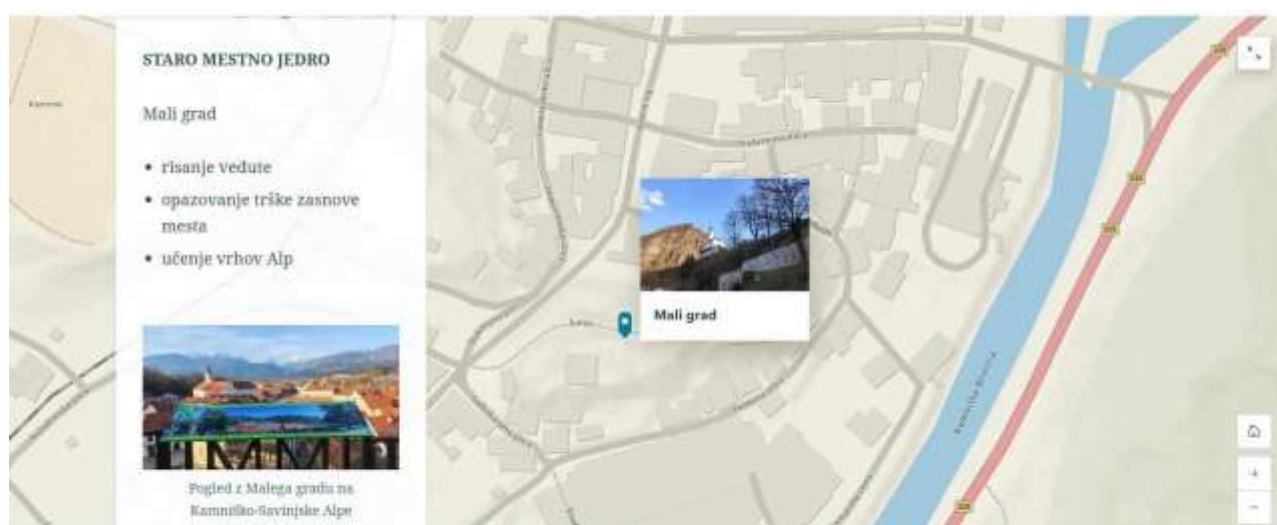
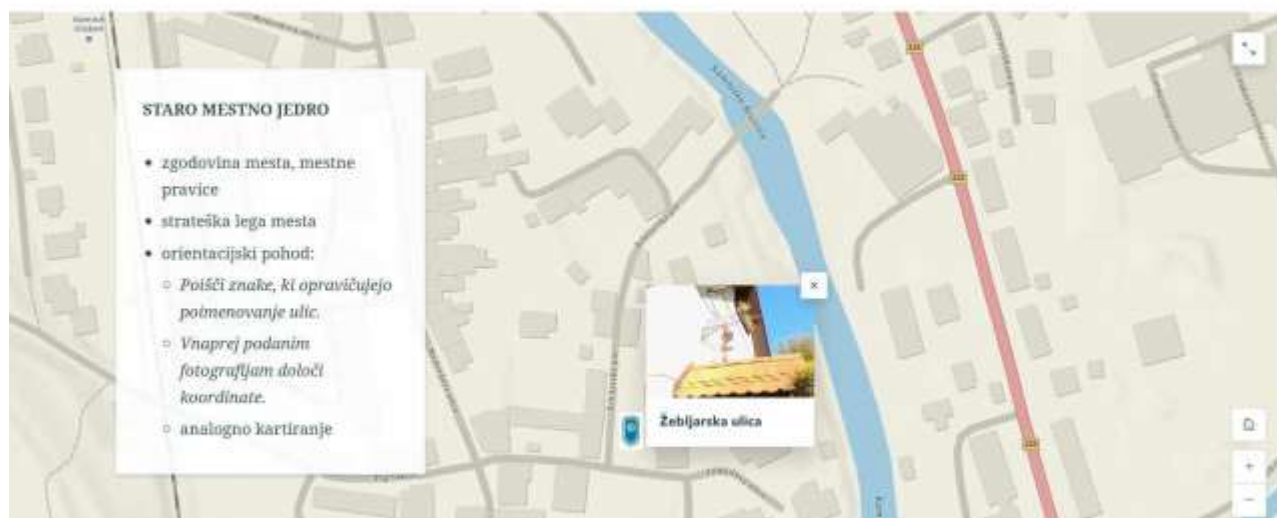

Geografija izven učilnice

Aktivnosti za osnovnošolsko geografijo

Petra Mali
12. marec 2026

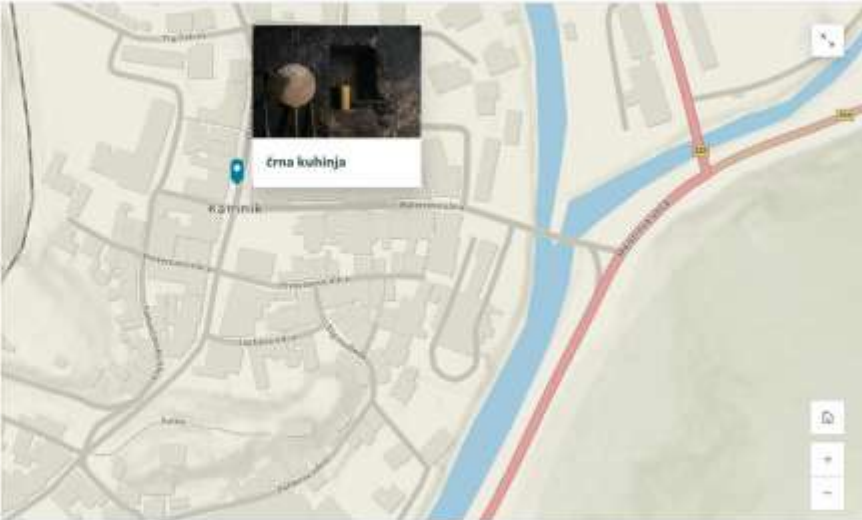

STARO MESTNO JEDRO

Hiša Stiele

- meščanska hiša, spremenjena v muzej
- črna kuhinja iz 14. stoletja
- muzejska delavnica - lectarstvo in svečarstvo

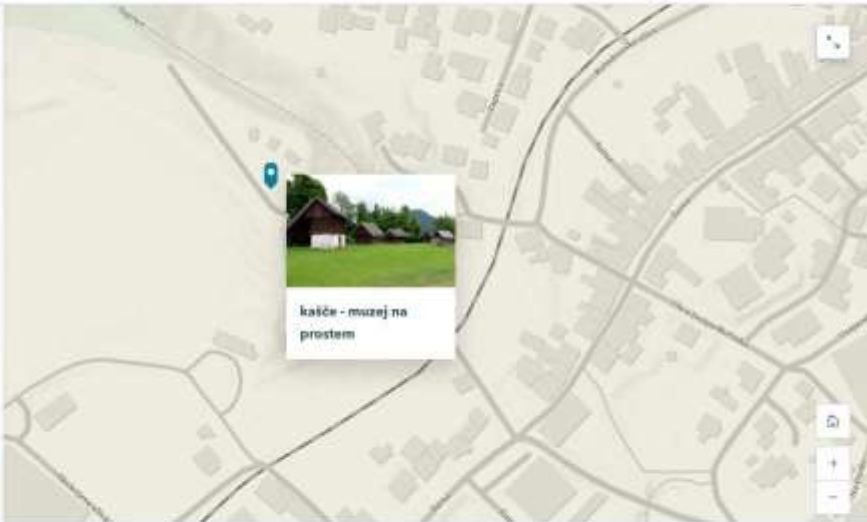

črna kuhinja

GRAD ZAPRICE

- aktivnosti ob kulturnem dnevu
- trajanje: 1 do 2 šolski uri
- obisk Medobčinskega muzeja
  - ◊ stalne in občasne razstave
- obisk muzeja na prostem
  - ◊ kašče

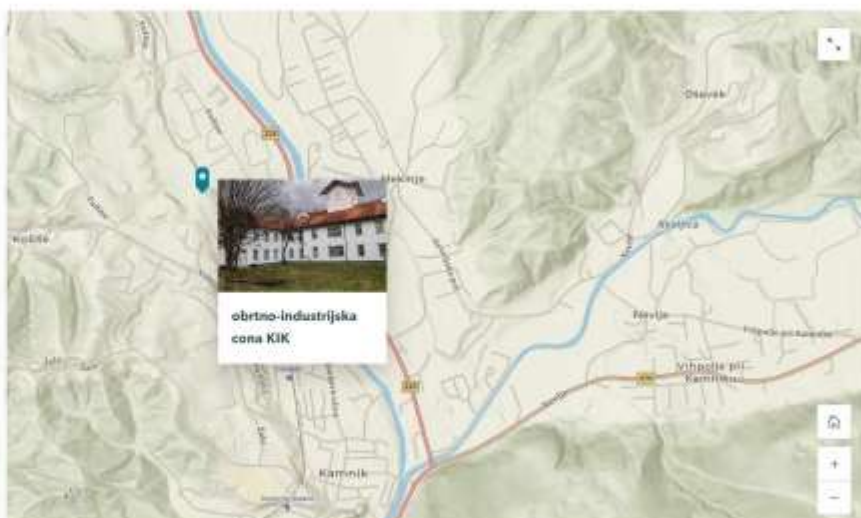
kašče - muzej na prostem

OBRTNO INDUSTRIJSKA CONA KIK

- razcvet industrije na kamniškem in njen pomen
- revitalizacija območja
- pogovor na občini (OPPN)
- možnost povezovanja ekskurzije z zgodovino
- trajanje: 4 šolske ure

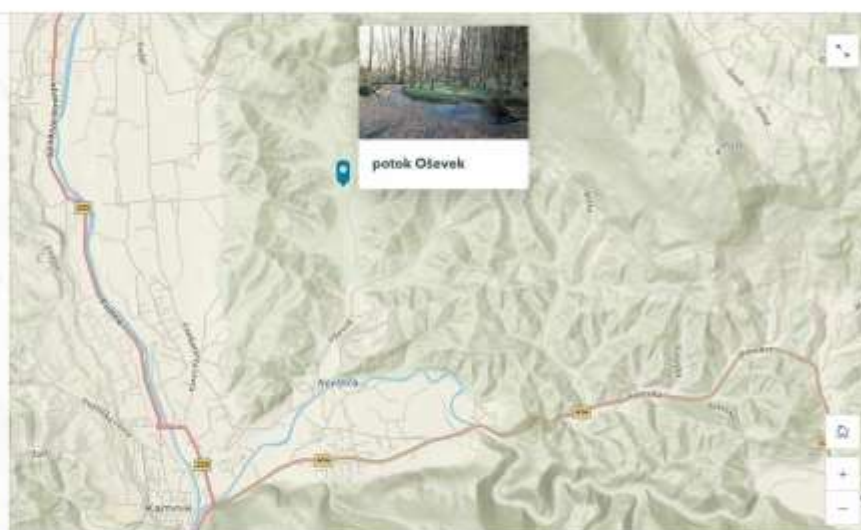

okoljsko razvrednoteno območje

SAMOTNI MLIN

- izvir
- popis rastlinskih vrst na območju
  - izdelava herbarija
- o pomenu vode za razvoj obrti
- osnovne hidrografske meritve
- trajanje: 6 šolskih ur

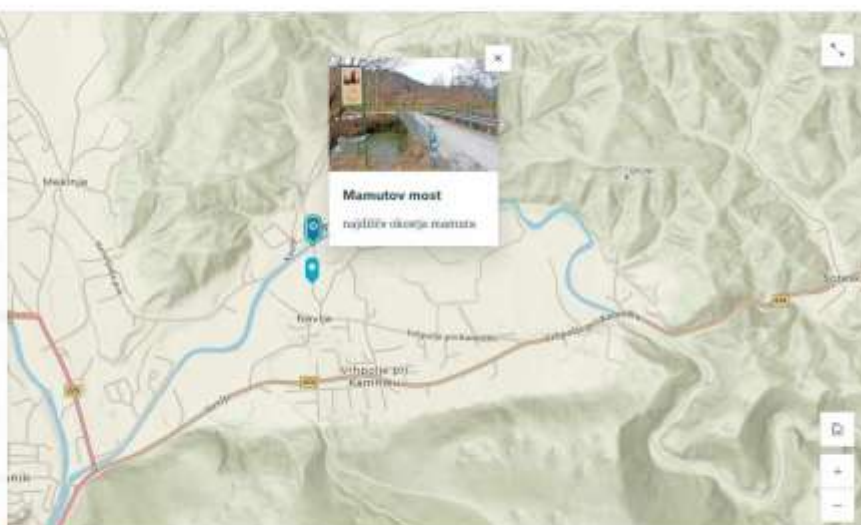
SAMOTNI MLIN

- izvir
- popis rastlinskih vrst na območju
  - izdelava herbarija
- o pomenu vode za razvoj obrti
- osnovne hidrografske meritve
- trajanje: 6 šolskih ur

EKOLOŠKA KMETIJA PR' VODIŠKARJU

- aktivnost ob dnevu Slovenskega zajtrka
- učenju o pomenu ekološke pridelave hrane
- ogled ekološke kmetije
- muzej – stara kmečka hiša
- degustacija ekoloških izdelkov
- medpredmetno povezovanje
  - zgodovina, slovenščina
- trajanje: 4 šolske ure

POSTOJNA
Predstavitev pokrajine
Irenej Tornič

[illegible]

- ▶ Cerkev sv. Martina pri Fari
- ▶ Cerkev vsebuje poslikave T. Kralja.
- ▶ Rastlinstvo - zvončki (zakaj)?
- ▶ Jamborna cesta, kje je tekla?
- ▶ Pomen za širše območje
- ▶ Furmanstvo - konji, postanki, hlevi, gostilne.
- ▶ Ohranjanje in izginjanje šeg in navad
- ▶ (sv. Križ božji vs. Furmanski praznik)

- ▶ Cesarska cesta Dunaj-Trst
- ▶ Gospodarske panoge v vasi
- ▶ Ogled zemljevida in v skupinah analiza toponimov na podlagi lastnosti prsti in zunanlega izgleda.

- ▶ Ledenica
- ▶ Zakaj se uporablja, kdo jo je uporabljal, kam so vozili led ...
- ▶ Vzamemo vzorce prsti na tem območju po skupinah.

- ▶ Ogled zapuščenega zagonskega malna, spregovorimo o problematiki zapuščenih mlinov in žag v regiji. Pomen le-teh v preteklosti.
- ▶ Vzamemo en vzorec vode, ki ga kasneje v šoli analiziramo.

- ▶ Jama Betalov spodmol
- ▶ Zgodovina jame in zgodovinski ostanki v jami
- ▶ Raziskovanje jame
- ▶ Odhod nazaj

5.9. Špela Kitak – Rogatec

Rohitsch
 Rohats
 Rohates

1. Meritve ne reki Sotli

- izvira na južnem pobočju Maclja
- na začetku tisočletja močno onesnažena
- bližina industrijske cone
- kmetijska zemljišča
- poplavna ravnica

1. Ogled trškega jedra

- analiza trškega
- kartiranje
- upoščene stavbe, funkcijsko razvrednoteno območje → **SLABI** izgled **KULTURNE POKRAJINE**

1. Gornji Rogatec

- ruševine
- nekdanj mogočen grad, ki je varoval srednjeveški trg
- eden najstarejših gradov v Sloveniji
- grofje Rogaški prodali Žovneškim
- zadnji lastniki Attems

ROHETSCH

- Špornova kapela (ostanek nekdanjega križevega pota)

1. Ogled muzeja na prostem

- največji muzej na prostem v Sloveniji
- subpanonski arhitekturni tip
- rokodelske delavnice - podoživljanje življenja preprostega kmečkega preb. iz 19. in 20. stol.
- možnost kosila

1. Ogled muzeja na prostem

Delavnice:

- peka kruha,
- pletenje iz ličja in šibja,
- ročno tkanje,
- kovaštvo,
- kamnoseštvo,
- kuhanje in lupljenje vrbovega šibja,
- velikonočne butare in košarice iz testa,
- božične šprudle,
- piščali iz lubja,
- hoja na hoduljah.

- največji muzej na prostem v Sloveniji
- subpanonski arhitekturni tip
- rokodelske delavnice - podoživljanje življenja preprostega kmečkega preb. iz 19. in 20. stol.
- možnost kosila

1. Donačka gora

- od gasilskega doma Donačka Gora do termalnega pasu (cca. 150-200 m višinske razlike)
- vinogradi
- sadovnjaki
- stik Obpanonskih in Predalpskih pokrajin

Časovnica

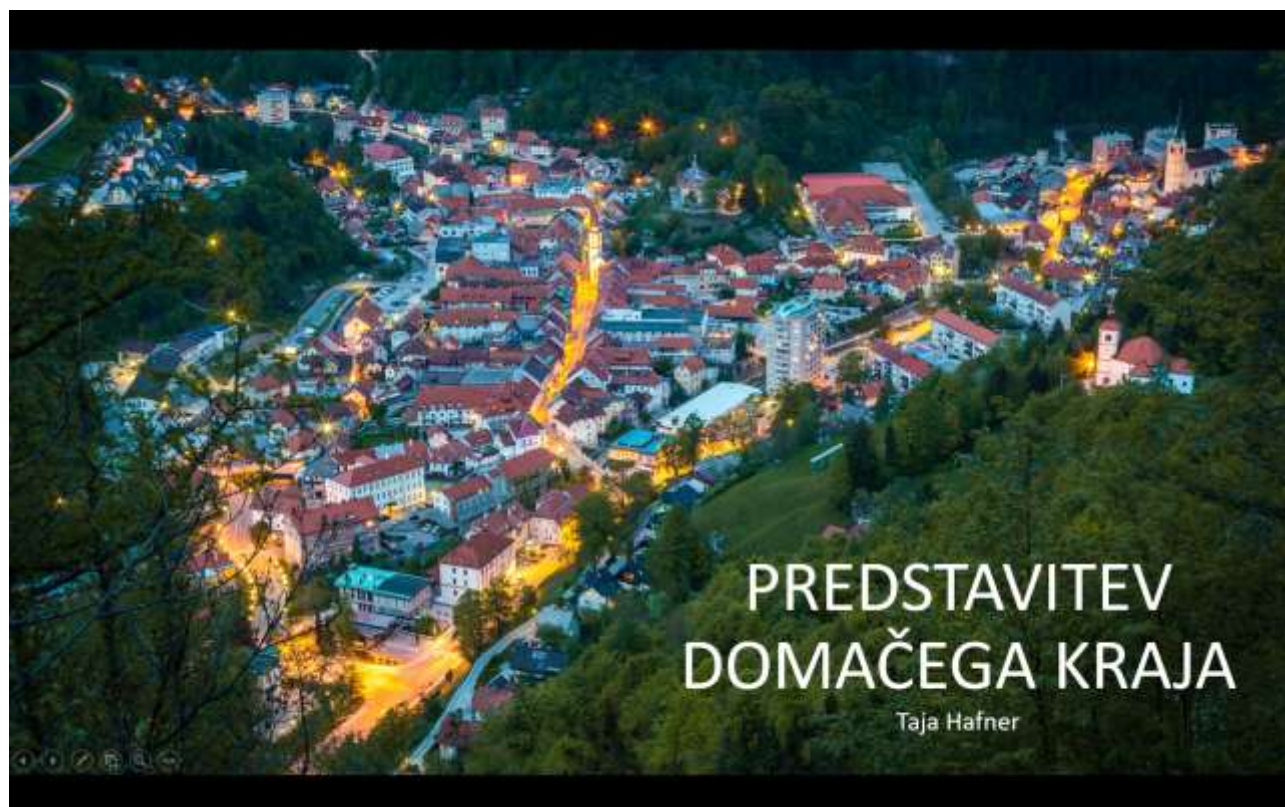
- meritve ob reki Sotli, ogled industrijske cone (30 min)
- trško jedro (30 min + 15 min)
- Gornji Rogatec (20 min)
- muzej na prostem Rogatec + kosilo (2,5 ure)
  - delavnice
- Donačka gora (1 h)
  - stik Obpanonskih in Predalpskih pokrajin
  - Krajevna skupnost
  - zidanice
  - naravno nahajališče jovanovega netreska

ZAKAJ ROGATEC?

- bogata kulturna in zgodovinska dediščina
- problematika oddaljenosti, izseljevanja
- obmejno območje
- iskanje potencialnega gospodarskega razvoja in življenja v pokrajini,
  - pomen turizma
- značilnosti Obpanonskih gričevij in ravnin, stik s Predalpskimi pokrajinami

5.10. Taja Hafner – Tržič

Tržič

- Občina Tržič (15.000 prebivalcev)
- Alpska Slovenija, Karavanke

Točke

1. Zgodba o nastanku Tržiča
2. Dovžanova soteska
3. Kurnikova hiša
4. Tovarna AB Tokos
5. Grad Altgutenberg
6. Šentanski rudnik

Zgodba o nastanku Tržiča

- Zgodba o zmaju je pomemben del nesnovne kulturne dediščine našega mesta, ki se ohranja skozi generacije.
- Zgodba govori o tem, kako je petelin izvalil jajce, iz katerega se je izvalil zmaj. Ta povzroči plaz, zaradi katerega ljudje zbežijo v dolino in se ustavijo v Tržiču.

Dovžanova soteska

- Nahajališče kamnin iz mlajšega paleozoika, starih med 300 in 260 milijonov let.
- Tu najdemo številne in raznovrstne fosilne ostanke, saj je bilo tu tropsko morje.
- Kranjska švagerina
- Geološki steber

Kurnikova hiša

- Rojstna hiša pesnika Vojteha Kurnika, je izjemna ostalina tržiške stavbne dediščine.
- Hiša z zidanim pritličjem, lesenim nadstropjem, škodlasto streho, črno kuhinjo ter sušilnimi odprtinami na strehi povezuje kmečko in trško arhitekturo 18., 19. in prve polovice 20. stoletja.

Tovarna AB Tokos

- AB Tokos d.o.o. je podjetje s skoraj 300-letno tradicijo, specializirano za izdelavo ročnega obrtnega orodja.
- Je eno od zadnjih dveh še delujočih podjetij iz zlate dobe Tržiča
- V veliki večini proizvajajo zidarske žlice in vodne tehtnice.

Grad Altgutenberg

- Domačini mu pravijo tudi Hudi grad.
- Prvič se ga omenja leta 1156.
- Grad je poleg reprezentativne in obrambne funkcije nudil še nadzor nad potmi, ki so povezovale Begunje na Gorenjskem in prelaz Ljubelj.
- Danes tam potekajo srednjeveške prireditve.

Šentanski rudnik

- Rudnik živega srebra nad Podljubeljem.
- Cinabarit so našli leta 1670.
- V celoti ohranjen jamski sistem, dolg 5 kilometrov, je skrit pod površjem jugovzhodnega pobočja Begunjščice.

5.11. Timotej Tušar – Idrija

Predstavitev kraja: Idrija

Timotej Tušar, marec 2026

1. Divje jezero

- Lokacija: Približno 2 km južno od Idrije
- Tip: kraški izvir v tektonski udornici (sifon)
- Reka Jezernica
- Kranjski in idrijski jeglič, človeška ribica
- Aktivnost: risanja sifona

Pot ob Rakah

2. Območje jaška Jožef, Kamšt in rak

- Pot ob rakah
- Jožefov jašek
- Kamšt
- Aktivnost: Prepoznavanje vplivov rudarjenja na poslopjih.

3. Rudarska hiša

- Tipična rudarska hiša
- Visoka gradnja, strma streha in majhna okna, strma pobočja
- Aktivnost: Metoda dela z besedilom (pisnimi viri)

4. Šelštev

- Zbirališče rudarjev pred delom
- Antonijev rov
- Stanko Bloudek
- Aktivnost: zbiranja podatkov o rudniku

5. Center mesta

- Grad
  - Gimnazija
  - Čipkarska šola
  - Cerkev sv. Trojice
  - Trg sv. Ahacija
  - Magacin
  - Filmsko gledališče
- Aktivnost: funkcijska analiza mestnega jedra.

6. Območje topilnice Hg

- Klasirnica rude
  - Rotacijska peč
  - Raufnk
- Aktivnost: Primerjava stanja (nekoč in danes).

7. Idrijski prelom

- ena največjih, najizrazitejših in najpomembnejših tektonskih prelomnic v Sloveniji
- Dolina reke Idrijce
- Potresna aktivnost
- Dejavnost: Orientacija doline in preloma

5.12. Urh Špital – Velenje

GRAD VELENJE

GRAD VELENJE

CERKEV SV. MARIJE V "STAREM VELENJU"

UDARNIŠKO MESTO

VELENJE KOT MESTO DELAVCEV

VELENJE DANES IN JUTRI

dodatne aktivnosti...

**SE VIDIMO
V
VELENJU!**

5.13. Vid Peče – Ljubljana Šiška

EKSKURZIJA Z DIJAKI PO ŠIŠKI – VEČKULTURNA DRUŽBA IN DELAVSKE SOSESKE

Vid Peče

CERKEV SV. JERNEJA / STARA CERKEV

- Najstarejši del Šiške.
- Primerjava s starimi kartami in današnjim stanjem.
- Jože Plečnik.
- Predstavitev Grške katoliške Cerkve.

<https://maps.arnamum.com/en/browse/country/secondsurvey/>

CERKEV SV. JERNEJA / STARA CERKEV

MUSLIMANSKI KULTURNI CENTER LJUBLJANA

- Vodstvo po kulturnem centru.
- Zgodovina muslimanske skupnosti v Sloveniji in Ljubljani.
  - Migracije Muslimanov v treh fazah.

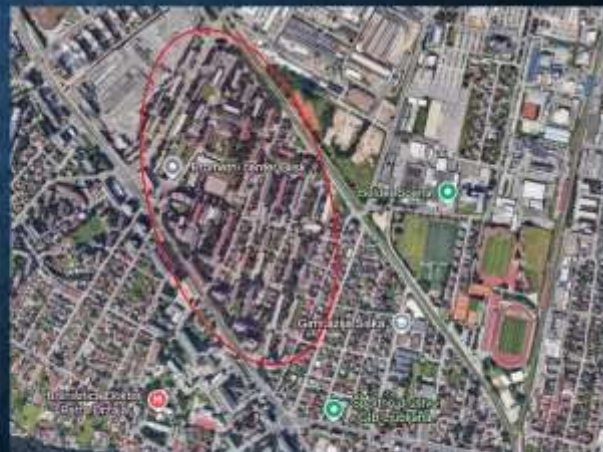
CERKEV SV. FRANČIŠKA ASIŠKEGA

- Urbanizacija šiške in rast delavskih naselij. Spet kartografija.
- Jože Plečnik.
- Vodstvo po cerkvi.

LITOSTROJSKI IN MESTNI BLOKI

- Povojna izgradnja tovarne Litostroj.
- Udarniško delo.
- Modernistične soseske.
  - Analiza urbanega načrta (ceste, tipski bloki, zelenje).
  - Funkcionalnost takšnih sosesk (15 min mesta)
- Zaključena rdeča nit – narava priseljevanja v takšna območja in nastanek večkulturnih vročih točk.

LITOSTROJSKI IN MESTNI BLOKI

Srednja vas v Bohinju

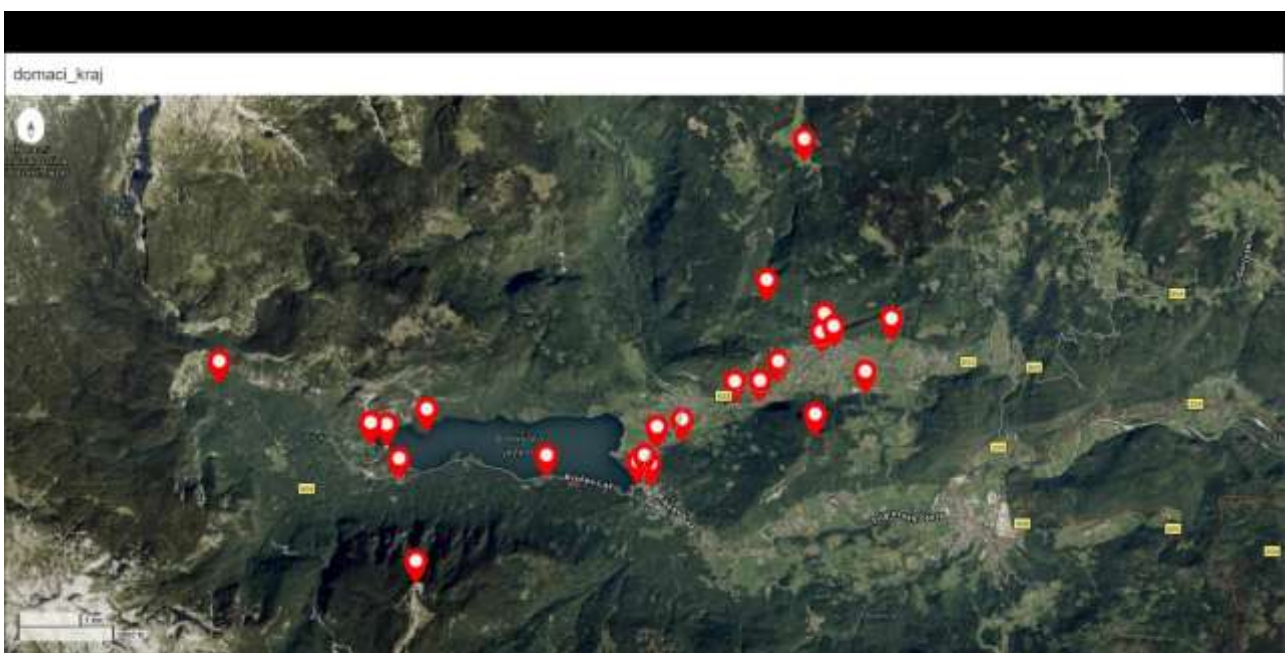
Neža Stanovnik

Barthel / Cartographica | Barthel / Cartographica | Barthel / Cartographica | Barthel / Cartographica | Barthel / Cartographica

SURS | Earthstar Geographics | Esri | TomTom | Garmin | GeoTechnologies, Inc | METANASA | USGS

SURS | Earthstar Geographics | Esri | TomTom | Garmin | GeoTechnologies, Inc | METANASA | USGS | Public Land Digital

Pogled na U dolino

Pogled na Srednjo vas z juga

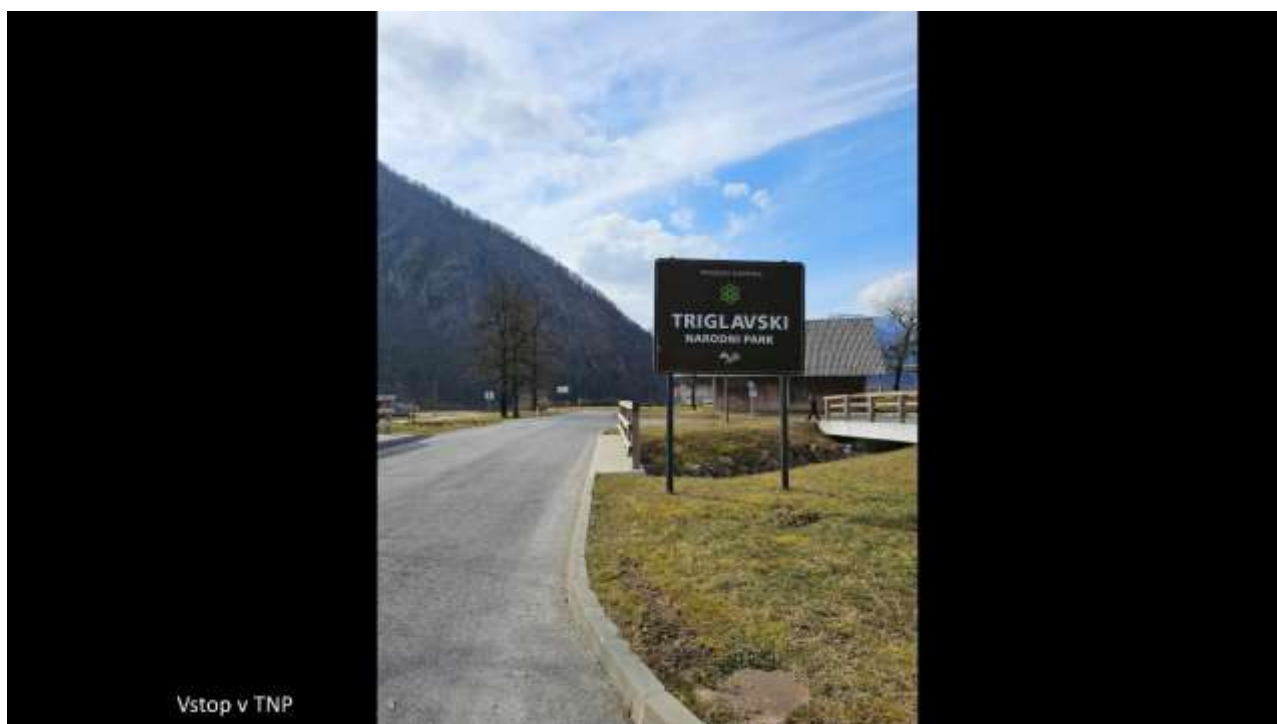

Pogled na Srednja vas v severa

Pot do slapov Ribnice

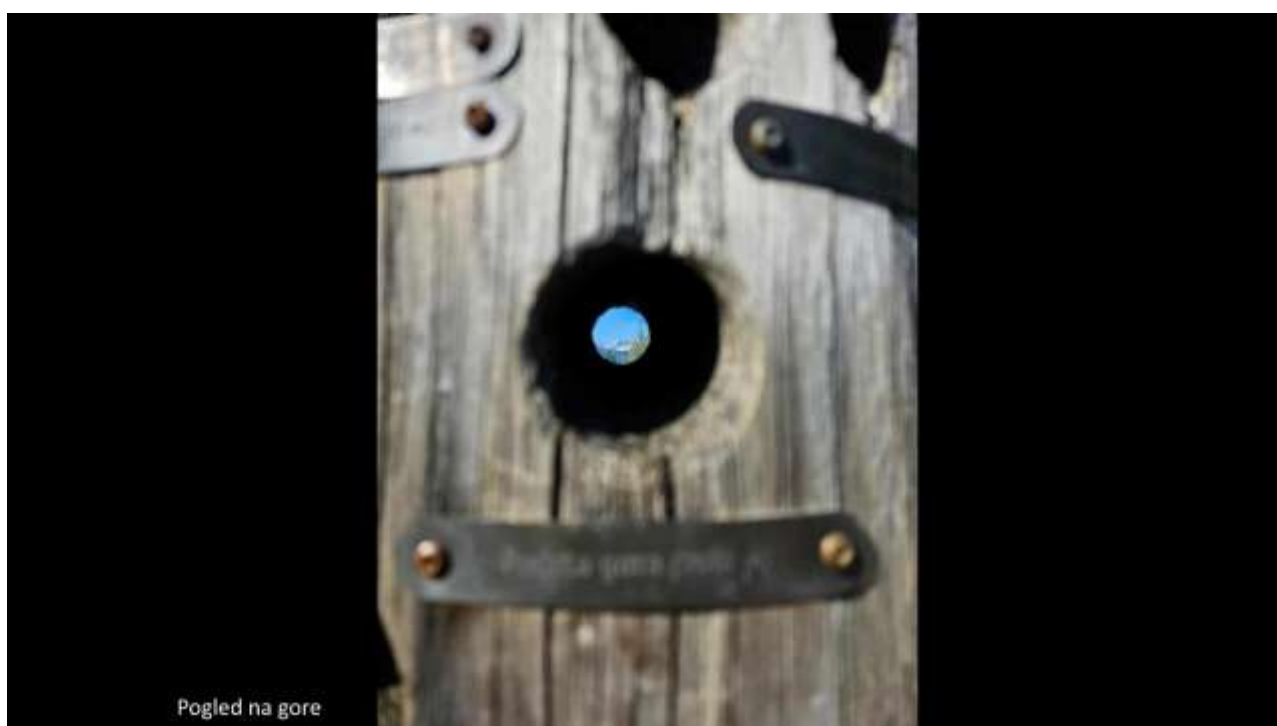

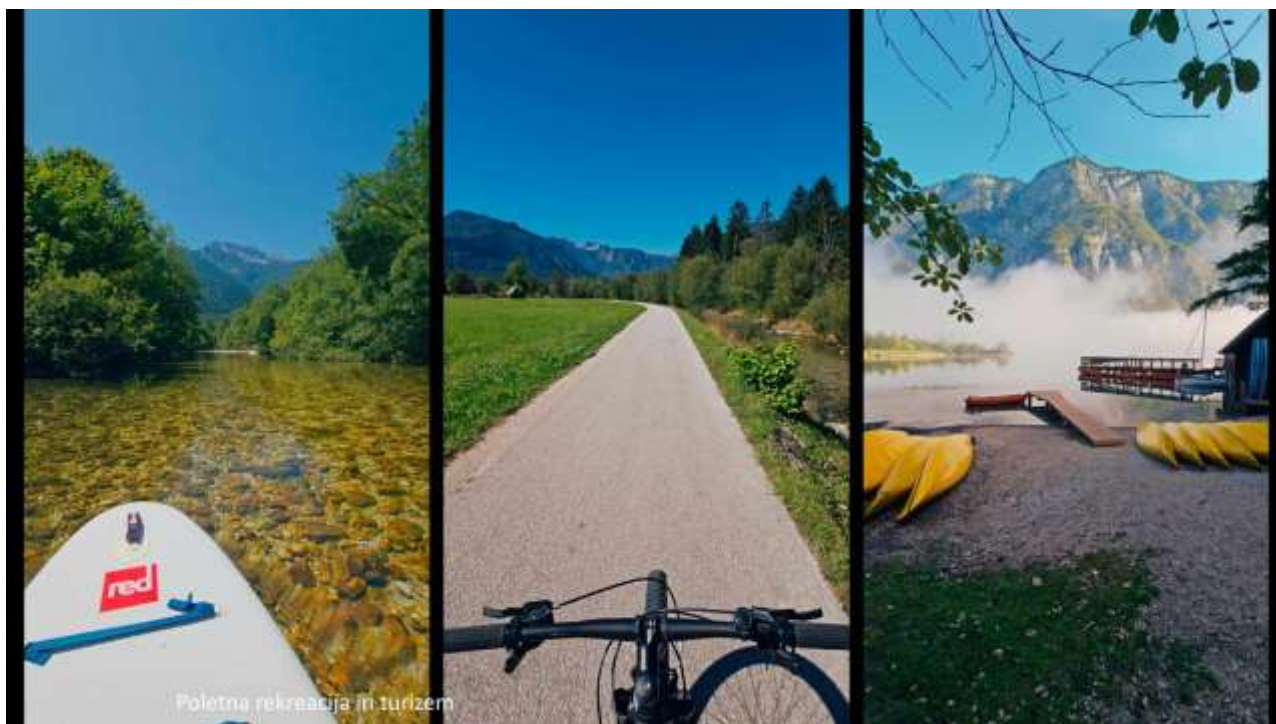

Vstop v TNP

čebelarstvo

Poletna rekreacija in turizem

Hidrografske meritve

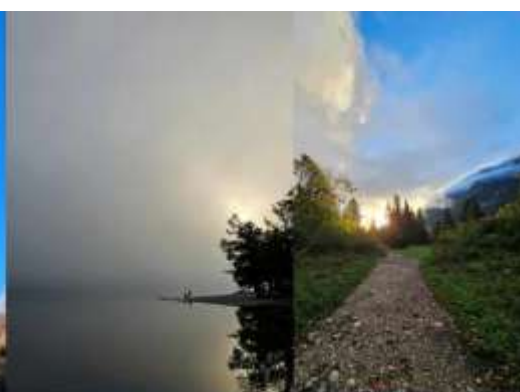
Stirje srečni možje in pogled na Triglav

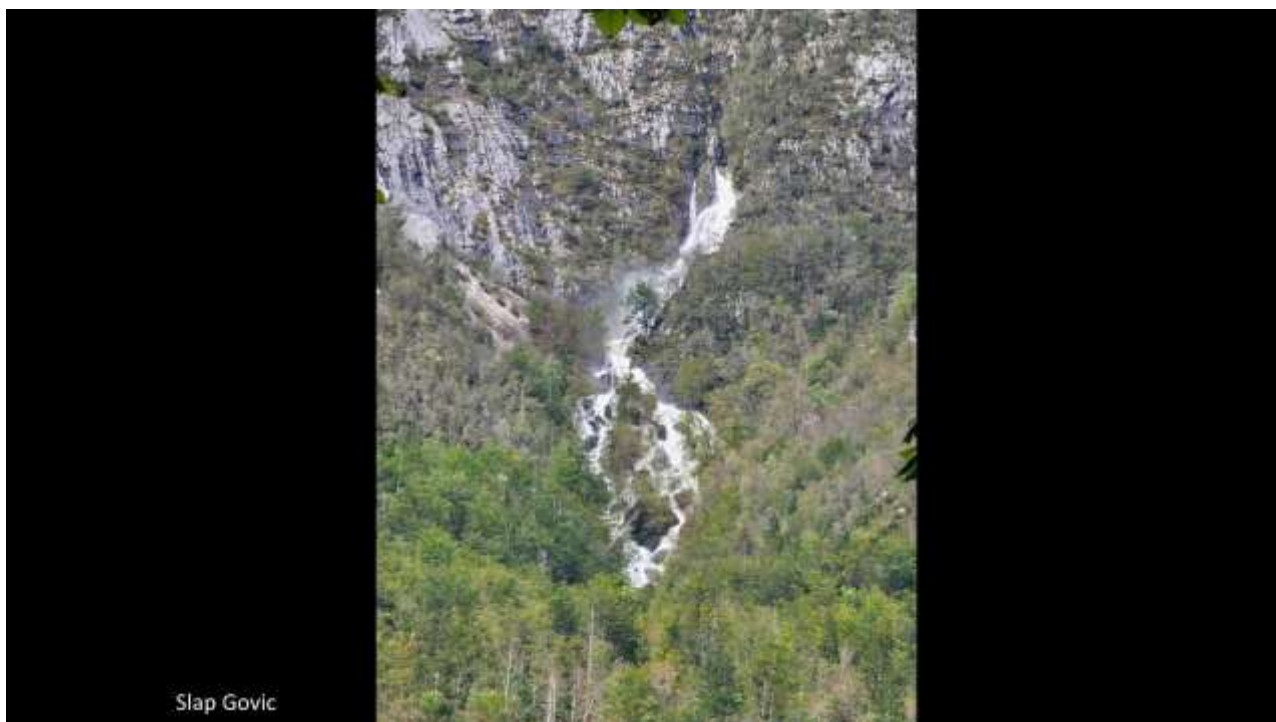

Znamka Bohinjsko

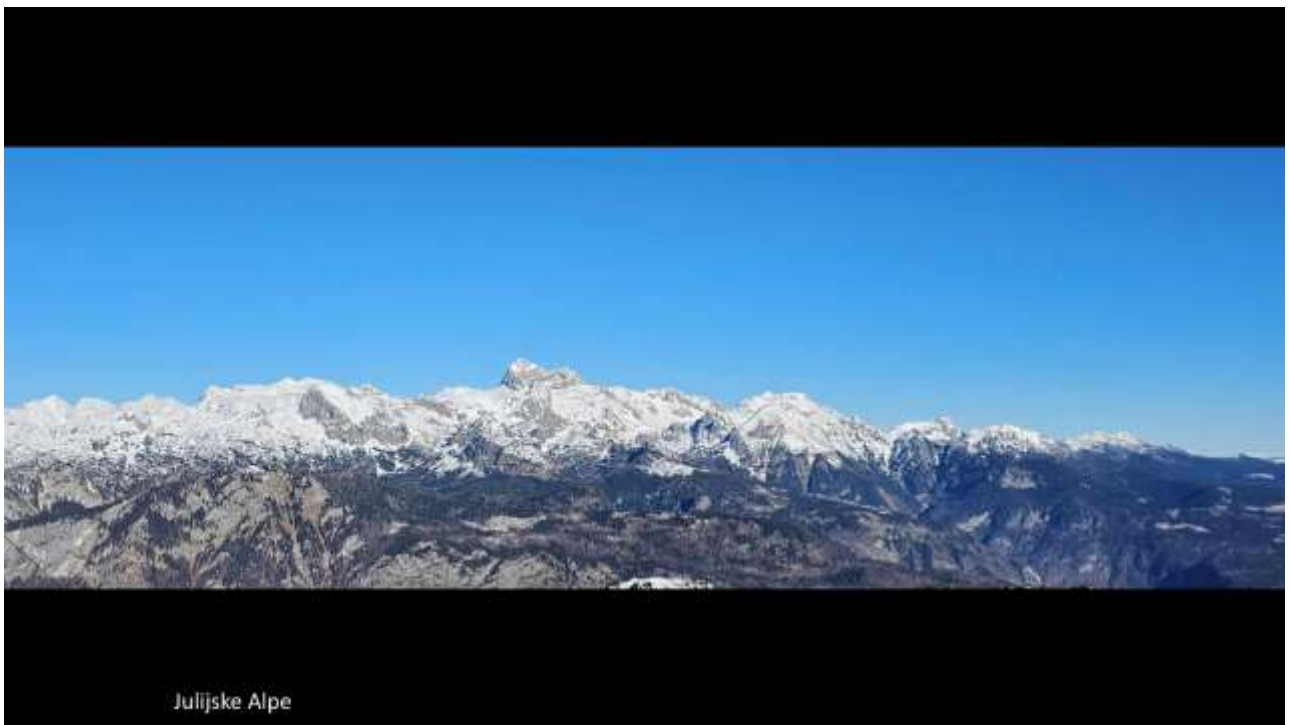

Slap Savica

Z ladjico po jezeru

poplave

Parkirni režim

Kmečka opravila – spravljane sena

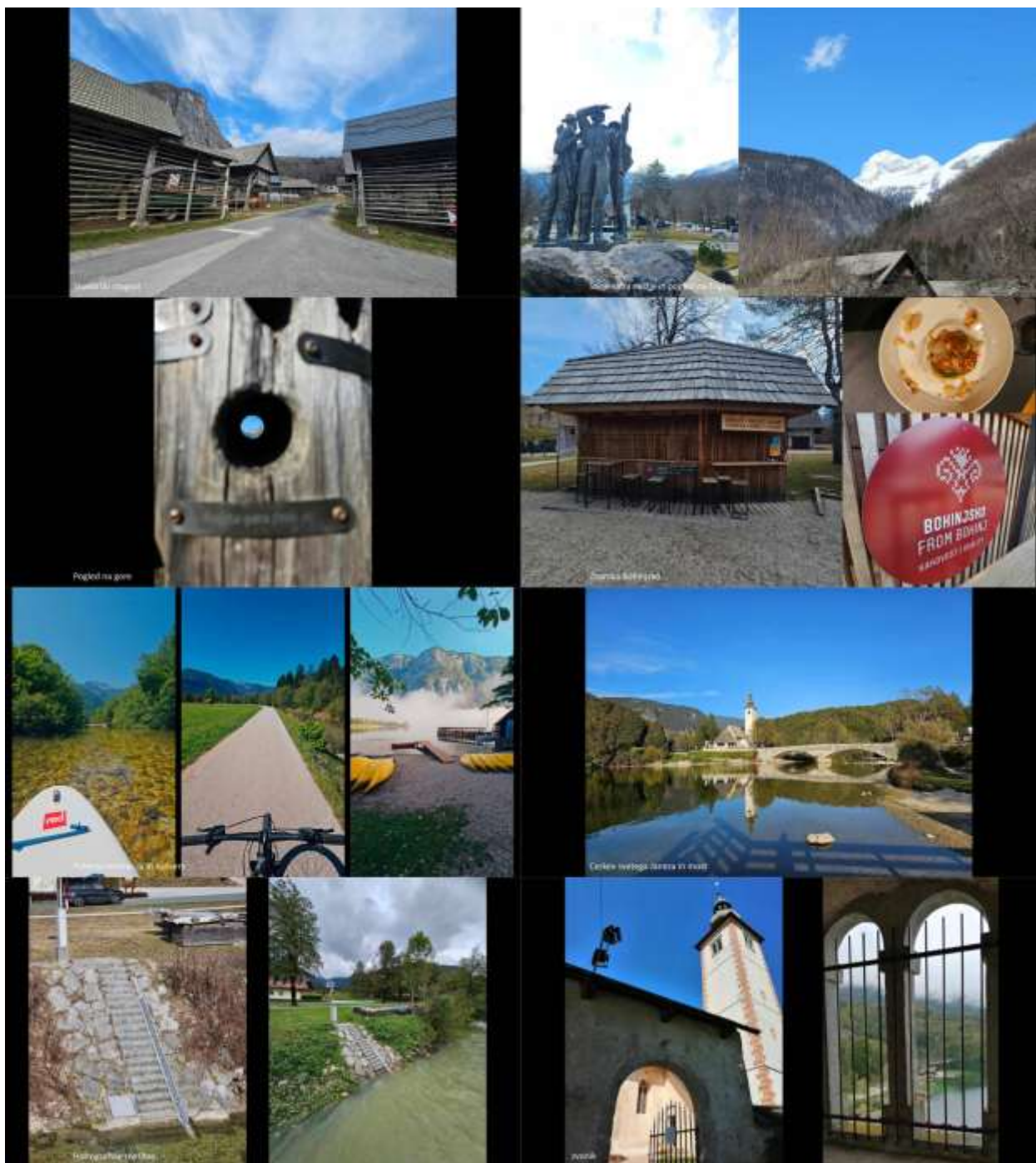

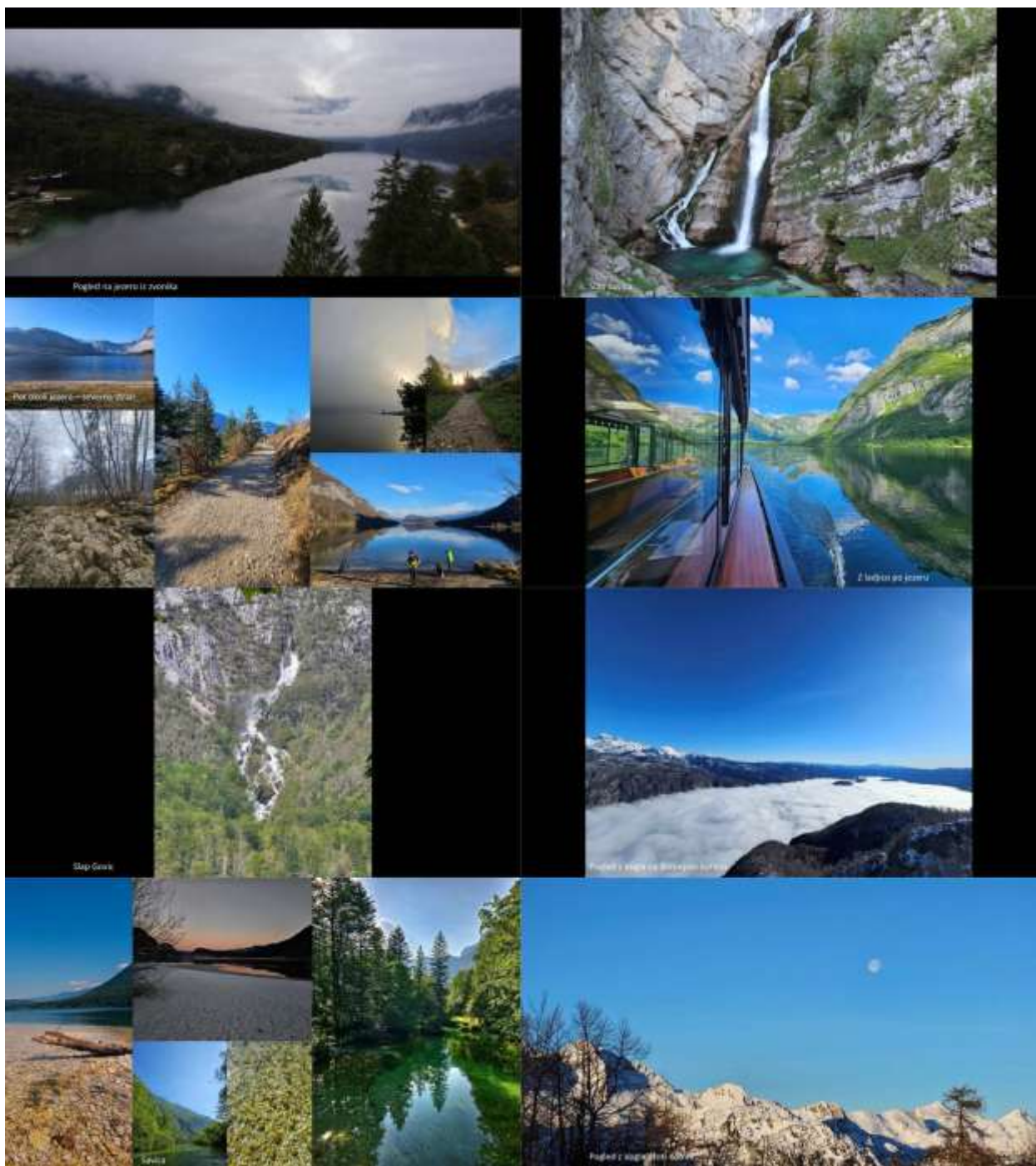
Čas Festivala Alpskega cvetja – konec maja

6. Didaktično-geografski razvojno-raziskovalni projekti na FF UL in njihov doprinos k vzgoji in izobraževanju

---

DIDAKTIČNO-GEOGRAFSKI RAZVOJNO-RAZISKOVALNI PROJEKTI NA FF UL IN NJIHOV DOPRINOS K VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

prof. dr. Tatjana Resnik Planinc

R.A.V.E. Space – Raising Awareness of Values of Space (2005–2007)

- Slovenija, Italija, Poljska, Grčija, Črna Gora.
- Znotraj splošnega sistema vrednot nastopajo **vrednote prostora**. Povezane so s predstavljamim ter zaželenim in s spomini ter doživetji. Prostorske vrednote lahko definiramo kot sistem norm, vedenj, prepričanj, stališč, mnenj, dožemanj, ki vplivajo in usmerjajo odnose med posamezniki, prostorom in aktivnostmi v prostoru.
- Vključitev učnih ciljev, vezanih na trajnostni razvoj, v učne načrte ob prenovi 2007–2008.
- Razmišljamo in delujemo trajnostno: priročnik za vključevanje vsebin trajnostnega razvoja v izobraževanje.

PAM-INA – Perception, Attitude, Movement – Identity Needs Action (2009-2012)

- Nemčija, Slovenija, Francija, Grčija, Poljska, Severna Irska (VB), Ciper, Švedska.
- Evropska identiteta med mladimi – razvoj, obstoj in dileme.
- Živeti in misliti Evropo : PAM-INA priročnik za učitelje.

Šolski učbeniki kot orodje za oblikovanje
geografskih predstav o slovenskih pokrajinah

- GIAM ZRC SAZU in Oddelek za geografijo FF UL; 2011–2014.
- Geografsko zamišljanje slovenskih pokrajin med učenci in dijaki slovenskih šol ter vpliv učnih načrtov in katalogov znanja izbranih predmetov ter učbenikov nanj.
- Fotografije imajo pomembno vlogo pri oblikovanju in ohranjanju individualnih in kolektivnih predstav o pokrajini. Pokrajino razumemo ne le kot preplet dejanskega in videnega, ampak tudi kot rezultat dožemanja in interpretacije.
- Za oblikovanje predstav je obdobje šolanja z vsemi informacijami, ki jih posreduje, izjemno pomembno.

BE-SMaRT – Border Education, Space, Memory and Reflection on Transculturality (2014–2017)

- Slovenija, Nemčija, Švedska, Velika Britanija, Estonija, Francija.
- Preučevanje fizičnogeografskih, zgodovinskih, geo-političnih, družbeno-političnih, kulturnih, gospodarskih mej ter jezikovnih vidikov mej.
- Cilj projekta: priprava visokošolskega modula, katerega namen je razvoj kritičnega razmišljanja.
- Temelji na Mezirowi teoriji transformativnega učenja. Proces omogoča spoznavanje in spreminjanje trenutnega referenčnega okvirja človeka in vplivanje na potek njegovih nadaljnjih izkušenj.
- Dopolnjevanje, oblikovanje novega okvira, transformacija mentalnih navad, transformacija zornega kota.

YOUrALPS – Educating YOUTH for the ALPs: (re)connecting youth and mountain heritage for an inspiring future in the Alps

- Med mladimi je zavedanje o vrednotah in možnostih, ki jih ponujata naravna in kulturna dediščina Alp, šibko, zato sta nujni boljša informiranost in zavedanje o alpski dediščini, saj odpirata veliko gospodarskih in socialnih priložnosti.
- 2016–2019
- MOE
- Model Alpske šole
- Slovenija, Avstrija, Italija, Nemčija, Francija

Dobimo se na postaji (2011-2013) & Trajnostna mobilnost v vrtcih in OŠ (2018-2021)

HUM@N: Digitalna transformacija v humanistiki (2019-2021)

Cilj 1: razviti niz orodij in napotkov za visokošolske izobraževalce in raziskovalce na področju humanističnih ved (književnosti, zgodovine, geografije, filozofije itd.) z namenom izboljšanja njihovega znanja na področju IKT veščin, pedagoškega in raziskovalnega dela ter posledično boljših rezultatov in večje motiviranosti njihovih študentov.

Cilj 2: prenova klasičnih oblik poučevanja v humanističnih disciplinah, ki jih je digitalna transformacija najmanj preobrazila.

Različna polja humanističnih študij so predstavljale štiri ustanove s področja visokošolskega izobraževanja iz Velike Britanije, Slovenije, Romunije in Estonije.

Priročnik: Izzivi vključevanja digitalne humanistike v visokošolsko izobraževanje (FF UL)

- Spletna učilnica med pandemijo
- Učenje z igro z aplikacijo Kahoot! Uporaba aplikacije Kahoot! za učenje z igro in ocenjevanje znanja študentov za popestritev učnega procesa
- GIS v turističnem oglaševanju starega Kaira, Egipt
- Uporaba ArcGIS Online v turističnem oglaševanju Kaira
- Helsinški center za digitalno humanistiko.
- Sentiment v medijih. Uporaba tehnik obdelave naravnega jezika NLP in besedilnega rudarjenja za avtomatsko analizo. Del seminarja je tudi uvod v zgradbo dramskih in filmskih del ter pregled obstoječih analiznih postopkov.
- Filozofija vina in hrane
- IKT v filmskih študijah.
- Uporaba ArcGIS Online pri upravljanju narodnega parka.
- Samodejno ocenjevanje diskurzivnih besedil
- Uporaba orodja Iberpix za analizo vzrokov in posledic gozdnih požarov

- Geomorfološki procesi in elementi. Predstavitev geomorfoloških elementov in procesov, ki sestavljajo obalni sistem, z orodji Google Earth Pro in YouTube.
- Krepitev pisnega izražanja v angleščini kot jeziku stroke
- Sodelovalno kartiranje privlačnosti podeželja. Sodelovalno kartiranje privlačnosti podeželja – preizkušanje uporabnosti naprav in programske opreme (ArcGIS Collector, GNSS) kot del terenskega dela v več fazah.
- Prostorski podatki pri študiju zgodovine. Seznanjanje študentov z različnimi digitaliziranimi arhivi, metodami in načini uporabe zgodovinskih prostorskih podatkov.
- Podpora pri terenskem delu za študente geografije med ustvarjanjem zgodbe s pomočjo spletnih zemljevidov (ArcGIS Online).
- IKT orodja za izboljšanje ustnega izražanja v tujem jeziku
- Poučevanje in učenje glasbenega inštrumenta med pandemijo s pomočjo aplikacij Skype, WhatsApp, Viber, Zoom, FaceTime itd.
- Arheološki dialogi brez izolacije
- Oblikovanje prostora za pripovedovanje kratkih zgodb

COMPOUNDS

POT MED JELŠAMI

7. Predstavitev strokovnih člankov (2. letnik)

7.1. Industrijsko onesnaževanje voda in vpliv na ekosisteme

Vir: Ana Vovk (2022)

Članek obravnava vpliv industrije na kakovost vodnih virov ter posledice za ekosisteme in človeka. Poudari omejenost sladke vode in pomen njenega varovanja. Industrija kot velik porabnik vode proizvaja odpadne vode, ki vsebujejo nevarne snovi.

Posebej izpostavljen je primer onesnaženja reke Soče zaradi rudnika živega srebra v Idriji, katerega posledice so še danes vidne. Nadalje članek obravnava tudi problem mikroplastike.

Didaktična vrednost: uporaba študij primerov, terensko delo, analiza lokalnih vodotokov.

Avtorica zapisa: Lara Rozman

Članek obravnava pomembno okoljsko problematiko in sicer kako industrija vpliva na kakovost vodnih virov ter kakšne posledice ima to za ekosisteme in tudi za človeka. Na začetku poudari pomembno vlogo vode na našem planetu. Voda pokriva približno 71 odstotkov Zemljinega površja, vendar je večina te vode slane in se nahaja v oceanih in morjih. Le majhen delež predstavlja sladko vodo, ki je primerna za pitje in druge dejavnosti kot so kmetijstvo, energetika in industrija. To pomeni, da je količina uporabne vode na Zemlji precej omejena, zato je njeno varovanje izjemno pomembno. Eden izmed večjih onesnaževalcev voda je industrija. Industrijska podjetja uporabljajo velike količine vode za različne procese, na primer za hlajenje strojev ali proizvodnjo. Pri tem nastajajo odpadne vode, ki pogosto vsebujejo različne kemikalije, kovine ali druge škodljive snovi. Če te odpadne vode niso ustrezno očiščene, lahko pridejo v reke, jezera ali morje in tako vplivajo na življenje v vodnem okolju. Članek opisuje tudi vrste industrijskega onesnaževanja vode. Nato članek na primeru prikaže onesnaženje reke Soče. V bližini reke Soče se je nahajal eden izmed največjih rudnikov živega srebra v Idriji. V tem času je bilo v okolje izpuščenih ogromno količin živega srebra. Čeprav je bil rudnik zaprt leta 1996 so posledice onesnaženja prisotne še danes. Živo srebro se je namreč z vodo prenašalo po rekah Idriji in Soči vse do Tržaškega zaliva. Problem je v tem, da je živo srebro zelo strupena snov, ki se lahko kopiči v organizmih. Posebej nevarna oblika je metil živo srebro, ki se kopiči v prehranjevalni verigi. Članek se nato nadaljuje in osredotoči na bolj aktualno tematiko mikroplastike.

Pri branju članka me je najbolj presenetilo kako dolgotrajne so lahko posledice onesnaževanja. Primer rudnika v Idriji zelo jasno pokaže, da lahko industrijske dejavnosti vplivajo na okolje še desetletja ali celo stoletja po tem, ko se končajo. Članek pa ponuja tudi veliko možnosti za uporabo pri pouku geografije. To tematiko lahko vključimo pri obravnavi trajnostnega razvoja, varstva okolja ali vodnih virov. Učencem lahko predstavimo konkretne primere onesnaževanja in jih spodbudimo k razmišljanju o tem, kako človekove dejavnosti vplivajo na naravno okolje. Pri pouku bi lahko na primer uporabili študijo primera onesnaženja reke Soče ali pa bi se z učenci odpravili na teren, do bližnjega vodotoka, kjer bi analizirali kakovost voda ter ugotavljali kako onesnažena voda vpliva na lokalno okolico.

7.2. Usvajanje geografije se začne že v vrtcu

Vir: Sandra Pučko (2024)

Članek poudarja pomen zgodnjega geografskega opismenjevanja. Otroci skozi igro, opazovanje in eksperimente spoznavajo vremenske pojave ter razvijajo odnos do narave.

Opisane so konkretne dejavnosti (merjenje temperature, simulacija toče, opazovanje vremena) ter pomen trajnostne vzgoje.

Didaktična vrednost: izkustveno učenje, projekti, simbolna igra.

Avtorica zapisa: Alja Selič

Članek *Usvajanje geografije se začne že v vrtcu* opisuje, kako lahko že najmlajši otroci spoznavajo osnovne vremenske pojave in razvijajo odnos do narave. Članek je nastal na podlagi dela v vrtcu Črenšovci, kjer so se odločili, da bodo v projekt o vremenu in podnebnih spremembah vključili otroke, stare od 1 do 3 let. To je zanimivo, ker se takšne teme običajno obravnavajo šele pri starejših otrocih.

1. Osrednje sporočilo in bistvene ideje članka

Glavno sporočilo članka je, da se geografsko in okoljsko opismenjevanje začne že v najzgodnejšem otroštvu. Otroci so po naravi radovedni, radi raziskujejo in se največ naučijo iz lastnih izkušenj. Avtorica poudarja, da je narava pomemben del otrokovega razvoja, zato je ključno, da jo otroci doživljajo neposredno, z opazovanjem, dotikanjem, poslušanjem in igro.

V vrtcu so zato pripravili različne dejavnosti, s katerimi so otroci spoznavali vreme. Opazovali so sončne, vetrovne in deževne dni, se igrali z vremenskimi simboli, poslušali pravlјice o vremenu in se pogovarjali o tem, kaj se dogaja v naravi. Otroci so rokovali s termometrom in dežemerom, kar jim je omogočilo, da so videli, kako se meri temperatura in količina padavin. Nekaterе vremenske pojave, ki jih v naravi niso mogli doživeti, so ustvarili z eksperimenti – na primer točo so ponazorili z ledenimi kockami, nastanek dežja pa s preprostim poskusom v kozarcu.

Članek poudarja tudi pomen trajnostne vzgoje. Otroci so skrbeli za rastline, zalivali gredice, se učili o pomenu vode in svetlobe ter sodelovali v čistilni akciji ob dnevu Zemlje. S tem so razvijali odgovoren odnos do okolja.

Avtorica pokaže, da so te zgodnje izkušnje pomembna podlaga za kasnejše učenje geografije v osnovni šoli, kjer se znanje o vremenu, podnebj u in človekovem vplivu na okolje nadgrajuje.

2. Kaj me je pri članku posebej pritegnilo, presenetilo ali nagovorilo

Pri članku me je najbolj pritegnilo to, da je mogoče tudi zelo abstraktne pojme, kot so vreme, podnebne spremembe ali ekstremni vremenski pojavi, približati zelo majhnim otrokom. Presenetilo me je, kako veliko lahko otroci razumejo, če jim stvari predstavimo na konkreten, izkustven in igriv način.

Nagovorila me je tudi misel, da otroci naravo doživljajo z vsemi čutili. V članku je opisan trenutek, ko so otroci v dežju poplesavali z dežniki, lovili kapljice in se jih poskušali dotakniti. Takšne izkušnje so nepozabne in veliko bolj učinkovite kot samo razlaga ali slika v knjigi.

Zanimivo se mi je zdelo tudi to, da so otroci sami začeli pripovedovati o vremenu, ki so ga opazili doma, in o poplavih, ki so jih videli v svojem kraju. To kaže, da so vsebine res ponotranjili in jih povezali s svojim vsakdanom.

Članek sem izbrala, ker me zanima, kako lahko naravoslovne in geografske vsebine približamo otrokom na ustvarjalen način. Poleg tega se mi zdi pomembno, da se o okolju in podnebnih spremembah začnemo pogovarjati čim prej, saj bodo prav ti otroci živeli v svetu, kjer bodo te spremembe še bolj izrazite.

3. Poučevalne možnosti – kaj bi lahko kot učitelj uporabila pri svojem delu

Članek ponuja več poučevalnih možnosti, ki jih lahko uporabim pri svojem bodočem delu z učenci. Ena najpomembnejših je izkustveno učenje, saj se otroci največ naučijo takrat, ko lahko stvari sami opazujejo in doživijo, na primer z vsakodnevnim opazovanjem vremena, sprehodi v različnih vremenskih razmerah, poslušanjem zvokov narave ali zbiranjem naravnih materialov. Pri razlagi naravnih pojavov so zelo koristni tudi preprosti eksperimenti, kot so prikaz nastanka dežja v kozarcu, taljenje ledu kot primer toče, prelivanje vode za razumevanje padavin ali preverjanje, kateri predmeti plavajo in kateri potonejo. Pomembno vlogo ima tudi simbolna igra z uporabo vremenskih simbolov, lutk ali kartic, saj otrokom pomaga razvijati besedišče in razumevanje pojmov. V pouk lahko vključim tudi pravlјice o vremenu, ki so dobra iztočnica za pogovor in razlago, ter elemente trajnostne vzgoje, kot so skrb za rastline, varčevanje z vodo in ločevanje odpadkov. Primer dejavnosti, ki bi jo lahko izvedla v razredu, je mini projekt "Postanimo vremenoslovci", pri katerem bi učenci vsak dan opazovali in beležili vreme na razredni preglednici, enkrat na teden izvedli preprost eksperiment, izdelali vremenske lutke in na koncu pripravili razstavo o tem, kaj so se naučili o vremenu in skrbi za okolje.

7.3. Potovanje po Evrolandiji

Vir: Evelina Katalinić (2017)

Prispevek predstavi inovativno metodo ponavljanja geografije skozi igro (domine) in formativno spremljanje. Dijaki sodelujejo, si dajejo povratne informacije in izvajajo samoevalvacijo.

Ključna ideja: povezovanje igre, sodelovanja in učenja.

Avtorica zapisa: Karmen Koglar

Prebrala sem članek Potovanje po Evrolandiji, ki ga je napisala mag. Evelina Katalinić. Objavljen je bil v reviji Geografija v šoli in me je precej pozitivno presenetil, saj prikazuje zelo domiselno in uporabno idejo za pouk geografije, ki je po mojem mnenju zanimiva tudi za nas, prihodnje učitelje. Avtorica opisuje, kako je pri srednješolcih izvedla ponavljanje regionalne geografije Evrope na precej netipičen način – s pomočjo igre domin in formativnega spremljanja.

Glavno sporočilo članka je, da je učenje lahko bolj učinkovito, če v pouk vključimo igro in aktivno sodelovanje dijakov. Evrolandija je zasnovana kot potovanje med devetimi postajami, od katerih ima vsaka svojo temo. Na vsaki postaji dijaki rešujejo domine z različnimi geografskimi pojmi, ki jih morajo povezati med seboj.

Zelo zanimivo se mi je zdelo, da dijaki za vstop v Evrolandijo najprej pripravijo opisni kriterij – to je njihova vstopnica. Kriterij si dejansko izmislijo sami na podlagi učnih ciljev, ki jim jih pokaže učiteljica. Tako že na začetku razmišljajo o tem, kaj bi morali znati in kaj se od njih pričakuje.

Poleg igre domin je v članku velik poudarek na formativnem spremljanju. Dijaki se med potovanjem po Evrolandiji stalno ocenjujejo in dajejo povratne informacije drug drugemu. Na vsaki postojanki pustijo zapis: eno pohvalo in eno stvar, ki bi jo sošolec lahko izboljšal. Učiteljica medtem kroži med skupinami in daje sprotne povratne informacije. Na koncu vsi zapišejo še kratko samoevalvacijo, kjer napišejo svoje "vtise" s potovanja – torej kaj že znajo in kje imajo še vrzeli.

Pričakovala bi, da je igra domin bolj osnovnošolski pripomoček, avtorica pa pokaže, da je lahko metoda učinkovita tudi pri srednješolcih. Zdi se mi tudi, da je cel koncept Evrolandije dober primer,

kako lahko pri pouku spodbujamo sodelovanje namesto tekmovanja. Dijaki niso ocenjeni, ampak si med seboj pomagajo, popravljajo napake in razmišljajo, zakaj nekaj drži ali ne drži.

Metoda je zelo prenosljiva. Domine lahko uporabimo skoraj pri vsaki geografski temi. Tudi oblikovanje opisnih kriterijev je element, ki bi ga lahko redno uvajali v razrede – dijake nauči, kako razmišljati o ciljih učenja in kako oceniti lastno znanje.

Primer uporabe v razredu za ponovitev podnebnih tipov sveta: pripravila bi več postaj, vsaka bi imela drug podnebni tip in niz domin z značilnostmi, primeri držav, značilnim rastjem in vplivi na človeka. Učenci bi jih morali povezovati in sproti preverjati delo svojih sošolcev. Vmes bi pisali pohvale in predloge, na koncu pa bi zapisali, kaj so se naučili in kaj bi morali še ponoviti. Na splošno se mi zdi Potovanje po Evrolandiji zelo dober primer, kako lahko kombiniramo igro, formativno spremljanje, medvrstniško učenje in sproščeno vzdušje, da dijaki kljub zahtevni snovi ostanejo motivirani.

7.4. Migracije, integracija in diskriminacija pri pouku geografije

Vir: Mojca Kelbič Đajić (2018)

Članek obravnava migracije kot kompleksen družbeni pojav. Poudarja pomen razvoja strpnosti, empatije in kritičnega mišljenja.

Didaktične metode: razprave, igre vlog, analiza primerov.

Avtorica zapisa: Mateja Mavrič

Članek obravnava temo migracij, integracije in diskriminacije ter poudarja, da je obravnava teh tem pri pouku geografije zelo pomembna. Migracije so namreč eden izmed ključnih družbenih in prostorskih procesov sodobnega sveta, ki vplivajo na demografsko strukturo, kulturo in družbene odnose v državah. Avtorica poudarja, da pouk geografije ne bi smel obravnavati migracij zgolj kot selitev ljudi iz enega kraja v drugega, temveč tudi kot družbeni pojav, ki vključuje vprašanja vključevanja priseljencev v novo okolje ter odnosov med večinskim prebivalstvom in priseljenci. Prav zato je pomembno, da učenci razumejo vzroke migracij, njihove posledice ter izzive, s katerimi se migranti srečujejo ob prihodu v novo državo.

Ena izmed bistvenih idej članka je, da lahko pouk geografije pomembno prispeva k razvijanju strpnosti, razumevanja in kritičnega mišljenja pri učencih. Migracije pogosto spremljajo stereotipi, predsodki in diskriminacija, ki izvirajo iz nepoznavanja drugih kultur ali iz strahu pred drugačnostjo. Šola ima zato pomembno vlogo pri ozaveščanju mladih o teh vprašanjih. Učenci naj bi pri pouku spoznali ne le statistične podatke o migracijah, temveč tudi življenjske zgodbe in izkušnje migrantov, kar jim omogoča boljše razumevanje njihovih položajev in težav. S tem se lahko razvija tudi empatija do ljudi, ki so zaradi različnih razlogov zapustili svojo domovino.

Pri članku me je posebej pritegnilo poudarjanje, da je mogoče tudi pri predmetu, kot je geografija, odpirati širša družbena vprašanja. Pogosto si geografijo predstavljamo predvsem kot predmet, ki obravnava naravne značilnosti prostora ali demografske podatke, vendar članek pokaže, da ima lahko pomembno vlogo tudi pri razumevanju družbenih odnosov in aktualnih globalnih problemov. Zanimivo

se mi zdi tudi, da avtorica poudarja pomen razprave in aktivnega vključevanja učencev, saj se ravno skozi pogovor in izmenjavo mnenj lahko razvija kritično razmišljanje o stereotipih in predsodkih.

Članek ponuja tudi različne poučevalne možnosti, ki jih lahko učitelj uporabi pri pouku. Ena izmed pomembnih metod je razprava v razredu, kjer učenci izražajo svoja mnenja in razmišljajo o vzrokih in posledicah migracij. Prav tako je lahko učinkovito delo v skupinah, analiza primerov migrantov ali obravnava migracijskih tokov s pomočjo zemljevidov. Takšne dejavnosti učencem omogočajo, da migracije razumejo kot kompleksen pojav, ki vključuje ekonomske, politične, kulturne in socialne dejavnike. Pomembno je tudi, da učenci razmišljajo o tem, kako lahko družba prispeva k uspešni integraciji priseljencev ter kako preprečevati diskriminacijo.

Kot primer prenosa idej iz članka v razred bi lahko pri pouku izvedli dejavnost v obliki igre vlog. Učence bi razdelili v skupine, ki bi predstavljale migrante, prebivalce države sprejemnice ter predstavnike različnih institucij. Vsaka skupina bi razmislila o svojem položaju, interesih in morebitnih težavah. Na koncu bi sledila skupna razprava o tem, s kakšnimi izzivi se migranti srečujejo ter kako lahko družba spodbuja vključevanje in zmanjšuje predsodke. Takšna dejavnost bi učencem omogočila boljše razumevanje različnih perspektiv ter spodbudila razmišljanje o pomenu strpnosti in medkulturnega razumevanja.

Članek tako pokaže, da ima pouk geografije pomembno vlogo ne le pri razumevanju prostora, temveč tudi pri oblikovanju družbeno odgovornih in strpnih posameznikov. Obravnava migracij, integracije in diskriminacije lahko učencem pomaga bolje razumeti sodobni svet ter jih spodbuja k razmišljanju o odnosih med različnimi kulturami in družbenimi skupinami.

7.5. Poučevanje geografije učencev s posebnimi potrebami

Vir: Srečko Sitar, Marija Repe Kocman, Renata Sitar in Igor Lipovšek (2018)

Članek obravnava inkluzivni pristop in prilagoditve pouka geografije. Poudarjena je uporaba različnih didaktičnih pripomočkov in prilagoditev ocenjevanja.

Ključni poudarki:

individualizacija pouka

sodelovalno učenje

pozitivna razredna klima

Avtor zapisa: Klemen Baronik

Kratka predstavitev dela

Članek *Kako poučevati geografijo učence in dijake s posebnimi potrebami*, objavljen v reviji *Geografija v šoli*, obravnava izzive in možnosti vključevanja učencev s posebnimi potrebami v redni pouk geografije. Avtorji izhajajo iz koncepta inkluzivnega izobraževanja, ki poudarja, da naj bi šola omogočala izobraževanje čim širšemu krogu učencev v skupnem učnem okolju, ob ustreznih prilagoditvah pouka in strokovni podpori.

Glavne ideje in poudarki

V članku je najprej pojasnjeno, kdo spada med učence s posebnimi potrebami. Mednje sodijo učenci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni učenci, gluhi in naglušni, gibalno ovirani učenci, učenci z avtizmom ter učenci z različnimi učnimi težavami. Ti učenci lahko obiskujejo redni pouk, vendar pogosto potrebujejo prilagoditve pri načinu podajanja snovi, tempu dela ali načinu preverjanja znanja.

Avtorji poudarjajo, da ima geografija kot predmet veliko možnosti za prilagoditve pouka. Gre za predmet, ki vključuje številne vizualne in praktične elemente, kot so zemljevidi, fotografije, modeli

pokrajin in terensko delo. Zaradi tega lahko učitelj uporablja različne didaktične pristope, ki omogočajo aktivno vključevanje vseh učencev. Pomembno vlogo imajo tudi prilagojeni didaktični pripomočki, na primer tipni zemljevidi za slepe in slabovidne učence ali različni modeli pokrajine, ki omogočajo razumevanje prostora tudi s tipom.

Članek izpostavlja tudi pomen prilagoditev pri organizaciji pouka. Učitelj mora včasih prilagoditi količino snovi, tempo dela ali način preverjanja znanja. Nekateri učenci lahko svoje znanje lažje pokažejo z ustnim odgovarjanjem, predstavitvijo ali projektno nalogo. Pomembno je tudi sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci, kot so specialni pedagogi in svetovalna služba, ki lahko pomagajo pri načrtovanju ustreznih prilagoditev.

Poleg didaktičnih prilagoditev avtorji poudarjajo tudi pomen pozitivne razredne klime. Učenci s posebnimi potrebami se lažje vključijo v razredno skupnost, če so odnosi med učenci spodbudni in če učitelj spodbuja sodelovanje ter medsebojno pomoč.

Možnosti uporabe v pedagoški praksi

Spoznanja iz članka so lahko zelo uporabna pri vsakodnevem poučevanju geografije. Kot bodoči učitelj bi lahko pri pouku uporabljal več različnih didaktičnih pripomočkov, kot so modeli pokrajin, zemljevidi, fotografije ali digitalna gradiva. Takšna gradiva omogočajo, da učenci snov razumejo na več načinov, ne samo preko besedila. Pri obravnavi določene pokrajine bi lahko na primer učence razdelil v manjše skupine, kjer bi vsak učenec imel svojo nalogo. Nekateri bi analizirali zemljevid, drugi fotografije pokrajine, tretji pa bi pripravili kratko predstavitev o naravnih ali družbenih značilnostih območja. Tak način dela spodbuja sodelovanje med učenci in omogoča, da vsak prispeva glede na svoje sposobnosti. Pri preverjanju znanja bi lahko uporabil različne oblike ocenjevanja. Poleg klasičnih testov bi učencem omogočil tudi pripravo plakatov, kratkih predstavitev ali projektnih nalog. Na ta način lahko učenci pokažejo svoje razumevanje snovi na način, ki jim najbolj ustreza. Pomembno se mi zdi tudi ustvarjanje spodbudnega razrednega okolja, kjer se učenci med seboj podpirajo. S skupinskim delom in sodelovalnimi dejavnostmi lahko učitelj spodbuja medsebojno pomoč in razumevanje, kar je še posebej pomembno za učence s posebnimi potrebami. Članek tako poudarja, da lahko učitelj z ustreznimi metodami dela in prilagoditvami omogoči, da so pri pouku geografije aktivno vključeni vsi učenci, ne glede na njihove sposobnosti ali posebne potrebe.

7.6. Razvijanje digitalnih kompetenc pri pouku geografije

Vir: Matej Matkovič (2022)

Avtor poudarja pomen digitalnih kompetenc in aktivne uporabe IKT. Izpostavi tudi kritično vrednotenje informacij in uporabo metod, kot je obrnjen pouk.

Avtorica zapisa: Lana Valič Saksida

Avtor v članku poudarja, da je razvijanje digitalnih kompetenc zelo pomembno za sodobno izobraževanje, zato jih je potrebno sistematično razvijati že od osnovne šole naprej. Med pandemijo covida-19, se je namreč pokazalo, da veliko učencev nima razvitih digitalnih kompetenc, kar je otežilo pouk na daljavo. Poleg tega pa avtor poudarja pomen sodelovanja med učitelji, saj je pomembno, da vedo, kaj so učenci že dosegli in kaj se še morajo naučiti. Avtor meni, da bi bilo treba z upoštevanjem sodobnih učnih pristopov razmisliti, kako oblikovati učne vsebine, da bi učenci zavestno razvijali digitalne kompetence. Učence je treba spodbujati k aktivni uporabi digitalnih orodij. Pomembno je tudi, da učenci digitalnih orodij ne uporabljajo samo za iskanje informacij, temveč tudi to, da se naučijo informacije kritično vrednotiti, analizirati podatke in ustvarjati lastne digitalne vsebine. Avtor poudarja, da informacijsko-komunikacijske tehnologije ne smemo uporabiti popestritev pouka, vendar tudi kot učni pripomoček. Učitelje spodbuja naj se pri svojem delu opirajo na DigiComp 2.2., dokument Evropske komisije, kjer so zapisane smernice za razvoj digitalnih kompetenc. Zanimivo je tudi to, da IKT omogoča individualizacijo pouka, saj lahko učitelj razloži snov na različne načine in se tako lažje prilagodi tudi učencem, ki imajo pri učenju več težav. Avtor navaja konkretne primere uporabe digitalnih orodij pri pouku geografije. Na primer pri uvodu v geografijo lahko IKT uporabi tako, da bodo učenci s spletnim iskalnikom poiskali sliko pokrajine, jo opisali in prepoznali fizične ali družbenogeografske dejavnike. Omenja tudi metodo obrnjenega pouka (ang. flipped classroom), kjer učitelj učencem preko spletne platforme pošlje učno snov, učenci pa jo morajo samostojno predelati, nato pa v šoli skupaj z učiteljem razpravljajo o njej ali jo predstavijo na različne načine (npr. okrogla miza). Kot primer uporabe digitalnih orodij lahko omenim temo prebivalstvo. Učenec na spletu razišče prebivalstvo sveta ali določene regije, zgoščenost prebivalstva ter poišče razloge za razlike. Vse skupaj predstavi v obliki prezentacije.

Pomembno je, da učitelj učence vodi k smiselni, kritični in ustvarjalni uporabi digitalne tehnologije, ki je lahko pri pouku še kako zabavna in zanimiva.

7.7. Formativno spremljanje pri pouku geografije

Vir: Igor Lipovšek (2016)

Formativno spremljanje omogoča sprotno izboljševanje znanja. Poudarja pomen povratne informacije in aktivne vloge učenca.

Avtor zapisa: Benjamin Gašpar

Prebral sem članek Igorja Lipovška, ki je bil objavljen v zborniku Geografija v šoli leta 2016. Naslov članka je formativno spremljanje pri pouku geografije. Formativno spremljanje kot že vemo pomeni, da učitelj preverja znanje sproti med samim učnim procesom, učencem daje povratne informacije in jih spodbuja h kritičnemu razmišljanju o lastnem učenju. Tak način izboljša razumevanje učne snovi in znanja. Vse več pozornosti je namenjeno sumativnemu ocenjevanju, ki se po navadi izvaja s testi znanja ali pa poteka ustno. Tak način pokaže predvsem končni rezultat, ne pomaga pa učencem pri samem učenju, saj veliko te naučene snovi potem učenci pozabijo. Raziskave so pokazale, da ima formativno spremljanje pouka mnogo pozitivnih učinkov kot na primer povečana motivacija za učenje in lažje razumevanje snovi in lažji napredek pri učenju.

Pri geografiji je formativno spremljanje res zelo pomembno, saj geografija vključuje veliko pojmov in procesov, ki so povezani in se prepletajo. Tako lahko sprotno preverjamo znanje pojmov, nato pa nanje navezujemo druge pojme in prepletanje med njimi. Pri geografiji lahko sprotno preverjamo še veliko stvari, recimo delo z zemljevidom, poznavanje držav, poznavanje naravnogeografskih enot, reševanje problemskih situacij. Pomembna je predvsem povratna informacija, ki jo učenci dobijo, vendar ne v smislu, kaj je prav in kaj narobe, ampak učencem tudi razložimo, zakaj je temu tako, da učenec razume, kje je storil napako. Formativno učenje spodbuja tudi aktivno vlogo pri učnem procesu, zato učenec lažje sodeluje, se vključuje v debate, razpravlja, analizira dejstva in sodeluje v skupini. Formativno pri geografiji lahko postavljamo kratka vprašanja, lahko spremljamo, kako se učenci znajdejo z zemljevidom, skupinsko rešujejo naloge, lahko pa si znanje tudi formativno sami ovrednotijo. Vse to ustvarja spodbudno učno okolje. Pomembno je, da s formativnim spremljanjem učenci postanejo odgovorni za svoje učenje, ker ko razmišljajo in dobijo informacijo, česa še ne znajo, lahko to le izboljšajo. To pa ne pomeni, da se avtor ne strinja z zaključnim sumativnim vrednotenjem, ampak pravi, da je formativno spremljanje temu lahko le v oporo.

7.8. Gneča na avtocestah, praznina na vlakih?

Vir: Stanko Pelc (2025)

Prispevek obravnava prometno problematiko in naraščanje uporabe osebnih avtomobilov. Predlaga izboljšanje javnega prevoza.

Didaktična ideja: terensko opazovanje prometa.

Avtor zapisa: Nejc Pavlin

Dr. Stanko Pelc se v članku dotika prometne problematike v Sloveniji. Ker se na tedenski ravni zaradi študija vozim iz Solkana v Ljubljano, sem v zadnjih letih že velikokrat zastoje na cesti občutil tudi sam, medtem ko sem bil tistih nekajkrat, ko sem se za svojo pot posluževal javnega prevoza, priča tudi praznim vlakom. Ravno zato, ker se me tema dotika, sem se odločil za obravnavo tega članka. Pot iz Solkana do Ljubljane mi ob praznih cestah po najhitrejši poti (po vipavski hitri cesti in primorski avtocesti) vzame dobro uro časa, za alternativno pot brez cestnin po regionalnih cestah preko Ajdovščine, Cola, Podkraja, Logatca in Vrhnike pa si moram v primeru daljših zastojev (ki so zadnja leta stalna praksa predvsem v topli polovici leta) vzeti približno 1 uro in 50 minut časa. Poslužujem se t. i. sopotništva, saj uporabljam aplikacijo Prevozi.org, preko katere voznik objavi, kdaj se z lokacije št. 1 odpravlja na lokacijo št. 2 in za kolikšno ceno prevoz ponuja tudi drugim – drugače se mi vsakotedenska vožnja finančno ne bi izplačala. Za primerjavo – enako pot avtobus premaga v uri in 38 minutah, medtem ko bi z vlakom zanj potreboval kar 2 uri in 54 minut¹. Slednji vključuje tudi petminutni postanek in prestop v Sežani, kjer se hitro lahko zalomi, če pride do zamude, ki so, vsaj po pogovorih s sovrstniki, v zadnjih časih postale kar stalnica. Ko človek omenjene časovnice primerja z udobjem lastnega avtomobila za podobno ceno, ni prav nič čudno, da je situacija glede prometa v Sloveniji takšna, kot je – je pa res, da je geografska lega naše države za učinkovit promet, ko ga opazujem čez mejo v Italiji, precej neugodna. Že relief nam ne gre preveč na roko, poleg tega pa je

---

¹ Podatki veljajo za najhitrejše možne prevoze iz Nove Gorice do Ljubljane na dan petek, 13. marec 2026, večina ponujenih opcij pa dejansko potniku vzame še več časa (več kot 2 uri z avtobusom in več kot 3 ure z vlakom).

železniško omrežje pri nas preveč dotrajano, da bi si lahko privoščili hitrejše potovalne čase. Potrebno pa se je zavedati, da tudi stalna vlaganja v avtocestni križ in njegovo širjenje nadaljnji »avtomobilizem« še dodatno spodbujajo, kar v članku poudarja tudi dr. Pelc. To, kar lahko državljani občutimo skoraj vsak dan na naših cestah, je podprto tudi s statističnimi dejstvi, ki kažejo, da je med letoma 2013 in 2023 število motornih vozil v Sloveniji naraslo za četrtno (za 300.000 na skupaj 1,7 milijona motornih vozil, od katerih je kar 1,2 milijona osebnih avtomobilov), težki tovorni promet, ki prav tako zaradi dotrajanosti železniškega omrežja povzroča gnečo na avtocestah, pa se je v tem času na nekaterih mestih, med katerimi je tudi meni bližji mejni prehod Vrtojba, celo podvojil. Problem tiči v dejstvu, da tudi stalno vlaganje v širjenje avtocestnega omrežja (vključujoč tretjo razvojno os) le še dodatno spodbuja uporabo osebnih avtomobilov. Predlagani možni ukrepi so poleg spodbujanja sopotništva še izboljšanje dostopnosti JPP, integracija šolskih prevozov v JPP in ureditev infrastrukture, za kar pa so potrebna velika vlaganja. V šolskem prostoru bi to problematiko lahko vpeljal v terensko delo, pri katerem bi učence peljal na železniško postajo, na kateri bi učenci šteli vlake, ki bi v času našega opazovanja pripeljali in odpeljali s postaje, in ocenjevali njihovo zasedenost, na poti do in z železniške postaje pa bi šteli tudi avtomobile in njihovo polnost. Tako bi lahko izračunali okvirno število potnikov, s čimer bi učencem problematiko slovenskega prometa predstavil s prve roke.

7.9. Sprotna priprava na pouk

Vir: Anton Polšak (2023)

Članek poudarja pomen učne priprave kot strokovnega in zakonskega dokumenta. Izpostavlja ravnovesje med podrobnostjo in prilagodljivostjo.

Avtorica zapisa: Špela Jerič

OSREDNJE SPOROČILO IN BISTVENE IDEJE ČLANKA

Članek *Sprotna priprava na pouk* odpira pomembno razpravo o vlogi načrtovanja učiteljskega dela in osvetljuje različne poglede, ki jih imajo učitelji na sprotno pripravo. Osrednje sporočilo prispevka je, da je sprotna priprava nujni del profesionalne prakse, saj jo med drugim predpisuje zakonodaja, predvsem pa predstavlja temelj za kakovostno izvedbo učene ure. Avtor poudarja, da je obveznost priprave jasna, medtem ko je sama oblika prepuščena učiteljevi strokovni avtonomiji. Kljub temu naj

bi zapis vedno temeljil na didaktično-metodičnih izhodiščih, ciljih, oblikah in metodah dela ter na premišljenem naboru gradiv. Članek prav tako vsebuje tri primere priprav – od zelo podrobne, do manj podrobne. S tem, ko avtor vključi tri različno podrobne učne priprave, ponazori, da ni enotnega pristopa, temveč več poti, ki vodijo k istemu cilju in sicer k premišljenemu in kakovostne izpeljanemu pouku. Avtor v besedilu predstavi dve skrajnosti v povezavi s sprotno pripravo na pouk in sicer med mnenjem, da so sprotne priprave nepotrebne in prepričanje, da morajo biti zapisane izjemno natančno, do zadnje minute oziroma podrobnosti ure. Polšak zelo prepričljivo utemelji, zakaj obe skrajnosti nista ustrezni, ter opomni, da visoka stopnja podrobnosti bolj koristi začetnikom, medtem ko izkušeni učitelji že zmorejo sproti prilagajati učni proces okoliščinam. Avtor v članku jasno poudari, da učna priprava ni zgolj profesionalno priporočilo ali osebna izbira učitelja, temveč tudi zakonska obveznost. To pomeni, da mora biti priprava zapisana ne glede na to, kako izkušen ali utečen je učitelj in ne glede na to, ali bi po lastni presoji še potreboval tako podroben načrt. Tudi učitelj, ki snov že odlično pozna in pouk brez težav izpelje “iz glave”, mora imeti pripravo dokumentirano, saj tako zahteva zakonodaja, poleg tega pa lahko šolska inšpekcija kadar koli preveri njen obstoj in ustreznost. Avtor tako spomni, da učna priprava ni nekaj, kar pišemo le zaradi lastne orientacije, temveč tudi zaradi odgovornosti do strokovnih standardov in sistema, v katerem delujemo.

KAJ ME JE PRI ČLANKU POSEBEJ PRITEGNILO/PRESENETILO/NAGOVORILO

Pri članku me je posebej pritegnilo avtorjevo razumevanje realnosti učiteljevega dela, predvsem njegova misel, da še tako kakovostna priprava ne pomaga kaj dosti, le se kaj zalomi pri sami izpeljavi. V učilnici se namreč vedno dogajajo nepredvidljive stvari in situacije, ki zahtevajo hitro prilagajanje, improvizacijo in predvsem učiteljevo spretnost. Ta del me je nagovoril, ker zelo dobro odraža bistvo poučevanja: pouk ni statičen proces, ampak živ, dinamičen stik med učiteljem in učenci. Polšak tako opozori, da priprava ni zagotovilo popolne izvedbe, temveč podlaga, s pomočjo katere se učitelj lahko prožno odziva na dane okoliščine. Zapisano nekako učiteljem daje spodbudo, da popolnosti ni in je niti ne more biti. Tudi če je priprava skrbno zasnovana, je uspešnost ure odvisna od nešteto drobnih dejavnikov, kot so razpoloženje razreda, trenutna motivacija razreda, zapleti s tehnologijo ... To daje nekakšno razbremenitev, da učitelj ni neuspešen, če mora med poukom spremeniti načrt. Ravno obratno, prav sposobnost sprotne prilagajanja je del učiteljeve strokovnosti.

POUČEVALNE MOŽNOSTI

Članek učiteljem ponuja več uporabnih usmeritev, ki jih lahko neposredno vključimo v svoje načrtovanje in izvedbo pouka. Najprej nas usmeri k temu, da pripravo razumemo kot strokovno orodje in ne le kot formalnost, nato pa nam predstavi, kako pomembno je načrtovanje učnih ciljev, metod in dejavnosti. Učna priprava ni nujno vedno obširna (ko enkrat nisi več učitelj začetnik), pomembno je, da nam res pomaga pri izvedbi ure. Iz članka lahko v svoje delo prenesemo tudi misel, da tudi še kako podrobno načrtovanje učne ure ne more zagotoviti, da ne bo prišlo do nepričakovanih dogodkov, ki bodo učno uro porušili. Pouk je namreč dinamičen proces, ki je odvisen od več dejavnikov in zato je pomembno, da se znamo situacijam ustrezno prilagoditi, pri tem pa nam je seveda v pomoč dobro zasnovana priprava na uro. Na podlagi zapisanega lahko že pri samem načrtovanju ure pustimo maneverski prostor in si zapišemo tudi možne alternative, dodatna vprašanja ali nadomestne dejavnosti. Konkretno bi lahko v razred to prenesli na način, da si pri uvajanju nove teme načrtujemo več možnih poti razlage ali aktivnosti, nato pa glede na odzive učencev izberemo tisto, ki se zdi v danem trenutku najbolj smiselna. Pripravimo si lahko na primer naloge različne težavnosti in jih potem izberemo glede na stopnjo predznanja učencev o določeni tematiki.

7.10. Trajnostnost in krožno gospodarstvo

Vir: Ana Vovk, Danijel Davidović (2023)

Članek povezuje geografijo z trajnostnim razvojem. Predstavlja koncepte krožnega gospodarstva in razvoj zelenih kompetenc.

Didaktične ideje:

- analiza izdelkov
- raziskovanje lokalnega okolja
- trajnostna mobilnost

Avtorica zapisa: Ajda Miklavčič

V strokovnem članku Trajnostnost in krožno gospodarstvo kot izobraževalna priložnost za geografe avtorja Ana Vovk in Danijel Davidović poudarjata pomen vključevanja konceptov trajnostnosti in krožnega gospodarstva v izobraževalni proces, kot zahtevajo tudi smernice Zelenega dogovora Evropske komisije leta 2021. Na podlagi teh sta avtorja sodelovala tudi pri mednarodnem projektu Okoljske spremembe, katerega rezultati so glavni del članka. Pomemben poudarek članka je tudi edinstven položaj geografije kot discipline, ki povezuje naravne in družbene procese in s tem omogoča celostno razumevanje odnosov med ljudmi, gospodarstvom in okoljem. Posledično je zato primerna za vključevanje zahtevanih konceptov.

Smernice evropskega dogovora pozivajo k nadgradnji kompetenc na področju trajnostnosti. Slednja je vseobsegajoč cilj in za razliko od trajnostnega razvoja presega meje zgolj gospodarstva, temveč vključuje tudi socialni in okoljski vidik. Hkrati je pomemben koncept v sklopu trajnostnosti tudi krožno gospodarstvo, katerega cilj je zmanjšanje količine odpadkov skozi nov način organizacije proizvodnje in predvsem potrošnje. Iz cikla kupi-uporabi-zavrzi k ciklu ponovne uporabe, popravila, prenove ali recikliranja posameznih delov izdelka. Za doseganje teh je pomemben razvoj trajnostnih kompetenc pri učencih oziroma bodočih zaposlenih. V sklopu tega so v članku omenjene zelene veščine, ki so opredeljene kot znanje in spretnosti, nujne za doprinos razvoju trajnostnega, socialnega, gospodarskega in okoljskega napredka. V ta namen so v okviru projekta Okoljske spremembe ustvarili

tudi mobilno aplikacijo Okoljskega učnega načrta za izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Večino članka avtorja predstavljata konceptualne in politične okvirje trajnostnosti ter poudarjata pomena izobraževanja za trajnostni razvoj, vendar med smernicami in cilji, ki izhajajo iz evropskih politik ter strateških dokumentov, namenita malo pozornosti konkretnim praktičnim ukrepom. Članek tako predvsem poudarja pomen vključevanja teh vsebin v izobraževanje, medtem ko konkretno izvajanje pušča kot odprto vprašanje.

V nadaljevanju so podani tudi konkretni primeri, kako bi te vsebine vključila v pouk geografije.

Prva aktivnost, ki jo lahko na temo trajnostnosti in krožnega gospodarstva uporabimo pri pouku geografije, je obravnava razlike med linearnim in krožnim gospodarstvom na primeru vsakdanjih izdelkov v učilnici. K pouku prinesemo izdelke, kot so mobilni telefon, staro oblačilo/zaveso (izdelek iz blaga), časopis in platenko. Učenci bi nato dobili navodila, da po skupinah analizirajo življenjski cikel določenega izdelka. Analizo bi razdelili na več delov.

Koraki analize:

- Ocena življenjske dobe izdelka (kako dolgo je izdelek običajno v uporabi in od česa je njegova življenjska doba odvisna)
- Število namenov uporabe (ali izdelek lahko uporabimo za več različnih namenov)
- Sestavni deli in material (ali sestavne dele lahko ponovno uporabimo ali recikliramo)
- Ponovna uporaba (ali iz izdelka lahko naredimo nekaj novega, ki služi novemu namenu)

Pred in po aktivnosti je seveda nujna tudi razlaga oziroma debata o pojmih kot je trajnostnost, krožno gospodarstvo itd. Na koncu pa seveda poudarimo, da je bil glavni namen aktivnosti razmišljanje o zmanjšanju količine odpadkov in podaljševanju življenjske dobe izdelkov, ne le teh v učilnici, temveč vseh izdelkih, ki jih v svojem življenju srečamo. Tako bodo učenci abstraktne koncepte zelenega prehoda razumeli v povezavo s konkretnimi primeri iz vsakdanjega življenja.

Uporaba na srednješolski ravni bi bila možna z spremembami za večjo težavnostjo in kompleksnost teme predelave izdelkov.

Druga aktivnost je raziskovanje trajnostnosti v lokalnem okolju. Učenci bi lahko raziskali, kako je v njihovem kraju organizirano ravnanje z odpadki (zbirni center, ekološki otoki, zabojniki za oblačila itd.). Raziskovali bi tudi, ali se v lokalni skupnosti pojavljajo primeri krožnega gospodarstva (trgovine s rabljenimi izdelki, predelovalnice materiala itd.). Na podlagi ugotovitev in odkritih informacij bi v razredu razpravljali o dodatnih možnostih za bolj trajnosten način življenja. Aktivnost bi spodbudila geografsko raziskovanje lokalne skupnosti in kritično razmišljanje o nadaljnjem razvoju.

Uporaba na srednješolski ravni bi bila možna s tem, da bi bil končen izdelek zapis ugotovitev in grafični prikaz nekaterih kvantitativnih podatkov v zvezi z odpadki na občinski ravni.

Tretja aktivnost bi se osredotočala na koncept trajnostna mobilnost kot del trajnostnosti. V razredu bi učenci analizirali svoje vsakodnevne načine prihoda v šolo. Zbrali bi podatke o prevoznih sredstvih, ki jih uporabljajo (peš, kolo, javni prevoz, avtomobil) in približno razdaljo, ki jo dnevno prepotujejo. Nato bi v skupinah analizirali, kateri načini prevoza so bolj trajnostni, in to utemeljili (poraba energije, izpusti, vpliv na okolje). Naredili bi razredno strategijo za bolj trajnostno mobilnost in razpravljali o možnostih na šolski ravni za spodbujanje trajnostne mobilnosti.

Uporaba na srednješolski ravni bi bila možna z spremembami za večjo težavnostjo in kompleksnost teme trajnostne mobilnosti (celotna šola/območje/mesto, analiza prometnega omrežja v Sloveniji, IJPP itd.).

Aktivnosti, ki pri učencih razvijajo kompetence trajnostnega razmišljanja, je lahko še veliko, med drugim se lahko aktivnosti natančneje osredotočijo na porabo hrane in količino zavržene hrane, energetiko in obnovljive vire, problematiko izkoriščanja in onesnaževanja vodnih virov, biodiverzitetu in ohranjanje narave ter na kmetijstvo in trajnostne načine pridelave hrane. Vsebine se lahko izvedejo v obliki zelo različnih metod in didaktičnih pristopov.

Strokovni članek *Trajnostnost in krožno gospodarstvo kot izobraževalna priložnost za geografe* avtorjev Ana Vovk in Danijel Davidović jasno izpostavlja pomen trajnostnosti in krožnega gospodarstva. Medtem ko se članke večinoma osredotoči na konceptualne in politične okvirje lahko učitelji iz predstavljenih idej razvijejo različne praktične dejavnosti, ki učencem omogočajo razumevanje trajnostnih konceptov skozi vsakodnevne primere, raziskovanje lokalnega okolja in analizo lastnega vedenja. Kot pa je povedano tudi v članku je geografija edinstven predmet, pri

katerem lahko te vsebine vključimo v učni proces kot samostojne ure kot tudi pri vsakem vsebinskem sklopu učnega načrta geografije (v osnovni in srednji šoli).

7.11. Svetlobno onesnaževanje kot izobraževalna vsebina

Vir: Eva Konečnik Kotnik, Igor Žiberna (2021)

Obravnava vzroke, posledice in ukrepe svetlobnega onesnaževanja.

Didaktični poudarki: projektno delo, terensko delo, interdisciplinarnost.

Avtorica zapisa: Tina Raj

V domači knjižnici sem nekoč naletela na knjigo z naslovom *Moč je v tebi*. Verjetno sem stala dovolj daleč, da naslova nisem videla dobro in mi je namesto pravega naslova uspelo prebrati »noč je v temi«. Najprej se mi je zdelo neumno, saj gre vendar za nekaj samoumevnega. Ščasoma, ko sem opazovala vse bolj svetlo nočno okolico v naseljih in ob cestah, pa sem ugotovila, da v resnici niti ni tako. Kadarkoli sem se torej srečala s temi vsebinami, sem se spomnila na ta napačno prebrani naslov in tako je bilo tudi, ko sem naletela na članek o svetlobnem onesnaževanju kot izobraževalni vsebini.

Avtorja članka izhajata z Oddelka za geografijo na mariborski filozofski fakulteti. Sta sicer avtorja več člankov o svetlobnem onesnaževanju, veliko jih je objavljenih prav v reviji *Geografija v šoli*, je pa ta najbolj osredotočen na aplikativnost v šoli. Najprej je opredeljen pojem svetlobnega onesnaževanja, predstavljeni so vzroki, posledice in ukrepi, glavni del pa zajema navedbo možnosti didaktične aplikacije na vseh stopnjah izobraževanja.

Vzroki za svetlobno onesnaževanje so pretirano in neustrezno osvetljevanje prometne infrastrukture, javnih površin, lokalov in oglaševalskih objektov. Pri osvetljevanju kulturnih znamenitosti je problematična predvsem usmeritev svetlobe od spodaj navzgor, ki zmede živali o napačni poziciji vira svetlobe. Problem predstavljajo tudi LED sijalke, ki oddajajo predvsem modro svetlobo, ta pa se bolj sipa od svetlobe drugih barv in bolj negativno vpliva na okolje.

Med posledicami svetlobnega onesnaževanja se pri človeku omenjajo motnje notranje biološke ure. Umetna svetloba ponoči, predvsem med 2. in 4. uro, omejuje tvorbo hormona melatonina, ki

preprečuje razvoj rakavih celic. Negativna posledica je tudi bleščanje, ki nastane zaradi modre svetlobe. Živali se glede na svetlobo prostorsko in časovno orientirajo, umetni viri svetlobi pa jih zavajajo in vplivajo na njihovo prehranjevanje in razmnoževanje, kar dolgoročno vpliva na zmanjševanje biotske raznovrstnosti. Pri rastlinah prihaja zaradi umetne svetlobe in toplote pozimi do zmrzovanja, saj listavci dobijo lažni signal, da je obdobje še primerno za fotosintezo in ne odvržejo listov. Sončno onesnaževanje ima tudi ekonomske posledice, saj nezasenčene luči predstavljajo velik del odvečne porabe energije, izbira LED svetil z modro svetlobo pa kljub ekonomski varčnosti bolj ogroža okolje. Z astronomskega vidika je moteno opazovanje nočnega neba, najbolj na svetu je to omejeno v Singapuru, najmanj pa na Grenlandiji.

Glaven ukrep na tem področju v Sloveniji je Uredba o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja, sprejeta leta 2007 in pozneje večkrat dopolnjena. Ta predvideva, da se letna poraba zaradi osvetljevanja spusti pod 44,5 kWh na prebivalca. Poleg tega je vredno omeniti tudi društvene iniciative, npr. mednarodno konferenco na Kanarskih otokih 2007 in deklaracijo Starlight. Za zmanjšanje učinkov svetlobnega onesnaževanja se zavzemata tudi mednarodno društvo Dark Sky in slovensko Temno nebo, ki se osredotočata predvsem na ozaveščanje, izobraževanje in monitoring.

Tema svetlobnega onesnaževanja je primerna za obravnavo v šoli predvsem pri projektnem delu. Izziv predstavlja časovna umestitev tega dela, saj je večinoma omejeno na nočni čas, ko učenci niso v šoli, zato je predlagano izvajanje v času interesnih dejavnosti ali v šoli v naravi. Cilji, vezani neposredno na svetlobno onesnaževanje, so eksplicitno predstavljeni le v srednješolskem programu okoljevarstveni tehnik in pri izbirnem predmetu študij okolja za gimnazijo, sicer pa so zastopani predvsem v sklopu splošnih in etapnih ciljev v zvezi z razvijanjem geografskega razmišljanja, projektnega dela in vrednot. Z novimi učnimi načrti, ki bodo začeli veljati jeseni 2026, bo še več pozornosti usmerjene v trajnostni razvoj in bo svetlobno onesnaževanje še lažje vključiti v pouk.

V zadnjem delu članka so predstavljene še konkretne ideje, kako otrokom in mladini predstaviti svetlobno onesnaževanje. Te ideje so nastale v sklopu projekta ŠPIK in v povezavi z raziskavami na Pohorju, na podlagi ugotovitev pa sta nastali tudi dve magistrski deli. Ta podnaslov predstavlja predvsem nabor že pripravljenih uporabnih vsebin in v seznamu virov in literature podrobneje opisanih predlogov. Za predšolsko in razredno stopnjo osnovne šole so bile pripravljene razne namizne, igre vlog in predstave. Na predmetni stopnji in za gimnazijo je predvideno projektno delo z razdelitvijo vlog,

analiziranjem stanja, meritvami, prikazi in primerjavam, s čimer se razvija tudi digitalna kompetenca in sposobnost uporabe programov, npr. Excela, QGIS-a in GIMP-a. Vsa navodila, učne priprave in učni listi so na voljo učiteljem in jih je možno neposredno uporabiti pri pouku oz. terenskem delu.

7.12. Podjetnost pri pouku geografije

Vir: Lavinia Hočevar (2022)

Članek poudarja razvoj podjetnostnih kompetenc preko aktivnega učenja.

Ključ: učenec v središču, učitelj kot mentor.

Avtor zapisa: Matej Slana

Strokovni članek avtorice Lavinie Hočevar z naslovom *Podjetnost pri pouku geografije*, objavljen v reviji *Geografija v šoli* leta 2022, obravnava povezavo med geografijo in razvojem podjetnostnih kompetenc pri dijakih ter prikazuje predmet geografija kot enega ključnih poligonov za njihov razvoj. Namen članka, ki temelji na štiriletnih izkušnjah v projektu PODVIG, je spodbuditi gimnazijske učitelje k uvajanju inovativnih pristopov, ki s povečano avtonomijo, ustvarjalnostjo in sodelovanjem dijakov razvijajo veščine, pomembne za njihovo osebno in poslovno prihodnost. Avtorica že na začetku razjasni ključno dilemo, ki se pogosto pojavlja v javnosti: razliko med podjetništvom in podjetnostjo. Ljudje ta pojma pogosto zamenjujejo, a razlika je bistvena. Poudarja, da je podjetništvo ožja ekonomska dejavnost, usmerjena v ustanavljanje podjetij in iskanje finančnega uspeha, medtem ko je podjetnost širša življenjska kompetenca. Podjeten posameznik je proaktiven, ustvarjalen in sposoben svoje vizije s pomočjo kritičnega razmišljanja pretvoriti v dejanja. Članek se neposredno opira na evropski okvir podjetnostnih kompetenc EntreComp (*European Entrepreneurship Competence Framework*), ki podjetnost opredeljuje kot eno izmed osmih ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Ta okvir obsega petnajst kompetenc: ustvarjalnost, etično in trajnostno razmišljanje, vključevanje virov, obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganj, prevzemanje pobude, načrtovanje in upravljanje, samozavedanje in samoučinkovitost, sodelovanje, izkustveno učenje, odkrivanje priložnosti, vizija, vrednotenje zamisli, motiviranost in vztrajnost, finančna in ekonomska pismenost ter vključevanje človeških virov. Te so razdeljene v tri ključna področja: zamisli in priložnosti, viri ter k dejanjem. Razvoj teh veščin dijakom omogoča prilagodljivost in sposobnost

uresničevanja novih idej v raznolikih življenjskih in delovnih situacijah. To zahteva korenito preoblikovanje pedagoškega procesa, zato avtorica zagovarja prehod od klasičnega frontalnega pouka k metodam, kjer je učenec v središču, učitelj pa prevzame vlogo moderatorja, mentorja ali usmerjevalca. V tem kontekstu se učitelj umakne v ozadje in pripravi spodbudno okolje, v katerem dijaki samostojno rešujejo probleme in odkrivajo znanje, namesto da bi bili le pasivni prejemniki informacij. S takšnim pristopom podjetnost ni le suhoparna teorija, temveč jo dijaki neposredno živijo skozi proces odkrivanja znanja in reševanja realnih težav. Avtorica poudarja, da je podjetnostne kompetence mogoče vključiti v skoraj vsako šolsko dejavnost. Cilj takšne transformacije je doseganje višjih taksonomskih ciljev, kot so analiza, vrednotenje in ustvarjanje. Praktična uporabnost članka se kaže v številnih navedenih metodah za neposreden prenos v razred. Pri seminarskih nalogah avtorica predlaga smiselno združevanje vsebinsko različnih tem, kjer morajo dijaki sami poiskati stične točke, na primer med podnebnimi spremembami in turističnim razvojem, kar spodbuja razvoj podjetnostnih kompetenc vizije in sodelovanja. Drugi primer izpostavlja pouk na daljavo kot priložnost za aktivno raziskovanje s pomočjo digitalnih orodij, kjer dijaki samostojno analizirajo pojme in jih nato razložijo sošolcem, s čimer razvijajo prevzemanje pobude. Izjemno dragocen primer je izvedba notranjega dela mature, kjer dijaki sami postavijo hipoteze in jih preverijo s terenskim delom, kot sta kartiranje in anketiranje. V tem procesu se neposredno soočajo z negotovostjo in realnimi izzivi, kar so ključni elementi podjetnosti. Poleg tega geografske delavnice, ki jih dijaki organizirajo za zunanje skupine, krepijo njihove sposobnosti načrtovanja, upravljanja časa in komunikacije. Glavno sporočilo članka je, da se učitelji ne smejo bati prepuščanja nadzora dijakom. Ključna ugotovitev je, da manj vodenega pouka in več zaupanja v dijakovo ustvarjalnost vodita do boljših učnih rezultatov in večje funkcionalne pismenosti. Cilj sodobnega pouka geografije ni le poznavanje dejstev, temveč opolnomočenje mladih za uporabo znanja pri aktivnem in odgovornem reševanju realnih težav v lokalnem in globalnem okolju, kar je nujna popotnica za njihovo prihodnost. Kot učitelj bi te koncepte vključil v poučevanje, na primer s pristopom projektnega dela. Dejavnost bi zasnoval okoli tematike trajnostnega razvoja, kjer bi dijaki dobili nalogo načrtovati novo turistično ali učno pot v domačem kraju, ki bi promovirala lokalne znamenitosti, a hkrati ne škodovala naravi. Dijaki bi morali samostojno preučiti teren, poiskati ustrezne vire informacij, opraviti intervjuje z lokalnimi prebivalci za pridobitev njihovih mnenj ter pripraviti celovito rešitev, ki bi vključevala tudi fiktivni proračun. Z izvedbo dejavnosti bi dijaki dosegli naslednje cilje: usposobili bi se za samostojno načrtovanje projekta, razvili veščine terenskega

raziskovanja ter sposobnost kritične presoje vplivov človeka na pokrajino. S tem bi dijaki razvijali številne podjetnostne kompetence, med drugim tudi finančno in ekonomsko pismenost.

7.13. Nekaj vidikov formativnega spremljanja učenja

Vir: Anton Polšak (2016)

Izpostavlja pomen predznanja, kakovostnih vprašanj in kriterijev uspešnosti.

Avtorica zapisa: Dolores Hočevar

Osrednje sporočilo članka

Uspešno učenje je mogoče le, če pouk sistematično izhaja iz predznanja učencev in če so cilji ter kriteriji uspešnosti jasno opredeljeni. Avtor poudarja, da se novo znanje vedno gradi na že obstoječih miselnih strukturah, zato mora učitelj najprej ugotoviti, kaj učenci že vedo, kako dobro to razumejo in ali imajo morda napačne predstave.

Bistvene ideje članka in kaj me je pritegnilo

Formativno spremljanje učenja pomeni sprotno spremljanje in vrednotenje napredka učencev glede na zastavljene cilje, pri čemer je bistveno, da učitelj zbrane informacije uporablja za prilagajanje pouka. Tak pristop omogoča, da učenci postopno razvijajo razumevanje snovi, učitelj pa lažje načrtuje nadaljnje korake učenja. Ključni elementi formativnega spremljanja so ugotavljanje predznanja, načrtovanje učnih ciljev, oblikovanje razumljivih kriterijev uspešnosti, zbiranje dokazil o učenju (osnutki, končni izdelki, predstavitev) ter podajanje kakovostne povratne informacije.

V članku me je posebej pritegnil poudarek na pomenu predznanja. Avtor izpostavi, da je prav predznanje eden najpomembnejših dejavnikov uspešnosti nadaljnjega učenja, saj močno vpliva na to, kako učenec razume novo snov. Če učitelj tega ne preveri, lahko hitro pride do nesporazumov ali napačnih predstav, ki otežujejo nadaljnje učenje. Zanimiva se mi zdi tudi ugotovitev, da je predznanje pogosto celo boljši napovednik prihodnjega uspeha kot inteligenčni testi. To pokaže, kako pomembno je, da učitelj pri načrtovanju pouka namenja dovolj časa začetni diagnostiki znanja.

Druga ideja, ki se mi zdi zelo pomembna, je vloga kakovostnih vprašanj pri pouku. Avtor poudarja, da vprašanja niso namenjena zgolj preverjanju pravih odgovorov, temveč predvsem spodbujanju razmišljanja in razprave. Učitelj naj postavlja odprta vprašanja, ki učence vodijo k razlagi, utemeljevanju in povezovanju znanja. Takšna vprašanja pomagajo razvijati višje ravni mišljenja in omogočajo globlje razumevanje učne snovi. Zelo zanimiv se mi zdi tudi primer uporabe De Bonovih klobukov, saj ta metoda spodbuja razmišljanje o problemu z različnih perspektiv – od dejstev in čustev do kritičnega presojanja in iskanja rešitev. Na ta način se učenci učijo analizirati problem na več ravneh in razvijajo širši pogled na obravnavano temo.

Pomemben poudarek članka je tudi oblikovanje kriterijev uspešnosti. Avtor opozarja, da morajo biti ti kriteriji jasni, konkretni, enaki za vse učence in zapisani v jeziku, ki ga učenci razumejo. Šele takrat lahko učenci vedo, kaj se od njih pričakuje in kako lahko izboljšajo svoje delo. Posebej pomembno je, da so kriteriji vključeni v proces učenja, saj služijo kot vodilo pri samovrednotenju in vrstniškem vrednotenju. Na ta način učenci postopoma razvijajo tudi metakognitivne spretnosti in sposobnost refleksije o lastnem učenju.

Poučevalne možnosti

Članek ponuja tudi številne uporabne poučevalne možnosti. Učitelj lahko na primer uporablja različne tehnike za ugotavljanje predznanja, kot so vstopni/izstopni listki, miselni vzorci, nedokončani stavki, vizualizacije ali strategija VŽN (Kaj vemo? Kaj želimo izvedeti? Kaj smo se naučili?). Takšne dejavnosti omogočajo hiter vpogled v razumevanje učencev in pomagajo učitelju pri načrtovanju nadaljnjih dejavnosti. Poleg tega članek spodbuja uporabo odprtih vprašanj, skupinskega dela ter vrstniškega vrednotenja, kar prispeva k bolj aktivnemu sodelovanju učencev. Pomembna je tudi sprotna povratna informacija, ki mora biti konkretna in usmerjena v izboljšanje dela, ne pa zgolj v ocenjevanje končnega rezultata.

Kako bi ideje prenesla v prakso?

Ideje iz članka bi lahko zelo dobro prenesli tudi v konkretno razredno prakso. Na primer pri obravnavi teme podnebnih sprememb v geografiji bi učitelj lahko uro začel z vprašanjem: *»Kaj se bo po vašem mnenju zgodilo z našim mestom, če bi se povprečna temperatura na Zemlji povečala za dve stopinji?«* Učenci bi najprej v parih zapisali svoje ideje in možne posledice, nato pa bi jih skupaj razvrstili na tablo.

Na ta način bi učitelj dobil vpogled v njihovo predznanje in predstave o problemu. Nato bi skupaj oblikovali kriterije uspešnosti, na primer: razumeti vzroke podnebnih sprememb, znati razložiti njihove posledice in predlagati možne rešitve. Med skupinskim delom bi učenci analizirali različne primere iz sveta ter razmišljali o možnih ukrepih za zmanjšanje vplivov podnebnih sprememb. Učitelj bi jih pri tem usmerjal z vprašanji in sprotno povratno informacijo. Na koncu ure bi učenci zapisali kratko refleksijo, v kateri bi odgovorili na vprašanje, kaj so se naučili in kaj jih je pri temi najbolj presenetilo. Tak način dela bi omogočil bolj aktivno učenje, učitelju pa bi dal jasnejši vpogled v razumevanje učencev.

Članek tako pokaže, da formativno spremljanje ni zgolj metoda preverjanja znanja, temveč celovit pristop k poučevanju, ki spodbuja aktivno vlogo učencev in omogoča bolj učinkovito učenje. Učitelju omogoča boljši vpogled v razumevanje učencev, učencem pa pomaga razvijati aktivnejši in bolj odgovoren odnos do lastnega učenja. Prav v tem se kaže njegova največja vrednost, saj spodbuja pouk, ki ni usmerjen le v končni rezultat, temveč predvsem v proces razumevanja in napredovanja.

7.14. Geografska ekskurzija z aktivno sodelležbo dijakov: Cerknško jezero in Škocjanske jame

Vir: Tina Stanič (2023)

Poudarek je na aktivni vlogi dijakov in medpredmetnem povezovanju.

Didaktična vrednost: raziskovalno terensko delo.

Avtorica zapisa: Lara Županc

1. Osrednje sporočilo in bistvene ideje članka

Osrednje sporočilo članka je, da je terensko delo pomemben del pouka geografije, še posebej, kadar so dijaki pri ekskurziji aktivno vključeni v načrtovanje, izvajanje in analizo rezultatov. Avtorica poudarja, da ekskurzija ni zgolj ogled naravnih znamenitosti, temveč lahko postane raziskovalna učna izkušnja, kjer dijaki povezujejo teoretično znanje z neposrednim opazovanjem v naravi.

Članek opisuje primer geografske ekskurzije na Cerknško jezero in Škocjanske jame, kjer dijaki niso le poslušali razlage, ampak so sodelovali pri pripravi predstavitve, merili različne okoljske parametre (temperaturo, zračni tlak, CO₂, radioaktivnost), analizirali podatke in jih kasneje obdelali pri različnih predmetih.

Pomembna ideja članka je tudi medpredmetno povezovanje. Pri ekskurziji so poleg geografije sodelovali še slovenščina, kemija, fizika in računalništvo. Na ta način so dijaki znanje povezovali iz različnih predmetov – npr. pri slovenščini so pisali potopis, pri kemiji opazovali reakcije na karbonatnih kamninah, pri fiziki analizirali radioaktivnost, pri računalništvu pa obdelovali podatke v Excelu.

2. Kaj me je pri članku posebej pritegnilo

Pri članku me je najbolj pritegnila ideja, da dijaki sami aktivno sodelujejo pri izvedbi ekskurzije. Zanimivo se mi zdi, da je eden izmed dijakov pripravil predstavitev poti in bil na ekskurziji v vlogi vodiča. Vendar bi bilo tu morda pozitivno, da bi si učenci delilo vlogo vodiča po različnih točkah, da bi tako zaposlili več učencev.

Presenetilo me je tudi, kako dobro je bila ekskurzija didaktično načrtovana. Ne gre le za enodnevni izlet, ampak za celoten učni proces:

- Priprava pred ekskurzijo,
- raziskovalno delo na terenu,
- analiza in refleksija po vrnitvi v šolo.

Posebej zanimiva se mi je zdela uporaba merilne naprave LabQuest, s katero so dijaki zbirali realne podatke v jami in nato analizirali spremembe v okolju.

3. Poučevalne možnosti

Članek ponuja več uporabnih didaktičnih idej za učitelje:

Aktivno terensko delo

Namesto klasičnega ogleda bi lahko učitelj dijakom dodelil raziskovalne naloge (opazovanje, merjenje, fotografiranje, zapisovanje).

Vloga dijakov kot vodnikov ali raziskovalcev

Dijaki lahko pripravijo kratke predstavitve posameznih lokacij ali pojavov in jih predstavijo sošolcem.

Medpredmetno povezovanje

Ekskurzijo je mogoče povezati z različnimi predmeti:

- slovenščina – pisanje potopisa ali poročila,
- biologija ali kemija – opazovanje naravnih procesov,
- matematika ali računalništvo – obdelava podatkov,
- geografija – razlaga pokrajine in procesov.

4. Analiza podatkov po ekskurziji

Zbrani podatki se lahko kasneje analizirajo v razredu, kar poglobi razumevanje snovi.

5. Primer prenosa ideje v razred

Če bi sam kot učitelj organiziral podobno dejavnost, bi lahko izvedel mini terensko raziskavo v lokalnem okolju.

Na primer pri geografiji bi dijaki:

- raziskovali lokalni potok ali park,
- merili temperaturo zraka in vode,
- opazovali rastlinstvo in relief,
- fotografirali zanimive pojave,
- po vrnitvi v šolo pripravili skupinsko poročilo ali predstavitev.

Na ta način bi dijaki aktivno sodelovali v učnem procesu, hkrati pa bi bolje razumeli snov, saj bi jo povezali z dejanskimi izkušnjami iz okolja.

7.15. Terensko delo pri pouku geografije

Vir: Natalija Mihelčič (2017)

Terensko delo omogoča neposredno učenje v prostoru in razvoj raziskovalnih kompetenc.

Avtor zapisa: Anže Kepa

Članek obravnava pomen terenskega dela kot ene ključnih metod poučevanja geografije. Avtorica izpostavlja, da sodobni učni načrti vse bolj poudarjajo aktivno učenje, pri katerem učenci znanje pridobivajo neposredno v prostoru, ne le v učilnici. Terensko delo tako omogoča poglobljeno razumevanje geografskih pojavov in procesov ter razvoj različnih kompetenc, kot so opazovanje, analiziranje, stik z ljudmi in samostojno sklepanje.

Terensko delo vključuje različne metode, med katerimi so najpomembnejše orientacija v prostoru, zbiranje in analiziranje podatkov, opazovanje naravnih in družbenih značilnosti pokrajine ter kartiranje. Pomemben del je tudi merjenje fizikalnih parametrov in interpretacija rezultatov, kar učencem omogoča povezovanje teorije s prakso. Tak način dela spodbuja raziskovalni pristop in razvija kritično mišljenje.

Avtorica poudarja tudi velik pomen medpredmetnega povezovanja. Terensko delo se namreč pogosto povezuje z drugimi predmeti, kot so biologija, kemija ali zgodovina, kar omogoča celostno razumevanje prostora. Tak interdisciplinarni pristop prispeva k bolj smiselni in trajni usvojitvi znanja ter večji motivaciji učencev.

V članku je predstavljen konkreten primer terenskega dela v 9. razredu osnovne šole. Učenci pri tem aktivno sodelujejo, izvajajo naloge na terenu, zbirajo podatke in jih kasneje analizirajo. Tak način poučevanja spodbuja sodelovalno učenje in omogoča učencem, da prevzamejo aktivno vlogo v učnem procesu. Hkrati pa učitelj deluje kot usmerjevalec.

Kljub številnim prednostim, je glavni faktor, ki učitelje odvrča od uporabe terenskega dela: ogromno porabljenega časa za načrtovanje in organizacijo. Potrebna je tudi ustrezna priprava učencev ter jasno zastavljeni cilji. Avtorica opozarja, da je izvajanje terenskega dela lahko izziv, vendar njegove koristi za kakovost učenja odtehtajo vložen trud.

Sklepno avtorica poudarja, da je terensko delo nepogrešljiv del sodobnega pouka geografije, saj omogoča neposreden stik z okoljem, razvija praktične spretnosti in spodbuja celostno razumevanje geografskih vsebin. Predstavlja tudi pomembno usmeritev za prihodnji razvoj poučevanja geografije.

V članku je predstavljen primer terenskega dela na ljubljanskem barju. Enako formulo bi kot učitelj lahko uporabil za Trebnje, kjer bi se osredotočil na kraške pojave ter kulturno –družbene posebnosti pokrajine.

7.16. Načini krepitve razvojne miselne naravnosti pri učencih in dijakih

Vir: Blanka Tacer (2023)

Poudarja razliko med fiksno in razvojno miselnostjo ter njen vpliv na učenje.

Avtorica zapisa: Lara Ule

Članek predstavi gradiva in dejavnosti, ki jih učitelj lahko uporabi za krepitev razvojne miselne naravnosti pri učencih in dijakih, zato je uporaben za neposreden prenos v prakso. Glavna misel, ki jo avtorica predstavi, izhaja iz Dweckinega raziskovanja motivacije učencev. Dweck namreč zanima, zakaj nekateri učenci vlagajo več truda v delo in drugi manj. Nekateri učenci verjamejo, da lahko svoje spretnosti in inteligentnost razvijejo (razvijajo), drugi pa svoje (ne)zmožnosti pripisujejo (ne)nadarjenosti, (ne)inteligentnosti itn. Prepričanja, ki nas vodijo, delimo na razvojno miselno naravnost (*growth mindset*) in fiksno miselno naravnost (*fixed mindset*). »Učenci in dijaki z razvojno miselno naravnostjo so prepričani, da je večino lastnosti moč spreminjati. Zaradi tega vlagajo trud v delo, iščejo povratne informacije, se ne počutijo ogrožene z uspehom drugih, sprejemajo izzive, kritike, vztrajajo kljub oviram. Učenci in dijaki s fiksno miselno naravnostjo pa so prepričani, da se osebe rodijo s posebno nadarjenostjo (Tacer, 2023, str. 63).« Vredno je izpostaviti, da ljudje večinoma nismo skrajno miselno naravnani le v eno ali drugo smer, temveč se naša prepričanja menjajo ter razlikujejo po področjih. Za učitelja je pomembno, da pri učencih (in pri sebi) prepozna vzorce fiksne miselne naravnosti, da učence usmerja in spodbuja k razvojni miselni naravnosti, ki omogoča uspešnejše učenje ter pripomore k razvoju učenčeve osebnosti.

Tacer izhaja iz lastnih izkušenj na področju kadrovskega svetovanja, ki v članku služijo kot izhodišče in za ponazoritev fiksne razvojne miselne naravnosti, ki je lahko zakoreninjena v prepričanjih odraslih. Naša prepričanja oblikujejo številni dejavniki, sporočila, ki jih slišimo v okolici, mediji in kulturna okolja, v katerih posameznik odrašča. Zato imajo učitelji pomembno vlogo ustvarjanja okolja in sporočil, ki omogočajo krepitev razvojne miselne naravnosti pri učencih in dijakih. Temu ne rabijo posvetiti posebne ure, vendar to lahko razvijajo med vsakodnevnim pedagoškim procesom.

Konkretni primeri, dejavnosti in učni pripomočki iz katerih učitelji lahko črpajo so nekateri Erasmus+ projekti:

- projekt MindSetGO 2.0! (brezplačni spletni tečaj za učitelje s slovenskimi podnapisi),
- projekt Growthminds (učne kartice, PPT predstavitev o razvojni miselni naravnosti),
- projekt growMet (zbirka interaktivnih orodij za dijake in za učitelje).

Kot bodoča učiteljica menim, da je razvijanje oziroma spodbujanje razvojne miselne naravnosti pri učencih in dijakih zelo pomembno, saj pozitivno vpliva na učenčev odnos do učenja, spoprijemanje z izzivi, zlasti povezanih z odraščanjem, oblikovanje osebnosti in identitete ter posledično na bolj kakovostne medosebne odnose, ki so inherenten del in eden najpomembnejših elementov vzgojno-izobraževalnega procesa.

7.17. Uporaba IKT pri pouku geografije

Vir: Iris Žnidar (2022)

Predstavlja digitalna orodja (Google Earth, Locus Map, Seterra, d-maps) in njihov didaktični potencial.

Ključne prednosti: vizualizacija, motivacija, mobilno učenje.

Avtorica zapisa: Nika Pušnik

Vloga IKT v izobraževanju

Uporaba informacijsko komunikacijskih tehnologij (IKT), v izobraževanju v zadnjih letih, ni več samo dopolnilna možnost, temveč postaja nujen in sestavni del sodobnega učnega procesa. Pospešena

digitalizacija družbe ter množična razširjenost mobilnih naprav sta vplivali tudi na področje poučevanja geografije, kjer ima tehnologija zaradi izrazite prostorske in vizualne dimenzije predmeta še posebej velik didaktični potencial. Članek Iris Žnidar obravnava prav to presečišče med geografskim izobraževanjem in digitalnimi orodji ter sistematično predstavlja štiri izbrane spletne vsebine oziroma aplikacije, ki so uporabne pri pouku geografije v osnovni in srednji šoli. Avtorica izhaja iz ugotovitve, da se je velik pomen IKT izkazal predvsem v času poučevanja na daljavo med pandemijo covida-19, ko je uporaba digitalnih orodij postala nujna. Njihova vloga pa ostaja pomembna tudi v obdobju po tem, saj podpirajo mobilno učenje ter omogočajo, ne samo doseganje konkretnih operativnih učnih ciljev, temveč tudi razvijanje digitalnih kompetenc in pismenosti pri učencih.

Prednosti in izzivi uporabe IKT

V članku je poudarjeno, da uporaba IKT prispeva k večji kakovosti in učinkovitosti pouka, povečuje motivacijo učencev zaradi interaktivnosti vsebin ter omogoča nazorno predstavitev abstraktnih geografskih pojavov. Digitalna orodja omogočajo hitro povratno informacijo, lažjo komunikacijo ter podpirajo medpredmetno povezovanje. Posebej je izpostavljeno mobilno učenje, ki temelji na uporabi pametnih telefonov in drugih prenosnih naprav ter odpira možnosti za učenje na terenu in v okviru neformalnega izobraževanja. Ob tem pa avtorica opozarja tudi na izzive. Ti so pomanjkanje ustreznega usposabljanja učiteljev, zlasti za tiste učitelje, ki so manj digitalno kompetentni, vprašanja o varnosti in zasebnosti na spletu, neenak dostop do mobilnih naprav med učenci, ter vsesplošen odpor do uporabe mobilnih tehnologij v šolskem prostoru. Zato je nujna sistemska podpora učiteljem ter stalno strokovno izpopolnjevanje na področju digitalne pedagogike. Uporaba IKT je sicer že vključena v učne načrte za geografijo v osnovni šoli in gimnaziji, kjer se poudarja razvoj digitalnih kompetenc in uporaba informacijske tehnologije pri pouku.

Kurikularna podlaga

Uporaba IKT je uradno podprta tudi v učnih načrtih, in je priporočena tako za učitelje kot tudi za učence. V osnovnošolski geografiji je v učnem načrtu omenjena v podpoglavju Informacijska tehnologija, v gimnazijskem učnem načrtu pa je omenjena med splošnimi cilji in kompetencami in sicer v podpoglavju Digitalne kompetence.

Metodologija izbora aplikacij

Avtorica je aplikacije in spletne vsebine iskala v mobilnih spletnih trgovinah z aplikacijami ter na spletu in identificirala širši nabor orodij, podrobneje pa je analizirala štiri in sicer Google Earth, Locus Map, d-maps in Seterra. Ta orodja pokrivajo različne didaktične situacije, delo v razredu, samostojno učenje doma in terensko delo.

Google Earth

Google Earth je v članku opredeljen kot temeljno orodje sodobnega pouka geografije, saj predstavlja digitaliziran atlas satelitskih posnetkov celotnega planeta. Uporaben je v spletni in mobilni različici ter omogoča uporabo v učilnici in na terenu (ob pogoju dostopa do interneta). Med ključne funkcije, ki imajo didaktično vrednost, sodijo iskanje lokacij, 2D in 3D prikaz površja, Street View, različni sloji (layers), merjenje razdalj in površin, dodajanje oznak ter risanje linij in oblik. Posebej pomembna je rubrika Popotnik (Voyager), ki vključuje tematske sklope s področja narave, kulture, izobraževanja in potovanj. V teh vsebinah so predstavljeni številni primeri globalnih procesov, kot so taljenje ledenikov, širjenje mest, izsekavanje gozdov, spremembe obal, beljenje koral, vulkanizem, puščave ter posledice globalnega segrevanja. Pomembno didaktično vrednost imajo tudi časovne serije satelitskih posnetkov (timelapse) od leta 1984 dalje, ki omogočajo opazovanje prostorskih sprememb skozi čas. Sloji dodatno omogočajo prikaz ledenikov, obsega arktičnega ledu, lokacij vulkanov, zgodovine cunamijev, spremljanje hurikanov, temperature površine morja in drugih naravnih pojavov. Orodje Street View omogoča realističen 360 stopinjski prikaz prostora in krepi prostorsko predstavo učencev. Google Earth torej podpira doseganje številnih operativnih ciljev iz učnega načrta, na primer v osnovni šoli orientacijo na Zemlji (6. razred), razumevanje potresnih in vulkanskih območij (7. razred), analizo sprememb v Amazoniji (8. razred), pomen polarnih območij (8. razred) ter lego svetovnih geografskih regij (v vseh razredih OŠ). Pomanjkljivost te aplikacije je, da je na voljo samo v angleščini, zato je bolj primerna za učence višje stopnje z boljšim razumevanjem tujega jezika. Vsekakor pa lahko tudi to pomanjkljivost izkoristimo v prid in vsebino medpredmetno povežemo še z predmetom angleščina.

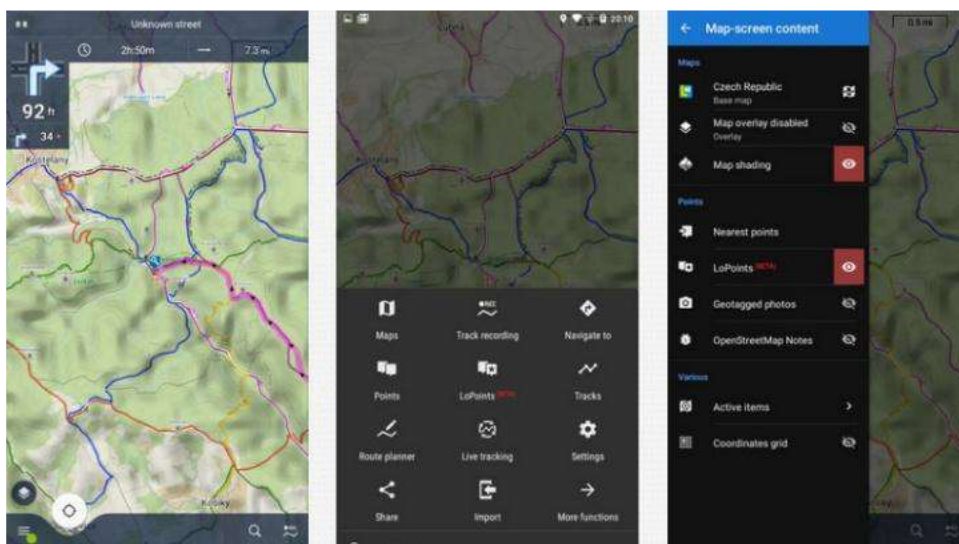

Slika7: Spletna različica Google Earth z označenimi sklopi posameznih funkcij (zaslonska slika)

Vir I: Google Earth. <https://earth.google.com/web/?hl=sl>

Locus Map

Locus Map predstavlja orodje, ki je posebej primerno za terensko delo. Gre za mobilno navigacijsko aplikacijo, namenjeno pohodništvu in kolesarjenju, vendar ima izrazit didaktični potencial pri geografiji. Njena ključna prednost je možnost uporabe zemljevidov brez internetne povezave, kar je pomembno na območjih s slabim signalom. Med najpomembnejšimi funkcijami so snemanje sledi, GPS z določanjem koordinat in nadmorske višine, kompas, načrtovanje poti ter uporaba različnih tipov zemljevidov. Funkcija snemanja sledi omogoča beleženje prehojene poti in dodajanje točk z besedilom, fotografijami, zvočnimi ali video zapisi ter spletnimi povezavami. To omogoča dokumentiranje opazovanj reliefnih oblik, rabe tal, rastlinstva, kamnin, prsti ali virov onesnaževanja. Takšno delo neposredno podpira operative cilje, povezane z vrednotenjem pomena površja in kamninske zgradbe za človeka (9. razred osnovne šole). Aplikacija omogoča tudi medpredmetno povezovanje s športom, saj vključuje gibanje v naravi in orientacijo.

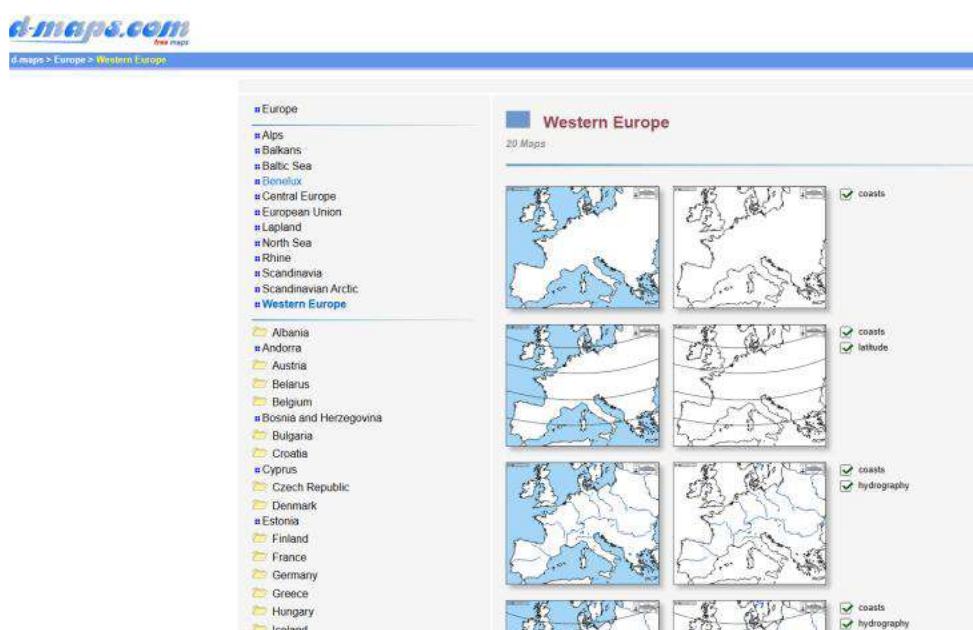

Slika 8: Videz aplikacije Locus map, glavni meni, kompas in GPS (zaslonska slika)

Vir II: Locus map. <https://www.locusmap.app/>

d-maps

Spletna stran d-maps je obsežna zbirka zemljevidov sveta, celin, držav, oceanov, rek, jezer in drugih geografskih enot. V času analize je bilo dostopnih več kot 277.000 zemljevidov v različnih formatih. Na voljo so nemi zemljevidi ter zemljevidi z označenimi mejami, rekami, mesti in regijami, pa tudi zgodovinski zemljevidi. Namenjeni so predvsem pedagoški uporabi, saj so primerni za razlago nove snovi, ustno preverjanje znanja, ponavljanje in samostojno delo učencev. Ker so večinoma v angleščini, omogočajo tudi medpredmetno povezovanje z angleščino. Zgodovinski zemljevidi pa podpirajo povezovanje geografije in zgodovine.

Slika 9: Primeri zemljevidov na spletni strani d-maps

Vir III: d-maps. <https://www.d-maps.com/>

Seterra

Seterra je spletna stran in aplikacija, ki temelji na kvizih za preverjanje geografskega znanja. Vsebine vključujejo države, glavna mesta, zastave, reke in gorovja. Glavna prednost je možnost samostojnega preverjanja znanja ter ponavljanja snovi, zato je orodje primerno za formativno preverjanje in utrjevanje. Spletna verzija je na voljo tudi v slovenščini, vendar avtorica opozarja na tipkarske napake v prevodih, zato je potrebna previdnost pri uporabi.

Slika 10: Videz aplikacije Settera (zaslonska slika)

Vir IV: Seterra. <https://www.geoguessr.com/quiz/seterra>

Ključne pedagoške ugotovitve članka

V sklepnem delu članka je poudarjeno, da uporaba predstavljenih aplikacij in spletnih vsebin omogoča doseganje operativnih in splošnih učnih ciljev geografije ter hkrati razvija digitalne kompetence učencev. Mobilno učenje postaja osrednji del izobraževalnega procesa, saj omogoča učenje v razredu, doma in na terenu ter povezuje formalno in neformalno izobraževanje. Takšno učenje spodbuja motivacijo učencev za predmet in omogoča medpredmetno povezovanje (angleščina, šport, zgodovina ...) Avtorica poudarja potrebo po nadaljnjem raziskovanju in vrednotenju novih digitalnih orodij ter po sistemski podpori učiteljem pri vključevanju IKT v pouk geografije.

8. Šolska zakonodaja, pripravništvo in strokovni izpit

Didaktični vikend 2026:
**Šolska
zakonodaja &
strokovni izpit**

Asist. Hana Munih

Didaktični vikend 2026:
**ZOFVI V PRAKSI
UČITELJA
GEOGRAFIJE**

ZOFVI = Zakon o organizaciji in
financiranju vzgoje in izobraževanja

1: Zakaj ZOFVI?

ZOFVI kot kompas učiteljevega dela

- Okvir, ki določa *kaj, zakaj* in *kako* poučujemo.
- Povezuje cilje, standarde, pravice in dolžnosti.
- Učitelju geografije daje strokovno avtonomijo in zaščito.
- Ni birokracija => je *orodje* za *kakosten pouk*.

Primer:

Terensko delo kot zakonsko podprta oblika aktivnega učenja.

2: Cilji vzgoje in izobraževanja

Kako zakon oblikuje geografsko pismenost?

- Kritično mišljenje.
- Trajnostni razvoj.
- Državlјanska vzgoja.
- Razumevanje prostora in družbe.

Primer:

- Analizi medijskih zemljevidov migracij.
- Projekt o onesnaževanju zraka v lokalnem okolju.
- Razprava o prostorskem načrtovanju v občini.

3: Avtonomija učitelja

Koliko svobode ima učitelj geografije?

- Avtonomija pri metodah, virih, oblikah dela.
- Obveščnost sledenja učnemu načrtu in standardom znanja.
- Prostor za inovativnost.

Primer:

Podnebne spremembe => GIS, debata, terensko delo, projektno delo.

4: Pravice in dolžnosti učencev

Učenci kot aktivni soustvarjalci geografskega znanja

- Pravica do kakovostnega pouka in varnega okolja.
- Dolžnost sodelovanja in spoštovanja pravil.
- Enake možnosti za vse.

Primer:

Pravična porazdelitev dela pri projektu o urbanizaciji.

5: Pravice in dolžnosti učiteljev

Učitelj geografije med odgovornostjo in zaščito

- Pravica do avtonomije, izobraževanja, varnega dela.
- Dolžnost strokovnosti, varovanja podatkov, spoštovanja zakonodaje.

Primer:

Uporaba ArcGIS Online => pozornost na varstvo osebnih podatkov.

6: Organizacija šole

Kje se geografija vpenja v šolski sistem?

- Vloga strokovnih aktivov.
- Sodelovanje pri šolskem razvojnem načrtu.
- Možnost uvajanja dodatnih dejavnosti.

Primer:

Predlog za šolski GIS klub ali organizacijo dneva Zemlje.

7: Hišni red, varnost

Ko geografija sreča odgovornost: terensko delo

- Obveznosti šole in učitelja.
- Soglasja, načrt poti, ocena tveganja.
- Varovanje zdravja in varnosti.

Primer:

Terensko delo v Ljubljani => načrt poti, varnostni protokol, spremljevalci.

8: Ocenjevanje

Kako zakon vpliva na ocenjevanje geografije?

- Objektivnost, transparentnost, pravočasnost.
- Jasni kriteriji, vnaprej predstavljeni učencem.

Primer:

Kartografski izdelek: legenda, orientacija, natančnost.
Terensko poročilo: opazovanje, analiza, interpretacija, refleksija.

VARNOŠTNI NAČRT ZA DEJAVNOST: Speleovni tabor GIP – Pokljuka 30. 9. – 11. 9. 2025

1. Način poti

Zbirna točka: 7:45 na parkirišču Dolgi most, 8:00 odhod
Prevoz in organizacija namenjena organiziranostim šole, hotel Sport Pokljuka
Vozna taborišča strani GIP: Anja Kolbec

Število prijavljenih dijakov: 12
Spremljevalci: Anja Kolbec, Marko Kolbec, Jasmina Miro, Karolina Ivanec, Neža Ferjančič.

Čas prihoda v Ljubljano: okrog 18:00

2. Vrednotenje dejavnosti: Speleovni tabor z vključitvijo pohodov, ki traja za športni dan 2. tveganje, spoznavno igranje, spoznavno dejavnost v skupini.

Vrednotenje skupine na taborišču:
Anja Kolbec

3. Opis varnostnih ukrepov

- Dijaki in spremljevalci – skrbeti, upoštevati vsa pravila, varnostne ukrepe in normative aktivnosti in vse varnostne ukrepe, ki veljajo za GIP.
- V času dejavnosti se strokovno upravlja Pravilnik o šolskem redu in vsa šolska pravila, pridružen za zagotavljanje osebne varnosti in zdravja ter varnosti in zdravja drugih udeležencev.
- Dijaki morajo imeti pri sebi osebni dokument.
- Dijake se napovedi in učilni pravilniki in primerno skrbeti s pravili obnašanja ter jih opozoriti na upoštevanje pravil (redoviti skrbeti).
- Dijaki morajo vse čas skrbeti za lastno varnost in varnost drugih udeležencev. Ne smejo se oddaljati od skupine brez izrecnega dovoljenja spremljevalca.
- Dijaki se držijo v vseh posebnostih takoj obvestiti spremljevalca.
- Morebitne konflikte in nesporazume bomo reševali sprotno.
- Vse kršitve bodo po enotni sankcionirane v skladu s šolskimi pravilniki.
- V vseh okoliščinah morajo dijaki upoštevati primerno varnostna pravila.

Na spremljevalci učilni se bili skrbeti z vsebino tega varnostnega načrta.
Ljubljana, 28.8.2025

Vodja tabora:
Anja Kolbec
Marko Kolbec
Jasmina Miro
Karolina Ivanec
Neža Ferjančič

Ravnateljica
Lilija Žigon

VARNOŠTNI NAČRT ZA DEJAVNOST: ekskurzija za maturante geografije 14. 9. 2024

1. Način poti

Zbirna točka: 7:45 na parkirišču Dolgi most, 8:00 odhod
Prevoz: organiziranostim Normaga
Organizatorja ekskurzije s strani GIP: Hana Murih

Število prijavljenih dijakov: 60

Spremljevalci: Hana Murih, Ida Benčič, Bredjen Brožič, Anja Kralj.

Čas prihoda v Ljubljano: okrog 18:00

2. Vrednotenje dejavnosti: Diskusija s tematskimi vajami v sklopu internega dela mature iz geografije.

3. Opis varnostnih ukrepov

- Dijaki in spremljevalci – skrbeti, upoštevati vsa pravila, varnostne ukrepe in normative aktivnosti in vse varnostne ukrepe, ki veljajo za GIP.
- V času dejavnosti se strokovno upravlja Pravilnik o šolskem redu in vsa šolska pravila, pridružen za zagotavljanje osebne varnosti in zdravja ter varnosti in zdravja drugih udeležencev.
- Dijaki morajo imeti pri sebi osebni dokument.
- Dijake se napovedi in učilni pravilniki in primerno skrbeti s pravili obnašanja ter jih opozoriti na upoštevanje pravil.
- Dijaki morajo vse čas skrbeti za lastno varnost in varnost drugih udeležencev. Ne smejo se oddaljati od skupine brez izrecnega dovoljenja spremljevalca.
- Dijaki se držijo v vseh posebnostih takoj obvestiti spremljevalca.
- Morebitne konflikte in nesporazume bomo reševali sprotno.
- Vse kršitve bodo po enotni sankcionirane v skladu s šolskimi pravilniki.
- V vseh okoliščinah morajo dijaki upoštevati primerno varnostna pravila.

Vsi spremljevalci učilni se bili skrbeti z vsebino tega varnostnega načrta.

Ljubljana, 12. 9. 2024
Organizatorja ekskurzije:
Hana Murih

Ravnateljica
Lilija Žigon

9: Sodobni izzivi

ZOFVI v 21. stoletju: priložnosti za geografijo

- Digitalna pismenost.
- Trajnostni razvoj.
- Globalne spremembe.
- Kritična raba virov.

Primer:

Satelitski posnetki krčenja gozdov, lokalni podnebni podatki.

Kako ZOFVI postane zaveznik učitelja geografije?

Okvir, ne omejitev.

Podpora avtonomiji in strokovnosti.

Geografija kot predmet, ki naravno uresničuje cilje ZOFVI.

Ali je to skladno z ZOFVI? Zakaj?

3 kratke situacije		
1	2	3
Učitelj oceni terensko poročilo brez vnaprej danih kriterijev.	Učitelj prepove uporabo mobilnih telefonov za fotografiranje na terenu.	Učitelj izpusti vsebino o podnebnih pasovih, ker "ni časa".

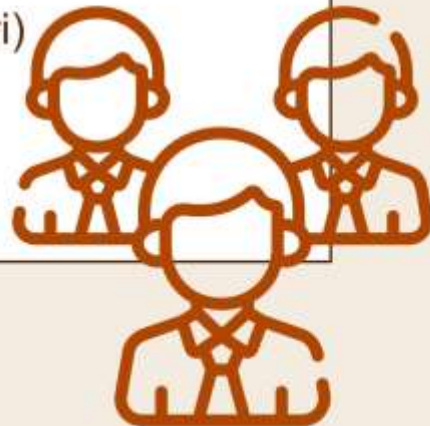
Vprašanje za razgovor:

Avtonomija učitelja - preveč ali premalo?

- ZA več avtonomije
- PROTI (potrebni so jasni okviri)

Uporabite primere iz geografije.

AVTONOMIJA NI ENAKO AVTORITETA

STROKOVNI IZPIT

- Obvezen za vse učitelje, vzgojitelje in svetovalne delavce.
- Dokazuje poznavanje zakonodaje, sistema vzgoje in izobraževanja ter pedagoških kompetenc.
- Pogoji za napredovanje in samostojno opravljanje dela.
- Opravljajo ga po opravljenem **pripravnistvu** ali ustrezni praksi.

Predenj pristopiš k izpitu moraš še:

640 oz. 840 ur vzgojno-izobraževalnega dela
3 pisne priprave na izvedene dejavnosti/učne ure
(podpisane s strani mentorja)

3 deli:

- 1) Zakonodaja.
- 2) Ustavna ureditev.
- 3) Pedagoška/psihološka področja.

INTERAKTIVNE DEJAVNOSTI

DELITEV V SKUPINE

CASE STUDIES ZA RAZPRAVO

CASE 1:

Terensko delo v neprimernih razmerah

Učitelj pelje razred na teren. Vreme se poslabša, dva učenca nimata primerne obutve.

- Kako ravna učitelj?
- Kaj pravi ZOFVI o varnosti?
- Kako bi preprečili situacijo?

CASE 2:

Neenakomerna porazdelitev dela v skupini

Skupina pripravlja projekt o urbanizaciji. Dva učenca opravita vse, ostali skoraj nič.

- Kako učitelj zagotovi pravičnost?
- Kako oceni delo?
- Kako ZOFVI opredeljuje pravice in dolžnosti učencev?

CASE 3:

Uporaba občutljivih podatkov

Učitelj želi analizirati podatke o onesnaževanju zraka, ki vključujejo lokacije domov učencev.

- Ali je to dovoljeno?
- Kako zaščititi osebne podatke?
- Kako naj učitelj ravna skladno z zakonodajo?

CASE 4:

Konflikt med učiteljem in starši

Starši zahtevajo, da njihov otrok ne sodeluje pri razpravi o migracijah, ker se "ne strinjajo s tematiko".

- Kako učitelj ravna?
- Kaj pravi ZOFVI o ciljih izobraževanja?
- Kako zaščititi strokovno avtonomijo?

CASE 5:

Uporaba družbenih omrežij pri pouku

Učitelj želi, da učenci na Instagramu objavijo fotografije lokalnih geografskih pojavov z označbo #geografija9.

- Ali je to skladno z varstvom osebnih podatkov?
- Kako zagotoviti prostovoljnost?
- Ali obstajajo varnejše alternative?

CASE 6:

Učenec zavrača sodelovanje pri terenskem delu

Učenec se boji hoje po gozdu in noče na teren.

- Kako učitelj zagotovi pravico do varnega okolja?
- Kako omogoči alternativno nalogo?
- Kako ZOFVI opredeljuje dolžnosti učencev?

CASE 7:

Konflikt med učenci na terenu

Med terenskim delom pride do verbalnega konflikta med dvema učencema.

- Kako učitelj ukrepa na terenu?
- Kako se to povezuje z vzgojnih načrtom?
- Kako dokumentirati dogodek?

CASE 8:

Uporaba drona pri pouku geografije

Učitelj želi posneti šolsko okolico z dronom za analizo rabe tal.

- Kaj pravi zakon o varnosti in zasebnosti?
- Ali je potrebno soglasje staršev?
- Kako zagotoviti skladnost z ZOFVI in GDPR?

CASE 9:

Učitelj deli politično obarvan zemljevid

Učitelj pokaže zemljevid migracij s spletnega portala, ki ima izrazito politično pristranskost .

- Kako zagotoviti kritično obravnavo virov?
- Kako ohraniti strokovno nevtralnost?
- Kako ZOFVI opredeljuje cilje državljanske vzgoje?

CASE 10:

Učenec snema učitelja pri pouku

Učenec med razlago snema učitelja in video objavi na TikToku.

- Kakšne so pravice učitelja?
- Kako ukrepati skladno z zakonodajo?
- Kako preprečiti ponovitev?

CASE 11:

Neprilagojeni učni materiali

Učenec z disleksijo dobi enake kartografske naloge kot ostali, brez prilagoditev.

- Kako ZOFVI opredeljuje enake možnosti?
- Kako prilagoditi kartografske naloge?
- Kako zagotoviti pravično ocenjevanje?

CASE 12:

Učitelj uporablja zastarele podatke

Učitelj pri pouku uporablja statistične podatke iz leta 2005.

- Ali je to strokovno ustrezno?
- Kako ZOFVI opredeljuje strokovnost učitelja?
- Kako zagotoviti aktualnost pri pouku geografije?

CASE 13:

Učenec želi izpustiti temo podnebnih sprememb

Učenec trdi, da "ne verjame v podnebne spremembe" in noče sodelovati pri pouku.

- Kako učitelj ohrani strokovnost in spoštovanje?
- Kako ZOFVI opredeljuje cilje naravoslovne pismenosti?
- Kako zagotoviti vključevanje vseh učencev?

CASE 14:

Starši zahtevajo vpogled v ocenjevalne kriterije

Starši menijo, da je ocena terenskega poročila prenizka.

- Kaj mora učitelj zagotoviti?
- Kako ZOFVI opredeljuje transparentnost ocenjevanja?
- Kako komunicirati s starši?

CASE 15:

Učitelj želi izvesti nočno opazovanje zvezd

Učitelj načrtuje večerno terensko delo (astronomija kot del geografije).

- Kakšne so obveznosti glede varnosti?
- Ali je potrebno dodatno soglasje?
- Kako zagotoviti ustrezno spremstvo?

1: Terensko delo v neprimernih razmerah

geografinji
Mar 15, 2026

Učitelj pred terenskim delom vedno pošlje obvestilo učencem in staršem. Na njem je napisana tudi nujna oprema in plan.

0

Blühende Rose
Mar 15, 2026

Napišemo v naprej na obvestilo, da se z neprimerno obutvijo in opremo ne morejo udeležiti terenskega dela – jih pustimo v šoli.

0

Voluharji
Mar 15, 2026

Preden gremo na ekskurzijo je treba v obvestilu navesti, da morajo biti primerno opremljeni.

0

Essence Seeker
Mar 15, 2026

Učenca pustimo v šoli. Že pred terenom podamo natančna navodila o primerni obutvi in oblačilih.

1

0

Threshold Crosser
Mar 15, 2026

Preden štartamo, preverimo, če imajo vsi primerno obutev. Če je kdo nima, ostane v šoli in ima dodatno zaposlitev (nadzoruje ga nekdo na šoli). Če je vreme res ekstremno, terensko delo odpovemo. Pred terenom večkrat ponovimo, kaj morajo imeti obuto.

0

Storyline Plotter
Mar 15, 2026

Vnaprej poveš navodila in ju pošlješ domov (počakata pri svetovalni delavki ali pokličemo starše, da jih pridejo iskat na lokacijo), če pravil ne upoštevata. V ZOFVI ne piše nič o tem.

0

Cedar Summit
Mar 15, 2026

Naj nadaljujejo pot bosi.

0

Grateful Eel
Mar 15, 2026

En od spremljevalcev počaka s problematičnima učencema. Naslednji bi bolj prevril napoved in na to opozoril vse učence.

0

Kr neki
Mar 15, 2026

Prilagodimo pot ali ze prej smo povedali pravila o dobri obutvi in opre in sprozimo ustrezen vzgojni ukrep

0

Voluharji
Mar 15, 2026

Zaradi osebne varnosti te učence pusti na avtobusu ali prilagodi terensko delo.

0

klemen baronik
Mar 15, 2026

V primeru da je v navodilih ekskurzije jasno napisano, da je obvezna primerna obutev, lahko učencu onemogočimo sodelovanje na ekskurziji in dobi drugo delo s katerim nadomešča odsotnost

0

Quirky Chinchilla
Mar 15, 2026

Pustimo ga na šoli, ker smo že pred tem podali navodila.

0

2: Neenakomerna porazdelitev dela v skupinah

Messi za sirotinjo
Mar 15, 2026

V navodilih za skupinsko delo more biti opredeljeno tolikšno število nalog kolikor je članov in vsak prevzame eno. Tako zagotovimo, da vsak opravi nalogo.

Asteroid Surfer
Mar 15, 2026

Pri nalogah so v nabodilih vloge enakovredno razdeljene in vsak učenec mora prevzeti eno.

geografini
Mar 15, 2026

Skupina je odgovorna za razdelitev dela. Ocenjujemo predstavitev tekom katere se večinokrat vidi kdo je pri projektu sodeloval in kdo ne ter na podlagi tega ocenimo.

Calm Mongoose
Mar 15, 2026

Učitelj vsakemu dodeli specifično vlogo na tak način, da predstavi vloge in se v skupini sami razporedijo. Tako je vidno, kdo je koliko in kaj prispeval. Na podlagi predstavljenih pričakovanj oceni.

Storyline Plotter
Mar 15, 2026

Učitelj pozitivno oceni samo učenca, ki sta opravljala delo. Pravičnost zagotovimo z vnaprej določenimi navodili in posledicami. Zahteva lahko spratno poročanje o delu učencev in temu primerno to oceni ali učenca kaznuje za neopravljanje dela (npr. dodatna zaposlitev).

Grateful Eel
Mar 15, 2026

Prilagoditev navodil tako, da dobi vsak v skupini točno določeno zadolžitev.

Blühende Rose
Mar 15, 2026

Jim damo navodila, da nam v parih dneh po tem, ko smo jim dodelili nalogo sporočijo, kako so si razdelili naloge. Nato to upoštevamo pri ocenjevanju (ocenjujemo vsakega posameznika posebej)

Quirky Chinchilla
Mar 15, 2026

Učitelj vnaprej določi navodila, da delajo v skupinah, če pa tega ne upoštevajo dela sam. Ali pa vsak učenec označi del ki ga je naredil, da se lahko oceni vsak del posamično.

Cedar Summit
Mar 15, 2026

Ostalim da dodatno delo. Učence oceni na podlagi opravljenega dela.

Kr neki
Mar 15, 2026

Naprej določimo pravilo. Ne dajemo iste ocene vsem v skupini, jasno morajo označiti, kaj je kdo naredil. Če kdo ni delal dovolj, oceno pridobi na drug način, recimo z ustnim ocenjevanjem.

Voluharji
Mar 15, 2026

Ocenjujejo vsakega člana posebej. Prej si naredi kriterije. Delo razdeli tako, da delo enega učenca oziroma pomensko vpliva na delo drugega. Vsak svoje delo naloži v e-učilnico, nato pa se skupaj spravi v en dokument.

3: Uporaba občutljivih podatkov

Blühende Rose

Mar 15, 2026

Lahko opravimo analizo podatkov. Ne delimo točne lokacije z razredom.

0

Voluharji

Mar 15, 2026

To ni dovoljeno. Te podatke prikritimo tako, da anonimno vnesemo točke ali pa uporabimo samo ime naselja in ne točnega naslova bivališča. Tako ravna skladno z zakonodajo.

0

Cedar Summit

Mar 15, 2026

Ni dovoljeno, ampak verjetno bi se dalo nekako opraviti na anonimni način. Pri tem moramo dosledno upoštevati zakonodajo.

0

Grateful Eel

Mar 15, 2026

Pri predstavitvi rezultatov analize naj uporabi psevdonime namesto točnih naslovov.

0

Ridgeway Rambler

Mar 15, 2026

Da, je dovoljeno, toda potrebuješ privolitve staršev. Brez privolitve staršev to ni dovoljeno.

0

Quirky Chinchilla

Mar 15, 2026

Rabiš ustrezno privolitve staršev, v nasprotnem primeru ni dovoljeno zaradi varstva osebnih podatkov.

0

Messi za sirotinjo

Mar 15, 2026

ZOFFI opredeljuje obvezno anonimnost podatkov v analitičnem delu. Razen v primeru soglasja

0

geografinji

Mar 15, 2026

Ni dovoljeno. Lahko vključimo podatke njihovih krajev (ne naslovov) ali random lokacije v okolici.

1

0

Calm Mongoose

Mar 15, 2026

Lokacije ne smejo biti povezane z dotičnimi učenci.

0

Kr neki

Mar 15, 2026

Ni dovoljeno ali pa bi morali prej podpisati izjavo in podatke anonimizirati.

0

Asteroid Surfer

Mar 15, 2026

Starši morajo dati soglasje, da se lokacija lahko uporabi.

0

Storyline Plotter

Mar 15, 2026

GDPR

1

0

4: Konflikti med učiteljem in starši

 Blühende Rose
Mar 15, 2026

Gre za avtonomijo učitelja, starši nimajo pravice posegati v to. Hkrati pa je to tematik, ki je zapisana v učnem načrtu in se jo mora obravnavati.

0

 Messi za sirotinjo
Mar 15, 2026

Če je tematika opredeljena v učnem načrtu je tematika obvezna, vendar učenec ima pravico na spoštljiv izražati svoje mnenje

0

 Quirky Chinchilla
Mar 15, 2026

Če je to del učnega načrta se to mora izvesti in starš nima pravice vplivanja na to.

0

 Cedar Summit
Mar 15, 2026

Učitelj se ne zmeni preveč za mnenje starša, saj ima učiteljsko avtonomijo. Če želimo obdržati učiteljsko avtonomijo je pri njej treba vztrajati, tako na šolski kot državni ravni.

0

 Grateful Eel
Mar 15, 2026

Otroku vseeno ponudimo možnost sodelovanja v razpravi, a ga v to ne silimo. Migracije so tematika določena v učnem načrtu in jo zato seveda pri pouku obravnavamo.

0

 Voluharji
Mar 15, 2026

Vseeno mora, ker je to del učnega načrta. Starši se ne smejo vtikavati v delo učitelja, ki jim razloži, da je to del učnega načrta. Učenec vseeno rabi poslušati to temo, ker je del učnega načrta, vendar ne rabi sodelovati v razpravi.

0

 Ridgeway Rambler
Mar 15, 2026

Če je tematika o migracijah v učnih načrtih, starši nimajo dovoljenja posegati v pedagoško delo in izpodbijati učiteljevo avtonomijo.

0

 Storyline Plotter
Mar 15, 2026

To je obvezna vsebina iz učnega načrta.

0

 Kar neki
Mar 15, 2026

Vsebina je v ucnem nacrtu, zato mora te vsebine nekako pridobiti, ce jih ne bo v obliki debate pa na nek drug nacin

0

 Asteroid Surfer
Mar 15, 2026

Vsaka tema, ki je predvidena v učnem načrtu, se mora obravnavati, vendar mora biti predstavljena objektivno, kritično in pluralno.

0

 geografijnji
Mar 15, 2026

Tematika je del UN, nujna tematika pouka v šoli. Za NPZ in maturo bodo te tematike nujne, prav tako za splošno razgledanost.

0

 Calm Mongoose
Mar 15, 2026

Učitelj zaradi avtonomije lahko izbira tematike. Ta tematika je tudi v učnem načrtu.

1

0

5: Uporaba družbenih omrežij pri pouku

Blühende Rose
Mar 15, 2026

Ne, je neprimerno. Boljša alternativa je ArcGIS anketa (Survey123).

Asteroid Surfer
Mar 15, 2026

Alternativa: zasebna spletna učilnica, kamor objaviš slike.

Messi za slotinjo
Mar 15, 2026

objave lahko naredijo na forumu na spletni učilnici oziroma v drugi obliki izvede zbiranje njihovih prispekov

geografinji
Mar 15, 2026

Ne, fotografije lahko objavijo v spletni učilnici, lahko jih zberemo in objavimo na spletni strani šole ali šolskih družabnih omrežij.

Quirky Chinchilla
Mar 15, 2026

Nikakor. Objavijo na npr. spletno učilnico.

Voluharji
Mar 15, 2026

Ne. Lahko objavijo na strani šole.

Kar neki
Mar 15, 2026

Ne smejo slikat. Telefoni so zakonsko prepovedani v oš. Alternativa je objava na teams

Storyline Plotter
Mar 15, 2026

Lahko objavljajo zgolj na spletno stran šole

Ridgeway Rambler
Mar 15, 2026

To ni skladno z varstvom osebnih podatkov. Obstajajo varnejše alternative: google drive, oddaja v spletno učilnico

Calm Mongoose
Mar 15, 2026

Lahko preko šolskega profila :)

Robert Golob
Mar 15, 2026

To ni skladno z ničemer niti z zdravo pametjo. Boljša alternativa je objava slik v učilnico ali izdelava skupnega kolaža fotografij.

6: Učenec zavrača sodelovanje pri terenskem delu

Blühende Rose

Mar 15, 2026

Učenca spodbujamo, da premaga svoje strahove. V primeru, da ima res fobijo, mu omogočimo alternativno delo v šoli.

Quirky Chinchilla

Mar 15, 2026

Potrebno je dati alternativno obliko doseganja ciljev.

Calm Mongoose

Mar 15, 2026

More sodelovat. Poskušamo spodbuditi premagovanje strahu (lahko je učitelj zraven njega, če je možno ali kakšen simpatičen sošolec, ki bi ga spodbujal).

Alternativa: mora doseči iste cilje

geografInjI

Mar 15, 2026

Lahko določimo učitelja, ki bo hodil z njim da se bo počutil bolj varno, gre na teren in doseže vse cilje kot ostali. Zadnja možnost je da rešuje UL v šoli pod nadzorom, pripravi poročilo.

VoluharjI

Mar 15, 2026

Če je razpisan teren, potem učenec mora na teren. Neprestano hodimo ob tem učencu, ima učitelja pomočnika. Alternativna naloga je lahko, da rastlinstvo oz živalstvo opiše v poročilu preko interneta ali ga šolska svetovalna delavka pelje na drugo območje.

Mesi za sirotinjo

Mar 15, 2026

pogovorimo se z njim in poskusimo ustvariti okolje ki je prijetno za vse, terensko delo pa je opredeljeno kot del geografije in ga moramo izvajati, če je objektivna varnost zagotovljena ni razloga da učenec ne bi sel zraven a poskrbimo da se počuti varno da je blizu nas ali kakorkoli

Asteroid Surfer

Mar 15, 2026

Ne moremo ga siliti, vendar mu moramo zagotoviti alternativno nalogo, s katero doseže iste cilje.

7: Konflikt med učenci na terenu

Blühende Rose

Mar 15, 2026

Zapišemo kaj se je zgodilo, kdo je vpleten. Nekaj lahko razčistimo že na terenu, pogovor nadeljujemo v šoli.

0

Robert Golob

Mar 15, 2026

Ukrepano v skladu s pravili šole. Naredimo zapisnik dogodka in poskušamo spor rešiti z učenci že na terenu.

0

Voluharji

Mar 15, 2026

Ločiš ju in enega daš na začetek skupine drugega pa na konec. Pazi, da ne znoriš

0

Asteroid Surfer

Mar 15, 2026

Dogodek zabeležimo(kaj se je zgodilo, kdo je vpleten...)

0

Calm Mongoose

Mar 15, 2026

Mediacijski pogovor

0

Storyline Plotter

Mar 15, 2026

Narediš epic rap battle

3

2

Quirky Chinchilla

Mar 15, 2026

Na začetku ju ločiš in začasno razrešiš situacijo.

0

Calm Mongoose

Mar 15, 2026

Ja v KOMPLIMENTIH

Dapper Llama

Mar 15, 2026

žlepa

Ridgeway Rambler

Mar 15, 2026

Učenca ločiš in se kasneje v šoli z njima pogovoriš. Dogodek dokumentiraš v zapisnik.

0

Messi za sirotinjo

Mar 15, 2026

pogovori se z učencema in jih ločimo, če je bil vzrok nekaj kar lahko odstranimo/ razrešimo to naredimo

prav tako po prihodu iz terena napišemo poročilo kaj se je zgodilo, datirati in kaj so bila dejanja ki smo jih naredili

0

8: Uporaba drona pri pouku geografije

Blühende Rose

Mar 15, 2026

Moraš imeti dovoljenje za dron, oseb ne smeš snemati.

Voluharjl

Mar 15, 2026

Delujemo dronless - ga ne uporabljamo.

Ridgeway Rambler

Mar 15, 2026

Lahko snemaš samo učenci ne smejo biti zraven oziroma morajo počakati v šoli.

Quirky Chinchilla

Mar 15, 2026

Za snemanje rabiš dovoljenje šole kot tudi staršev.

Asteroid Surfer

Mar 15, 2026

Ne smeš uporabljati drona.

Storyline Plotter

Mar 15, 2026

Do 50 metrov z dovoljenjem ravnatelja

9: Učitelj deli politično obarvan zemljevid

 Voluharjl
Mar 15, 2026

Trst je naš! 🏆

  0

 Blühende Rose
Mar 15, 2026

Je okej, če pokaže več različnih zemljevidov, ki so različno politično obarvani. Pri tem ne sme izpostaviti svojega mnenja, prepričanja, kaj je najboljše, ampak učencem prikazati različne perspektive in jih spodbuditi h kritičnemu razmišljanju.

  0

 Messi za sirotinjo
Mar 15, 2026

Zedinjena Slovenija

  0

 Calm Mongoose
Mar 15, 2026

Objektivno lahko. Lahko se pogovorimo o ideološkem govoru in možnosti manipulacij.

 1   0

 Robert Golob
Mar 15, 2026

Poslužujemo se izključno podatkov iz neopredeljenih virov. Preverimo skladnost podatkov v več različnih virih.

  1

 Calm Mongoose
Mar 15, 2026

Bravo Robert

 Voluharjl
Mar 15, 2026

Ne smeš uporabiti takega zemljevida. Poiščemo novega, politično ne zaznamovanega.

  0

 Ridgeway Rambler
Mar 15, 2026

Ne sme biti politično obarvan zemljevid. Učitelj ne sme biti subjektiven.

  0

 Storyline Plotter
Mar 15, 2026

Izoginiti se moramo indoktrinaciji in vedno navesti vsa dejstva in se ne opredeljevati na eno stran

  0

 Quirky Chinchilla
Mar 15, 2026

Ne sme biti politično obarvan, mora biti nevtralen, ne sme kazati na subjektivnost.

  0

 Kar neki
Mar 15, 2026

Ne sme izraziti politične ideologije ali razložiti obe stvari.

  0

 Asteroid Surfer
Mar 15, 2026

Ne sme, ker gre za indoktrinacijo. Mora biti kritičen, objektiv in pluralen vir.

  0

9. Soočanje s stresom in reševanje konfliktov

SOOČANJE S STRESOM IN REŠEVANJE KONFLIKTOV

prof. dr. Tatjana Resnik Planinc

Razumevanje stresnih dejavnikov v učiteljskem poklicu

POMEN PSIHOLOŠKE ODPORNOSTI IN NARAVA UČITELJSKEGA STRESA

Psihološka odpornost omogoča učiteljem učinkovito prilagajanje izzivom in čustvenim situacijam.

Viri učiteljskega stresa. Stres izhaja iz preobremenjenih urnikov, zahtevnih odnosov in visokih pričakovanj v šolskem okolju.

Strategije obvladovanja stresa. Samozavedanje, samoregulacija in socialna opora so ključne strategije za učinkovito soočanje s stresom.

Pomembnost socialne opore. Mentorska podpora in sodelovanje zmanjšujeta izoliranost ter povečujeta učiteljevo kompetentnost.

Prepoznavanje in upravljanje simptomov stresa

TELESNI, ČUSTVENI, KOGNITIVNI IN VEDENJSKI ZNAKI STRESA

Telesni simptomi stresa. Stres povzroča mišično napetost, glavobole, prebavne težave in kronično utrujenost, kar zmanjšuje odpornost.

Čustveni simptomi stresa. Razdražljivost, tesnoba in frustracija oslabijo empatijo in pozitivno vzdušje v učilnici.

Kognitivni simptomi stresa. Težave s koncentracijo, slabši spomin in zmanjšana odločnost vplivajo na kakovost dela učitelja.

Vedenjski simptomi stresa. Umikanje, impulzivnost, prekomerno delo in odlašanje so vedenjski znaki stresa pri učiteljih.

Strategije soočanja s stresom

KRATKOROČNE IN DOLGOROČNE METODE OBVLADOVANJA

Kratkoročne tehnike obvladovanja. Metode za hitro znižanje stresa vključujejo dihalne vaje, kratke odmore in čuječnost za takojšnjo pomoč v stresnih situacijah.

Dolgoročne strategije upravljanja. Zdrave navade, organizacija časa in profesionalna podpora pomagajo dolgoročno zmanjšati stres in preobremenjenost.

Razvijanje samozavedanja. Prepoznavanje svojih mej in prilagajanje vedenja krepi odpornost ter preprečuje izgorelost pri učiteljih.

Pomen socialne opore. Podpora sodelavcev in mentorjev zmanjšuje izoliranost ter spodbuja delitev izkušenj in strategij obvladovanja stresa.

Razumevanje konfliktov v šolskem okolju

VRSTE KONFLIKTOV IN NJIHOVI SPROŽILCI

Vrste konfliktov v šoli. Konflikti vključujejo spore med učitelji, učenci, starši in šolskim vodstvom ter izhajajo iz različnih interesov in potreb.

Sprožilci konfliktov. Glavni sprožilci konfliktov so napačna interpretacija govornice telesa, čustvene reakcije in nejasna pričakovanja.

Kulturne in osebnostne razlike. Različni komunikacijski stili in percepcije pravičnosti v razredu vplivajo na pojav konfliktov med učenci in učitelji.

Priložnosti učenja iz konfliktov. Konflikti ponujajo priložnost za učenje, vzpostavljanje meja in krepitev odnosov v učnem okolju.

Slogi in strategije reševanja konfliktov

KOMUNIKACIJSKI PRISTOPI IN SODELOVALNE REŠITVE

Aktivno poslušanje. Aktivno poslušanje vključuje popolno pozornost in preverjanje razumevanja za zmanjšanje nesporazumov.

Jaz-sporočila za dialog. Jaz-sporočila omogočajo izražanje občutkov brez obtoževanja, kar spodbuja odprt dialog.

Sodelovalno reševanje konfliktov. Sodelovalni pristop išče rešitve, ki zadovoljijo vse udeležence in krepijo spoštovanje.

Preventivne strategije v učnem okolju. Jasna pravila in spodbujanje socialnih veščin zmanjšujejo verjetnost konfliktov med učenci.

Povezava geografije z obvladovanjem stresa in konfliktov

VLOGA GEOGRAFSKIH VSEBIN PRI RAZVIJANJU SOCIALNIH IN OSEBNIH KOMPETENC

Razvijanje kritičnega mišljenja. Geografija spodbuja analizo kompleksnih svetovnih problemov, kar krepi kritično mišljenje in razumevanje različnih perspektiv.

Spodbujanje socialnih kompetenc. Poučevanje geografije krepi komunikacijo, sodelovanje in reševanje konfliktov v varnem učnem okolju.

Izkustveno učenje na terenu. Terenske aktivnosti omogočajo praktično usklajevanje in reševanje nesporazumov med učečimi se.

Razvoj osebnostnih kompetenc. Geografija razvija empatijo, samorefleksijo in sodelovalno odločanje za boljše medosebne odnose.

Ključne pedagoške usmeritve za zmanjševanje stresa in konfliktov

Preventivno delovanje. Jasna pravila, dosledna komunikacija in podporno učno okolje preprečujejo stres in konflikte v razredu.

Razvijanje socialnih veščin. Socialne veščine učencev povečujejo kohezijo razreda in zmanjšujejo konflikte ter stres.

Strategije za reševanje konfliktov. Jaz-sporočila, aktivno poslušanje in strukturirani dialog pospešujejo učinkovito razreševanje nesporazumov.

Samoregulacija in sodelovanje. Učitelji razvijajo samoregulacijo in sodelovalno kulturo za zmanjševanje stresa in izboljšanje dinamičnega razreda.

9.1. REŠEVANJE KONFLIKTOV

Interaktivna aktivnost za študente

Simulacija konflikta – “Spor okrog šolskega prostora”

Opis

Razdelite si vloge in v 15 minutah rešite konflikt s pogajanjem in uporabo pristopov, predstavljenih na predavanju.

Vloge

Vloga	Opis
Učitelj geografije	želi prostor izkoristiti za projekt o podnebnih spremembah.
Učitelj športne vzgoje	trdi, da prostor potrebuje za pripravo športnega dne.
Vodstvo šole	skrbi jih urnik in logistika.
Dva učenca – predstavnika razreda	želita več odprtega časa in manj projektov.

Naloga

1. V 5 minutah pripravite svoje stališče.
2. V 10 minutah vodite pogajanja, cilj pa je doseči rešitev po principu *win-win*.
3. Po aktivnosti razprava:
  - Kakšne strategije so uporabili?
  - Kaj je delovalo?
  - Kje je prišlo do napetosti?
  - Kako bi enako situacijo reševali v resničnem razredu?

Učni cilji

- Razvoj pogajalskih veščin.
  - Razumevanje konfliktov kot naravnega dela odnosa.
  - Uporaba komunikacijskih strategij v varnem okolju.
  - Povezovanje geografije z družbenimi problemi (rabanje prostora, skupnostne odločitve).
-

Stresna situacija: Učitelj na praksi pod časovnim pritiskom

Opis situacije:

Študentka na pedagoški praksi pripravlja svojo prvo 45-minutno učno uro. Mentorica ji tik pred začetkom ure reče, da bo po koncu podala zelo podrobno evalvacijo pred celotnim učiteljskim zborom. Študentka občuti močan stres, strah pred nastopanjem in dvom o kompetencah.

Naloga skupine:

- Prepoznajte glavne vire stresa.
  - Predlagajte tri konkretne strategije, ki bi jih študentka lahko uporabila še *pred uro*, dve *med uro* in eno *po uri*.
  - Kako bi se kot mentor/učitelj odzvali, da zmanjšate njen stres?
-

Konflikt v razredu: "To ni pravično!"

Opis situacije:

Med skupinskim delom pri geografiji dva učenca postaneta glasna, ker menita, da ena skupina dobi "boljši" zemljevid in lažjo nalogo. Trdita, da je razredna delitev nepravična, in zavrnejo sodelovanje.

Naloga skupine:

- Kako kot učitelj umirite situacijo v trenutku?

- Kako pojasnite razliko med *pravičnostjo* in *enakostjo*?
  - Kako bi oblikovali aktivnosti, da se takšni konflikti zmanjšajo?
-

Konflikt s staršem: Nezadovoljna e-pošta

Opis situacije:

Starš pošlje jezo e-pošto, v kateri obtožuje učitelja, da "nima pojma o poučevanju", ker je otrok dobil 3 pri geografiji. Starš zahteva takojšen sestanek in ponovno preverjanje ocene.

Naloga skupine:

- Sestavite odgovor, ki umiri starša in ohranja profesionalni ton.
  - Kako se pripravite na sestanek?
  - Katere komunikacijske strategije boste uporabili, če starš na sestanku postane čustven ali agresiven?
-

Stresna situacija: Nepričakovan opazovalec v razredu

Opis situacije:

Med uro geografije nepričakovano vstopi ravnatelj in se usede v zadnjo klopo, da izvaja opazovanje. Več učencev postane nemirnih, učitelj pa občuti naraščajoč stres in paniko, ker ura ne poteka idealno.

Naloga skupine:

- Kako naj učitelj regulira svoj stres *v trenutku*?
  - Kako ohraniti potek ure kljub vznemirjenosti učencev?
  - Katere dolgoročne strategije lahko zmanjšajo strah pred opazovanji?
-

Konflikt med učenci: Nesporazum na terenskem delu

Opis situacije:

Na terenskem delu v bližnjem kraju dva učenca začneta konflikt zaradi fotografiranja. Eden trdi, da mu je drugi "pokvaril kader" in ga namenoma izrinil s poti. Sporeči se začne glasno, razred opazuje.

Naloga skupine:

- Kako kot učitelj posredujete, da se situacija umiri?
  - Kako razlikovati med realnim konfliktom in konfliktom zaradi stresa na terenu?
  - Kako uporabiti to situacijo kot učni primer za družbenogeografske teme (prostor, vedenje v okolju, osebni prostor)?
-

Stresna situacija: Preobremenjenost na začetku šolskega leta

Opis situacije:

Novi učitelj geografije dobi razrede z različnimi ravnmi znanja, številne učence s prilagoditvami, veliko dodatne administracije in hkrati vlogo razrednika. Po dveh tednih opazi nespečnost, utrujenost in občutek, da "ne zmore več".

Naloga skupine:

- Katere znake stresa prepoznate?
  - Kateri so kratkoročni koraki, ki lahko zmanjšajo preobremenjenost?
  - Katere dolgoročne (sistemske, organizacijske, osebne) strategije bi mu pomagale?
  - Kako bi vi kot sodelavci ponudili podporo?
-

Konflikt učitelj–učenec: Neposlušnost in izzivanje

Opis situacije:

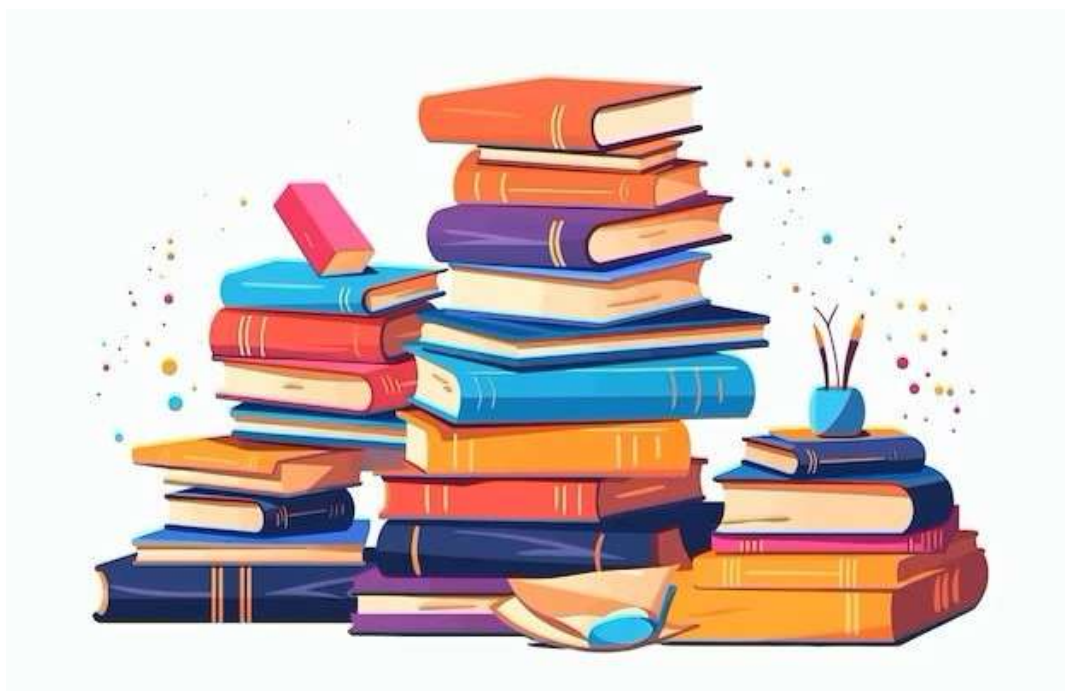
Pri uri geografije učenec večkrat prekine učitelja z komentarji, ki zbujaajo smeh pri drugih – posmeh, sarkazem in provokacije (“Geografija je itak brezveze ...” “A to si pravkar prebrala z interneta?”). Razred postaja hrupen, učitelj čuti stres in jezo.

Naloga skupine:

- Kako ostati miren in se ne odzvati impulzivno?
- Kako uporabiti *jaz-sporočilo* v tej situaciji?
- Katera deeskalacijska strategija je najprimernejša?
- Kako po uri nadaljevati delo z učencem (individualni pogovor, pravila, dogovori)?

10. Predstavitev literarnih del oz. priročnikov (2. letnik)

1. Daniel Pennac: Šolske bridkosti
2. James E. Zull: The Art of Changing the Brain
3. Brigita Orel: Jonas in skrivnost reke
4. Gary Rubinstein: Učitelj po naključju
5. Ryan Wilson: Let That Be a Lesson
6. Roald Dahl: Matilda
7. Paulo Freire: Pedagogika zatiranih
8. Wolfgang Klafki: Didaktika
9. Sabina Košmrl: Srčni učitelj
10. Sue Cowley: Kako umiriti razred
11. Katja Košir: Priročnik o medvrstniškem nasilju
12. Ana Dora Novak: Kako učinkovito pomagati otroku, ki je doživel težje izkušnje
13. Dominique Smith, Douglas Fisher in Nancy Frey: Better Than Carrots or Sticks
14. Tatjana Ažman: Sodobni razrednik
15. Alfie Kohn: Punished by Rewards
16. Sašo Dolenc: Od genov do zvezd

10.1. Šolske bridkosti

Avtor: Daniel Pennac

Študentka: Tina Raj

V izvorno francoski knjigi Šolske bridkosti avtor Daniel Pennac opisuje svojo osebno zgodbo – od tega, da je bil nekoč slab učenec, zaznamovan z neuspehi in občutkom manjvrednosti, do tega, da je postal profesor francoščine. Njegova pripoved ni le avtobiografska, temveč vključuje tudi razmišljanja o šolskem sistemu, odnosih in neizrečenih stiskah. “Rad bi napisal knjigo o šoli, ne o šoli, ki se spreminja, kot se spreminja družba, ampak prav o tistem, kar se v srčiki teh nenehnih pretresov ne spremeni nikoli, o stalnici, o kateri nihče ne spregovori, o bridkostih, ki jih delijo zguba, starši in učitelji” (Pennac, 2010, str. 16).

Pennac se najprej osredotoči na **lik zgube** – učenca, ki ga šolski sistem hitro označi kot neuspešnega. Avtor opisuje lastne izkušnje in ugotavlja, kaj je vzrok za slabe rezultate in nerazumevanje v šoli, ko pa je bil vendar iz vzgledne predmestne družine. Med drugim opisuje tudi trenutek, ko je kradel iz družinskega sefa, zaradi česar so ga poslali v internat. Človek ne more živeti brez strasti, zato v pomanjkanju pozitivnih spodbud razvije strast do poraza (Pennac, 2010, str. 16). Misli, kot so »to mi nikoli ne bo šlo« in »šola ni zame«, postanejo notranji glas učenca. Ob tem Pennac opozarja tudi na stereotipe, ki jih družba ustvarja o mladih: “kakšno podobo o mladih nam ustvarjajo na podlagi te peščice norcev” (Pennac, 2010, str. 237).

Odnos med učenci in profesorji je v knjigi prikazan kot napet in pogosto nerazumljen. „Mi učenci gremo, vi učitelji ostajate. Ta slabi resda ne bomo nikamor prilezli, a bomo vsaj šli od tod! Ne bomo si vsega življenja omejili na kateder” (Pennac, 2010, str. 54). Pennac učitelje primerja s psihiatri, ki opazujejo tok človeške nesreče – le da mimo učiteljev teče tok nevednosti. Tudi učitelji pa se soočajo z negotovostjo in si včasih mislijo: »to mi ne bo šlo«, saj pogosto niso dovolj usposobljeni za delo z učenci s čustveno-vedenjskimi motnjami.

Kljub kritiki pa Pennac izpostavi tudi **moč dobrih učiteljev**, ki lahko odločilno vplivajo na življenje učenca. Sam opisuje učitelje, ki so ga »rešili« – tiste, ki so izžarevali nalezljivo strast do svojega predmeta, enako obravnavali vse učence in v njih prebujali željo po razumevanju. Ti učitelji niso nikoli popustili in niso sprejeli neznanja kot izgovora, temveč so s poučevanjem ustvarjali dogodek, hkrati pa so se stoodstotno osredotočili na učence: “Kadar sem z njimi in njihovimi nalogami, nisem nikoli nikjer drugje” (Pennac, 2010, str. 127).

Čeprav je avtor želel čim bolj ustvariti občutek brezčasnosti, se je na več mestih vendar dotaknil teme, ki je zaznamovala družbo takratnega časa in jo tudi danes - **potrošništvo**. Opisuje uro, ko se njegovi učenci pritožujejo, da so predmeti, ki jih imajo na šoli, neuporabni in ne vidijo smisla za življenje: “Tle predmeti, to ni stvarno življenje.” Družba, v kateri živijo, pogosto spodbuja identifikacijo preko blagovnih znamk in ne namena. Tako ne pravijo, da imajo nove športne copate, ampak najkice, vensice itd. Kot

ne vidijo smisla predmetov v vsakdanjem življenju, ga ne vidijo niti pri šolskih predmetih. Pennac zapiše: "Vsaka doba vsiljuje družinski ljubezni svoj jezik. Našo predpisuje jezik predmeta." S tem opozarja, da materializem vpliva tudi na odnose znotraj družine in šole.

10.2. The Art of Changing the Brain – enriching the practice of teaching by exploring the biology of learning

Avtor: James E. Zull

Študentka: Nika Pušnik

Uvod: Učenje kot biološka transformacija

James E. Zull v knjigi *The Art of Changing the Brain* razvije osrednjo tezo, da je poučevanje v svojem bistvu proces namenskega spreminjanja možganov. Učenje ni samo mentalna dejavnost, temveč pomeni dejansko fizično spremembo v zgradbi in delovanju možganov. Ko se posameznik uči, nastajajo nove sinaptične povezave med nevroni ali pa se obstoječe krepijo, slabijo oziroma reorganizirajo, torej spreminjajo. Znanje je zato utelešeno v biološki strukturi možganov, ne pa samo shranjeno nekje kot abstraktne informacije.

Zull s tem zavrne tradicionalno transmisijsko razumevanje pouka, po katerem učitelj znanje preprosto posreduje učencu. Namesto tega pokaže, da učitelj ne more neposredno prenesti znanja, temveč lahko zgolj oblikuje pogoje, v katerih se v možganih učencev sprožijo procesi spremembe. Pedagogiko s tem postavi v neposredno povezavo z nevroznanostjo in biologijo, saj učinkovit pouk zahteva razumevanje, kako se možgani dejansko spreminjajo med učenjem.

Didaktični pomen:

Vprašanje ni več le *kaj* in *kako* poučevati, temveč tudi *kako učne dejavnosti vplivajo na možgane učencev*. Učinkovito poučevanje je po Zullu tisto, ki je skladno z biološkimi zakonitostmi učenja.

Evolucija možganov kot temelj razumevanja učenja

Zull razume učenje v evlucijskem kontekstu. Možgani so se razvili kot organ prilagajanja okolju, njihova primarna naloga pa ni bila abstraktno razmišljanje, temveč preživetje. Organizmi, ki so bili sposobni zaznati okolje, se iz izkušenj učiti in svoje vedenje prilagoditi, so imeli večjo možnost preživetja in razmnoževanja. Učenje je zato osnovna biološka funkcija možganov, ne pa stranski produkt inteligence.

Osrednji pojem pri tem je možganska plastičnost. To je sposobnost možganov, da jih izkušnja trajno spremeni. Zull poudari, da je plastičnost prisotna skozi celotno življenje, čeprav je v otroštvu

izrazitejša. Človeški možgani so v evoluciji razvili tudi izjemno sposobnost abstraktnega mišljenja, vendar ta ni ločena od telesa. Nasprotno, abstraktno razumevanje izhaja iz starejših senzoričnih in motoričnih sistemov. Vsak pojem, tudi najbolj abstrakten, je na neki ravni zasidran v zaznavi, gibanju in telesni izkušnji.

Didaktični pomen:

Če so se možgani razvili za učenje iz izkušenj, potem mora tudi šolsko učenje temeljiti na izkustvu. Pri geografiji je to še posebej izrazito, saj gre za vedo o prostoru, pokrajini in odnosu človeka do okolja. Terensko delo, opazovanje pokrajine, delo z zemljevidi, modeli in satelitskimi posnetki, aktivira senzorične in prostorske sisteme možganov, na katerih temelji tudi kasnejše abstraktno razumevanje geografskih procesov in pojavov. Učenje geografije, ki ostane zgolj na ravni verbalnih razlag, je zato nevrobiološko osiromašeno.

Osnovna zgradba možganov in njen pedagoški pomen

Zull predstavi osnovno funkcionalno organizacijo možganov, ki jo razdeli na možgansko deblo, limbični sistem in možgansko skorjo. Možgansko deblo uravnava osnovne življenjske funkcije, limbični sistem skrbi za čustva, motivacijo in vrednotenje izkušenj, možganska skorja pa omogoča višje kognitivne procese, kot so razmišljanje, načrtovanje in abstrakcija.

Posebno pozornost Zull nameni *amigdali*, ki deluje kot nekakšen alarmni sistem. Njena naloga je zaznavanje nevarnosti in sprožanje obrambnih odzivov. Kadar amigdala zazna grožnjo bodisi fizično bodisi psihološko, to zavira delovanje možganske skorje. To pomeni, da v stanju strahu ali tesnobe kompleksno mišljenje ni mogoče. Učenec, ki se počuti ogroženega, se biološko ne more enako učinkovito učiti.

Didaktični pomen:

Varno in spoštljivo učno okolje ni zgolj pedagoška vrednota, temveč nevrobiološki pogoj za učenje. Strah pred napako, posmehovanje ali pretiran pritisk aktivirajo amigdalo in onemogočajo učinkovito delovanje korteksa. Pri pouku geografije to pomeni, da mora učitelj ustvariti okolje, v katerem so napačni odgovori razumljeni kot del učnega procesa. Učenec, ki se boji napačne interpretacije zemljevida ali grafa, bo težje razvijal prostorske predstave in analitično razmišljanje.

Ravnotežje med stabilnostjo in spremembo

Zull opozori, da možgani nenehno iščejo ravnotežje med stabilnostjo in spremembo. Po eni strani težijo k ohranjanju obstoječih nevronske povezave, saj to zagotavlja občutek varnosti in učinkovitosti. Po drugi strani pa morajo biti odprti za nove izkušnje, saj brez spremembe učenje ni mogoče. Preveč novosti lahko sproži stres in obrambne odzive, premalo pa vodi v dolgčas in pasivnost. Učenje je zato najučinkovitejše v območju zmerne izziva, kjer nova vsebina dovolj odstopa od obstoječega znanja, da spodbuja prilagajanje, vendar ne toliko, da bi ogrozila učenčev občutek kompetentnosti.

Didaktični pomen:

Učitelj mora skrbno uravnavati zahtevnost nalog, strukturo pouka in stopnjo podpore. Pri geografiji se to kaže na primer pri uvajanju kompleksnih orodij, kot so na primer GIS, tematske karte ali večplastne prostorske analize. Učenci najprej potrebujejo stabilno osnovo razumevanja, šele nato lahko postopno prehajajo k zahtevnejšim analitičnim nalogam.

Poučevanje kot znanost in umetnost

Zull poudari, da je poučevanje hkrati znanost in umetnost. Znanost nam ponuja razumevanje delovanja možganov in zakonitosti učenja, umetnost pa se kaže v učiteljevi sposobnosti, da to znanje ustvarjalno uporabi v konkretnih učnih situacijah. Učitelj ne more neposredno nadzorovati učenja, saj se spremembe dogajajo v možganih učencev, lahko pa oblikuje izkušnje, ki te spremembe omogočajo.

Učitelj je zato predvsem oblikovalec učnih okolij in izkušenj, ki vključujejo zaznavanje, čustveno vpletenost, razmišljanje in delovanje. Poučevanje ni samo mehanski postopek, temveč ustvarjalen proces, ki zahteva prilagajanje, opazovanje in refleksijo.

Didaktični pomen:

Razumevanje poučevanja kot znanosti in umetnosti pomeni, da učitelj geografije ne izbira učnih metod zgolj na podlagi vsebine ali učnega načrta, temveč tudi glede na to, kako posamezne učne dejavnosti aktivirajo možganske procese učencev. Pri pouku geografije to pomeni oblikovanje raznolikih učnih izkušenj, kot so delo z zemljevidi, analiza primerov iz realnega okolja, terensko opazovanje ali problemske naloge, pri katerih učenci aktivno sodelujejo in soustvarjajo pomen.

Vloga čustev in motivacije pri učenju

Zull jasno pokaže, da učenje nikoli ni čustveno nevtrarno. Limbični sistem odloča, katerim dražljajem bomo namenili pozornost in katere bomo prezrli. Dopamin, ki je povezan z občutkom pričakovanja in nagrade, ima ključno vlogo pri motivaciji in utrjevanju nevronske povezave. Ko učenec v učni nalogi prepozna smisel, osebno relevantnost ali izziv, se aktivirajo procesi, ki podpirajo trajno učenje.

Didaktični pomen:

Povezovanje učne snovi z izkušnjami učencev povečuje čustveno vpletenost in motivacijo. Pri geografiji to pomeni navezovanje vsebin na domače okolje, aktualne družbene in okoljske probleme ter osebne izkušnje učencev. Obravnava urbanizacije, podnebne spremembe ali migracij postane učinkovitejša, ko učenci razmišljajo o spremembah v svojem kraju ali širšem prostoru, ki ga poznajo.

Kolbov cikel izkustvenega učenja kot nevrobiološka osnova poučevanja

Zull Kolbov cikel izkustvenega učenja razlaga kot neposreden odraz delovanja možganske skorje. Učenje razume kot proces, v katerem se postopno aktivirajo in povezujejo različna funkcionalna

področja možganov. Opisuje štiri faze cikla in sicer prva konkretna izkušnja, druga reflektivno opazovanje, tretja abstraktna konceptualizacija in četrta aktivno preizkušanje. To ni le pedagoški model, temveč ima jasno nevrološko osnovo.

Konkretna izkušnja temelji na senzorični zaznavi in aktivaciji senzoričnega korteksa. Reflektivno opazovanje vključuje integrativna področja možganov, kjer se nova izkušnja povezuje s preteklimi spomini. Abstraktna konceptualizacija aktivira frontalne režnje, ki omogočajo oblikovanje pojmov in teorij. Aktivno preizkušanje pa vključuje motorične in izvršilne sisteme ter utrjuje nevronske povezave skozi uporabo znanja.

Didaktični pomen:

Pri geografiji Kolbov cikel omogoča naravno povezovanje opazovanja prostora, razprave, razlage procesov in reševanja konkretnih prostorskih problemov. Pouk, ki vključuje vse faze cikla, aktivira širšo nevronske mrežo in vodi v trajnejše razumevanje.

Odpor do učenja in sprememba identitete

Zull opozori, da učenje pogosto pomeni tudi spremembo obstoječih predstav in s tem poseg v posameznikovo identiteto. Odpor do učenja je lahko zato naraven biološki odziv, ne znak lenobe ali pomanjkanja interesa. Če učenec novo znanje doživi kot grožnjo svojim prepričanjem, lahko amigdala prevzame nadzor in zavre kognitivne procese.

Didaktični pomen:

Pri pouku geografije so pogoste zasidrane napačne predstave pri učencih, na primer o podnebjju, razvoju ali migracijah. Teh ni mogoče odpraviti zgolj s podajanjem pravih informacij. Potrebni so postopnost, dialog, primerjanje različnih perspektiv in spoštovanje učenčevega predznanja.

Vloga učitelja kot vodnika nevrološke spremembe

V zaključku Zull opredeli učitelja kot vodnika skozi procese možganskega preoblikovanja. Njegova naloga ni nadzor nad učenjem, temveč ustvarjanje pogojev za varnost, čustveno vpletenost, miselni izziv in refleksijo. Poučevanje je umetnost oblikovanja izkušenj, ki omogočajo, da se možgani učencev sami preoblikujejo.

Didaktični pomen:

Vloga učitelja torej ni posredovanje gotovih razlag prostora, temveč vodenje učencev skozi procese postopnega razumevanja prostorskih pojavov. Pri pouku geografije se to kaže v oblikovanju nalog, kjer učenci samostojno analizirajo karte, satelitske posnetke, statistične podatke ali primere iz lokalnega okolja, učitelj pa deluje kot usmerjevalec, ki postavlja vprašanja, spodbuja refleksijo in pomaga pri povezovanju opažanj v širše geografske koncepte.

Sklep

The Art of Changing the Brain predstavlja temeljno delo nevrodidaktike, ki pedagogiko trdno zasidra v biologijo možganov. Zull pokaže, da je učinkovito poučevanje skladno z načinom, kako se možgani učijo. Preko izkušnje, čustev, refleksije, abstrakcije in delovanja. Poučevanje je tako umetnost, katere medij so možgani, cilj pa njihova trajna in smiselna preobrazba. Še posebej pomembna je pri predmetih, kot je geografija, kjer se znanje neposredno povezuje s prostorom, izkušnjo in realnim svetom.

Didaktični pomen:

Spoznanja Zullove knjige usmerjajo pouk geografije k izkustvenemu, problemskemu in reflektivnemu učenju, ki je skladno z delovanjem možganov. Učitelj mora ustvarjati učne situacije, v katerih učenci preko zaznavanja prostora, čustvene vpletenosti in aktivne uporabe znanja razvijajo trajno razumevanje geografskih procesov.

10.3. Jonas in skrivnost reke

Avtorica: Brigita Orel

Študentka: Karmen Koglar

Za knjižno priporočilo sem izbrala mladinski roman *Jonas in skrivnost reke* slovenske pisateljice Brigitte Orel. Knjiga je izšla leta 2025 pri založbi Vida in prinaša zgodbo dvanajstletnega Jonasa, ki živi v dolini ob reki, ki je žal vse bolj onesnažena. Reka usiha, voda smrdi, ribe poginjajo, prebivalci pa čutijo posledice onesnaženega zraka in okolja. Jonas živi z očetom in bratom Lukom, ki je hudo bolan, kar družino dodatno obremenjuje. V šoli se srečuje z zbadljivkami in občutkom, da ni slišan, doma pa z očetovimi skrbmi. Ko sliši zgodbo o rečni vili in začne raziskovati, kaj se dogaja z reko, se znajde v napeti pustolovščini, ki prepleta realni in simbolni svet. Roman tematizira povezanost narave in človeka, odgovornost za okolje, pogum in solidarnost.

Zakaj sem si izbrala to knjigo? Ko sem prebrala opis, me je takoj pritegnilo, da obravnava zelo aktualno temo – onesnaževanje, trajnostni razvoj, odgovornost do narave ... To so teme, o katerih poslušamo skoraj vsak dan, Jonasova zgodba pa jih predstavi iz perspektive otroka, ki želi nekaj spremeniti, čeprav je v svetu odraslih pogosto nemočen. Zelo me je nagovorila njegova vztrajnost in to, da so v romanu otroci prikazani kot aktivni, razmišljajoči in pogumni posamezniki. Všeč mi je tudi, da avtorica ne podcenjuje mladih bralcev – zgodba je čustvena, napeta, vsebuje nadnaravne elemente, hkrati pa zelo jasno pokaže realne posledice onesnaževanja in družbenih razpok.

Kot bodoča učiteljica vidim v tej knjigi veliko možnosti za uporabo pri pouku in v razredni skupnosti. Je odlična iztočnica za pogovor o ekologiji, onesnaževanju in trajnostnem razvoju – aktualne geografske

tematike. Učenci lahko razmišljajo o tem, kako sami skrbijo za naravo, kaj opažajo v svojem lokalnem okolju in kakšne spremembe bi si želeli. Knjiga je tudi priložnost za medpredmetno povezovanje — na primer z naravoslovnimi predmeti ali državljansko in etično vzgojo. Prav tako je dobra podlaga za razredne projekte, kot so raziskovanje lokalnih vodotokov, čiščenje okolice, priprava plakatov ...

Knjiga ponuja tudi močne vzgojne poudarke: solidarnost, pogum, spoprijemanje z boleznijo in smrtjo v družini, prijateljstvo ter medsebojno pomoč. Uporabimo jo lahko kot izhodišče za razredne ure, kjer učenci razmišljajo, kaj pomeni odgovornost do drugih, kako se soočamo s strahom in negotovostjo, in kako lahko majhni koraki prinesejo velike spremembe.

Za zaključek bi rekla, da je Jonas in skrivnost reke knjiga, ki je berljiva, aktualna in čustvena. Mladi se lahko povežejo z Jonasom, odrasli pa ob branju dobijo opomnik, da se velike spremembe pogosto začnejo s pogumom posameznika. Knjigo bi se lahko uporabilo kot del projektnega tedna, naravoslovnega dne ali bralne značke — predvsem pa kot zgodbo, ki lahko spodbudi mlade k razmišljanju, da imajo tudi oni glas in da je vsak majhen korak pomemben.

10.4. Učitelj po naključju

Avtor: Gary Rubinstein

Študentka: Mateja Mavrič

Knjiga *Učitelj po naključju* avtorja Garyja Rubinsteina je osebna pripoved o njegovi poti od začetnika do izkušenega učitelja matematike. Rubinstein sprva sploh ni načrtoval učiteljske kariere, saj je želel postati odvetnik, vendar ga je življenjska pot pripeljala v šolo, kjer je začel poučevati. Kot pripravnik je začel poučevati v zahtevni šoli z učenci, starimi med 11 in 14 let, kjer se je zelo hitro soočil z realnostjo učiteljskega poklica. Kmalu je ugotovil, da njegovo začetno prepričanje, da bo učence navdušil predvsem s prijaznostjo, razumevanjem in entuziazmom, ni dovolj za uspešno vodenje razreda. V prvih letih poučevanja se je soočal s številnimi težavami, predvsem z vzpostavljanjem discipline in reda v razredu.

V knjigi avtor iskreno opisuje svoje začetniške napake in proces učenja, skozi katerega je postopoma razvijal svoje učiteljske spretnosti. Posebej poudarja pomen jasnih pravil, doslednosti in učiteljeve avtoritete. Rubinstein ugotavlja, da številni pristopi k discipliniranju učencev delujejo šele takrat, ko je v razredu že vzpostavljen določen red, zato mora učitelj najprej ustvariti osnovne pogoje za učinkovito delo. Avtor izpostavi tudi pomen učiteljeve osebnosti in poudarja, da mora vsak učitelj sčasoma razviti svoj lastni slog poučevanja, ki ustreza njegovi osebnosti. Knjiga poleg osebne zgodbe vsebuje tudi številne praktične nasvete o vodenju razreda, komunikaciji z učenci in o tem, kako se učitelj lahko uči iz lastnih izkušenj ter izkušenj drugih učiteljev.

Kaj me je pri delu nagovorilo oziroma zakaj sem ga izbrala

Pri knjigi me je najbolj nagovorila iskrenost avtorja, saj odkrito govori o svojih napakah, dvomih in težavah, s katerimi se je srečeval na začetku svoje učiteljske poti. Pogosto se namreč zdi, da morajo biti učitelji že od samega začetka samozavestni, odločni in uspešni pri vodenju razreda, Rubinstein pa pokaže, da je proces postajanja dobrega učitelja dolgotrajen in zahteva veliko samorefleksije, vztrajnosti ter učenja iz lastnih napak. Prav ta realističen prikaz začetniških izkušenj naredi knjigo zelo zanimivo in poučno.

Posebej zanimivo se mi je zdelo tudi njegovo razmišljanje o disciplini v razredu. Avtor namreč pokaže, da številni tradicionalni disciplinski ukrepi, kot so opozarjanje, pisanje imen na tablo ali pošiljanje učencev k ravnatelju, pogosto niso učinkoviti, če učitelj v razredu nima vzpostavljene avtoritete. To me je spodbudilo k razmisleku o tem, kako pomembna so učiteljeva prisotnost, jasna pravila in doslednost pri delu z učenci. Zanimiv se mi je zdel tudi njegov opis razvoja učiteljske osebnosti in spoznanje, da mora učitelj najti ravnovesje med avtoriteto in pristnim odnosom do učencev.

Relevanca za učiteljevo delo

Knjiga ima za učitelje veliko praktično vrednost, saj ponuja številne konkretne nasvete in izkušnje, ki so lahko še posebej koristne za začetnike v učiteljskem poklicu. Ena izmed pomembnih idej knjige je, da mora učitelj na začetku poučevanja jasno postaviti pravila in pričakovanja ter biti pri njihovem uresničevanju dosleden. Učenci morajo vedeti, kaj se od njih pričakuje in kakšne so posledice njihovega vedenja. Rubinstein poudarja tudi pomen dobre priprave na pouk, saj se lahko učitelj s premišljenim načrtovanjem izogne številnim težavam v razredu.

Knjiga je lahko uporabna tudi kot izhodišče za razmislek o učiteljevi profesionalni rasti. Avtor pokaže, da se učitelj razvija postopoma in da je pri tem pomembno sodelovanje z drugimi učitelji, izmenjava izkušenj ter pripravljenost na stalno učenje. Nekatere ideje iz knjige bi lahko uporabili tudi pri delu z razredno skupnostjo, na primer spodbujanje pozitivnega vedenja, razvijanje spoštljivih odnosov med učenci ter ustvarjanje takšnega razrednega okolja, kjer se učenci počutijo varne in sprejete.

Poleg tega knjiga spodbuja učitelje k razmisleku o lastnem učiteljskem slogu in o tem, kakšen odnos želijo vzpostaviti z učenci. Rubinstein poudarja, da ni enotnega načina za uspešno poučevanje, temveč mora vsak učitelj najti način, ki ustreza njegovi osebnosti in njegovemu načinu dela. Prav zaradi tega je knjiga lahko dragocen vir za razmislek o lastni učiteljski praksi ter o tem, kako lahko učitelj razvija svoje pedagoške in didaktične spretnosti.

10.5. Let That Be a Lesson

Avtor: Ryan Wilson

Študentka: Lara Županc

Let That Be a Lesson je avtobiografska knjiga britanskega učitelja Ryan Wilson, v kateri opisuje svoje izkušnje poučevanja v javnih šolah v Združenem kraljestvu. Knjiga skozi humor, iskrenost in tudi težje trenutke prikazuje vsakdanje življenje učitelja: delo z učenci, izzive v razredu, pritisk šolskega sistema ter odnose med učitelji in učenci. Gre za realističen in pogosto zelo človeški pogled na učiteljski poklic.

Kaj me je pri njem nagovorilo oziroma zakaj sem ga izbral/a

Pri knjigi me je nagovorila predvsem njena iskrenost in realističen prikaz učiteljskega poklica. Avtor ne prikazuje poučevanja idealizirano, ampak pokaže tudi težave, napake in stres, s katerimi se učitelji srečujejo. Hkrati pa izpostavi tudi pomembnost odnosov z učenci in občutek zadovoljstva, ko učitelj lahko pozitivno vpliva na njihovo življenje. Knjiga je zanimiva, ker združuje humor in resne teme ter bralcu omogoči boljše razumevanje realnosti v šolskem okolju. Na koncu pa me je tudi presenetilo, da je avtor zapustil učiteljski poklic, saj je sam opisal, da je bil to zanj sanjski poklic. Odločitev je bila zanj zelo težka, vendar je bil mnenja, da takraten šolski sistem v Veliki Britaniji, preveč vpliva na učitelja in njegovo poučevanje.

Relevanca za učiteljevo delo

To delo je lahko za učitelje zelo uporabno, saj odpira številne teme, povezane z vzgojo, odnosi in šolsko kulturo. Ker gre za avtobiografijo učitelja, bi delo težko uporabili pri pouku, vendar je primerna za nove in stare učitelje zaradi tega ker:

- **knjiga pomaga bolje razumeti realnost učiteljevega poklica** – v knjigi so opisane številne situacije iz razreda, pokaže tako negativne kot pozitivne trenutke,
- **spodbuja razmislek o odnosu med učitelji in učenci** – skozi kratke trenutke iz njegovega življenja, je razvidno, kako je pomembna dobra komunikacija, spoštovanje, empatija ...
- **učitelji se lahko poistovetijo z zgodbami** – delo je lahko pomoč učiteljem v stiski, pri čemer vidijo, da niso sami v situaciji, da se podobno dogaja tudi v popolnoma drugačnem svetu,
- omogoča profesionalni razvoj učiteljev – branje resničnih situacij iz šole, lahko pomaga učiteljem razmišljati o lasni praksi, kako bi reagirali v podobnih situacijah ...
- **refleksija o učiteljskem poklicu** – za bodoče učitelje je knjiga dober primer realnih situacij iz prakse, ki spodbuja razmišljanje o vlogi učitelja, njegovih izzivih in odgovornostih.

Seveda pa je knjiga primerna tudi za posameznike, ki niso v učiteljskem poklicu, ker ponuja vpogled v resnično življenje in delo učiteljev.

10.6. Matilda

Avtor: Roald Dahl

Študent: Anže Kepa

Roman *Matilda* pripoveduje zgodbo o izjemno nadarjeni deklici Matildi Wormwood, ki že zelo zgodaj pokaže izredno inteligenco in ljubezen do knjig. Kljub temu odrašča v družini, ki ne ceni izobraževanja. Njeni starši so neodgovorni, površni in jo zanemarjajo, saj ju zanimajo predvsem televizija, denar in lastno udobje. Matilda zato večino časa preživi sama, pri čemer se zateče v svet knjig, kjer razvija svoje znanje in domišljijo.

Ko začne obiskovati šolo, se njeno življenje nekoliko spremeni. Spoznava prijazno učiteljico, gospodično Honey, ki hitro opazi njeno nadarjenost in jo spodbuja pri učenju. Vendar pa šolo vodi kruta ravnateljica, gospodična Trunchbull, ki z nasiljem in strahom obvladuje učence. Matilda se kmalu zave, da mora s svojo pametjo in pogumom zaščititi sebe in sošolce.

Posebnost zgodbe je, da Matilda razvije tudi telekinetične sposobnosti, s katerimi lahko premika predmete z močjo misli. Te sposobnosti uporabi, da kaznuje nepravično ravnateljico in popravi krivice, ki jih ta povzroča. S svojo iznajdljivostjo in odločnostjo ji uspe razkriti resnico o gospodični Trunchbull ter pomagati gospodični Honey, ki ima težko življenjsko zgodbo.

Na koncu se Matildino življenje bistveno izboljša. Njeni starši se odločijo za selitev v tujino, vendar Matilda raje ostane pri gospodični Honey, ki ji nudi ljubeč in spodbuden dom. Tako deklica končno dobi okolje, v katerem lahko razvija svoje sposobnosti in srečno odrašča.

Z vidika učenca je roman pomemben saj izpostavlja pomen znanja in pravičnosti ter dejstvo, da lahko tudi otrok s pogumom in inteligenco premaga krivice odraslih. Za učitelje je delo uporabno saj poudarja pomembnost dobrega učitelja, ki zna prepoznati in razvijati potencial učenca.

Poleg tega pa izpostavlja tudi načelnost in vztrajnost, lastnosti ki naj bi jih učitelji imeli. Iz romana je razvidna tudi značilnost učiteljevega dela, ki se ne konča z zvoncem v razredu ampak je stalno. Po drugi strani je sicer potrebno izpostaviti, da ima učitelj pravico, do zasebnega življenja in odklopa, ter da mora znati ločevati zasebno in službeno življenje.

10.7. Pedagogika zatiranih

Avtor: Paulo Freire

Študentka: Lana Valič Saksida

Gre za eno najvplivnejših del na področju kritične pedagogike. Čeprav je delo nastalo konec 60. let prejšnjega stoletja, menim, da je še danes zelo aktualno. Govori o tem, kakšno vlogo ima izobraževanje v družbi in kako lahko pomaga ljudem, da postanejo bolj kritični, samostojni in aktivni državljani.

Freire kritizira tradicionalen način poučevanja, kjer učitelj samo posreduje znanje, učenci pa ga pasivno sprejemajo. Ta način poimenuje bančniški model izobraževanja (učitelj nalaga znanje v učenje, podobno kot se polni bančni račun). Po njegovem mnenju tak način ne spodbuja razmišljanja, ne razvija kritičnega mišljenja in učenci pri tem ostajajo pasivni. Namesto tega predlaga pristop, ki temelji na dialogu, sodelovanju in kritičnem razmišljanju. Učenec in učitelj skupaj razmišljata, postavljata vprašanja in iščeta rešitve. Freire poudarja, da izobraževanje ni nevtravno, vendar vedno vpliva na to, kako ljudje razumejo svet in kakšno vlogo imajo v družbi. Šola bi morala spodbujati k razmišljanju o svetu okoli sebe, ne samo pomnjenju informacij. Resnično učenje se zgodi takrat, ko učitelj posluša učence, upošteva njihove izkušnje in skupaj z njimi razpravlja o aktualnih problemih. Učitelj mora učence videti kot aktivne sogovornike in ne kot pasivne poslušalce. Delo spodbuja učitelje, da razmišljajo o tem, kako poučujejo in kakšno vlogo imajo učenci pri učenju. Poudarja, da bi morali učitelji uporabljati dialog. Namesto, da samo razlagajo snov, bi morali učence spodbujati k vprašanju, razmišljanju in izražanju lastnega mnenja. Osredotočati bi se morali na problemsko učenje, torej povezovanje učne snovi z realnimi problemi družbe. Učitelj mora z učenci razpravljati o aktualnih družbenih in okoljskih vprašanjih ter spodbujati k razmišljanju o možnih spremembah. Učitelj mora pri učencih razvijati kritično mišljenje, kar pomeni, da se učenci učijo analizirati in oblikovati lastna stališča. Pomembna je aktivna vloga učencev, učenje pa mora potekati medsebojno.

Čeprav je Freire deloval v večini z nepismenimi odraslimi, menim, da bi delo moral prebrati vsak učitelj, saj spodbuja drugačen pogled na izobraževanje in vlogo učitelja v sodobni družbi.

10.8. Didaktika

Avtor: Wolfgang Klafki

Študent: Benjamin Gašpar

Prebral sem knjigo Didaktika nemškega pedagoga in didaktika Wolfganga Klafkija. Klafki je bil eden najvplivnejših didaktikov v času po drugi svetovni vojni. Uveljavil je koncept kategorialne vzgoje, ki tvori temelj njegove kritično-konstruktivne didaktike. Kategorialna vzgoja po njegovem mnenju povezuje vsebino znanja z razvojem osebnosti učenca. Izobraževanje se dogaja v dvosmernem procesu, saj se svet odpira nam in mi svetu. Ta teorija je v Nemčiji vplivala na razvoj učnih načrtov v 60 letih prejšnjega stoletja. Didaktika po njegovem ni zgolj metoda poučevanja, temveč refleksivna znanost prakse, usmerjena k emancipaciji, samoodločanju in solidarnosti učencev. Učenje mora biti demokratično in družbeno odgovorno, ne pa podrejeno predmetnim ciljem.

Avtor v knjigi razlaga, kako naj potekata pouk in poučevanja ter da lahko učitelj učencu pomaga pri razumevanju sveta. Ne sme temeljiti le na prenosu znanja, vendar tudi na razvijanju odgovornega odnosa do sveta. Osrednja ideja knjige je, da mora učitelj ves čas razmišljati, katere vsebine so za učenca res pomembne. Temu on pravi temeljna izobrazba učitelja. To pomeni, da učitelj ne bi smel poučevati le posameznih dejstev, vendar mora poudarjati probleme sodobnega sveta kot so družbena neenakost, varovanje okolja in razvoj moderne družbe. Pri pripravi pouka mora učitelj odgovarjati na didaktična vprašanja o tem, zakaj je določena snov pomembna za učence, kako bi jo obdelal, kakšno znanje učenci o tej snovi že imajo in kako je snov povezana z učenčevimi izkušnjami. V knjigi poudarja tudi aktivno vlogo učenca pri pouku, in sicer pravi, da učenci ne smejo biti le pasivni poslušalci, ampak morajo razmišljati, sodelovati, postavljati vprašanja in se vključevati v razpravo. S takšnim načinom si učenec snov lažje zapomni in jo tudi dlje obdrži. Prav tako poudarja, da učenci naučeno snov preizkusijo tudi v praksi, kjer se to le da. Pravi, da je to še posebej pomembno pri predmetu kot je geografija, kjer učenec lahko spoznava procese v naravi. Avtor zaključi s tem, kar poudarja skoraj večina didaktikov, in sicer, da biti učitelj ni le posredovanje znanja, vendar tudi spodbujanje, motivacija do učenja in razvijanje odgovornega odnosa do okolja, povrh tega pa ima učitelj tudi vzgojno vlogo.

10.9. Srčni učitelj

Avtorica: Sabina Košmrl

Študentka: Tjaša Kovačič

Gre za strokovno-motivacijsko delo, namenjeno predvsem učiteljem, vzgojiteljem in staršem. Knjiga govori o odnosu med odraslimi in otroki ter o tem, kako lahko učitelj s svojim pristopom pomembno vpliva na otrokovo učenje, razvoj in počutje v šoli.

Osrednja ideja knjige je, da uspešno poučevanje ni odvisno samo od znanja učitelja ali od učnih metod, temveč predvsem od **odnosa, ki ga učitelj vzpostavi z učenci**. Avtorica poudarja, da otroci potrebujejo razumevanje, spoštovanje in občutek varnosti. Ko se učenec v razredu počuti sprejetega in spoštovanega, je tudi bolj motiviran za delo in učenje.

V knjigi avtorica opozarja, da se sodobna šola pogosto srečuje s težavami, kot so pomanjkanje motivacije pri učencih, konflikti v razredu in stres pri učiteljih. Po njenem mnenju je eden od razlogov za to dejstvo, da se še vedno pogosto uporabljajo avtoritarni pristopi, ki temeljijo na kaznovanju, pritisku in strahu. Takšni načini vzgoje pa pri mnogih otrocih ne delujejo več.

Zato avtorica predlaga drugačen pristop, ki ga imenuje **»srčni učitelj«**. To pomeni učitelja, ki ne posreduje samo znanja, ampak tudi gradi odnos z učenci. Srčni učitelj zna poslušati, se poskuša vživeti v učenčeve občutke in ga obravnava kot edinstveno osebnost. Tak učitelj razume, da je za vedenjem učencev pogosto skrita neka potreba ali čustvo, na primer strah, negotovost ali potreba po pozornosti.

Pomemben poudarek knjige je, da mora učitelj najprej **delati na sebi**. Avtorica pravi, da odnos z učenci pogosto odraža notranje stanje učitelja. Če je učitelj zelo pod stresom, nestrpen ali nezadovoljen, se to lahko pokaže tudi v odnosu do učencev. Zato je pomembno, da učitelj razvija potrpežljivost, samorefleksijo in sposobnost razumevanja drugih. Ko učitelj postane bolj miren in odprt, lahko tudi v razredu ustvari bolj pozitivno vzdušje.

Knjigo sem izbrala predvsem zato, ker se mi zdi zelo aktualna za današnji čas. V šoli se pogosto veliko govori o učnih ciljih, ocenah in učnih metodah, včasih pa se premalo poudarja pomen odnosa med učiteljem in učenci. Ta knjiga pa ravno to postavlja v ospredje. Nagovorila me je tudi misel, da učenci pogosto ne pozabijo, kaj so se učili, ampak predvsem to, **kako so se ob učitelju počutili**. Ta ideja se mi zdi zelo pomembna za vsakogar, ki želi delati v šoli ali z mladimi.

Poleg tega knjiga vsebuje veliko razmislekov o konkretnih situacijah iz šolskega okolja, kot so konflikti v razredu, pomanjkanje motivacije ali težave z disciplino. Avtorica spodbuja učitelje, naj v takšnih situacijah ne reagirajo samo s kaznijo ali avtoriteto, ampak naj poskušajo razumeti ozadje vedenja učencev in z njimi vzpostaviti dialog.

Knjiga je zelo relevantna tudi za učiteljevo delo v praksi. Njene ideje bi lahko uporabila pri vsakodnevnem pouku, saj poudarja ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, kjer se učenci počutijo varno in sprejeto. Učitelj lahko na primer spodbuja več sodelovalnega dela, pogovora in medsebojnega spoštovanja med učenci. Takšno okolje lahko izboljša motivacijo za učenje in odnose v razredu.

Uporabna je tudi pri delu z **razredno skupnostjo**. Učitelj lahko na primer organizira pogovore o medsebojnih odnosih, spoštovanju in čustvih ali pa dejavnosti, ki krepijo sodelovanje in zaupanje med učenci. Takšne aktivnosti pomagajo ustvariti bolj povezano in pozitivno razredno skupnost.

Ideje iz knjige bi lahko vključila tudi v različne **projekte ali tematske dneve**, na primer projekte o vrednotah, medsebojnem spoštovanju, komunikaciji ali reševanju konfliktov. Takšne dejavnosti pomagajo razvijati socialne in čustvene kompetence učencev, ki so pomembne za njihovo življenje tudi zunaj šole.

Za zaključek lahko rečem, da knjiga **Srčni učitelj** ponuja pomemben razmislek o vlogi učitelja v sodobni šoli. Poudarja, da učitelj ni samo posredovalec znanja, ampak tudi oseba, ki s svojim odnosom, zgledom in načinom komunikacije močno vpliva na razvoj otrok. Prav zato je pomembno, da učitelj pri svojem delu ne uporablja samo strokovnega znanja, ampak tudi **empatijo, razumevanje in srčnost**.

10.10. Kako umiriti razred

Avtorica: Sue Cowley

Študent: Nejc Pavlin

Sue Cowley je angleška učiteljica in avtorica mnogih priročnikov z uporabnimi nasveti glede učiteljskega poklica. Nič drugačen ni niti izbrani priročnik *Kako umiriti razred: poučevanje v osnovni šoli*, ki v šestih poglavjih in kratkih tematskih podpoglavjih (bodočim) učiteljem daje mnoge uporabne nasvete, kako ukrotiti razred in ga imeti pod nadzorom ter tako vzgojno-izobraževalni proces narediti čim bolj privlačen in posledično tudi čim bolj učinkovit. Avtorica nasvete daje na različnih področjih, v omenjenem delu pa je, kot že naslov izda, poudarek na vzdrževanju mirnega okolja znotraj razreda. Za to so potrebni mirni učenci, poleg tega pa tudi drugi dejavniki, na katere marsikdaj pozabimo: miren učitelj, mirna učilnica, mirna šola, mirno šolsko leto in načrtovanje ter izvedba mirnih učnih ur. Večina omenjenih dejavnikov spada pod glavne dolžnosti učitelja, zaradi česar je potrebno, da učitelj ne razpolaga zgolj s surovim znanjem na svojem področju, temveč da je tudi sposoben obvladovati razred, spodbujati pozitivno vedenje učencev in ustvariti mirno, spodbudno in urejeno učno okolje. Pomembno je, da v razredu uveljavimo pravila, ki jih morajo za vzdrževanje dobrega odnosa upoštevati tako učenci kot tudi učitelji. Definitivno je uporabno, če učitelj zna razpolagati z nekaterimi lastnostmi, kot so npr. mirnost, samozavestnost in spoštljivost, saj je tako tudi večja možnost, da se bo med učenci in učiteljem vzpostavil boljši odnos. Vzpostavljanje dobrih odnosov in pričakovanj se namreč

bolje uveljavi kot pa stalno kaznovanje učencev, saj si z zglednim obnašanjem in zanimanjem za učenčevo delo ter posluhom izboljšujemo tudi sliko nas v očeh učencev. Učitelj se mora prav tako zavedati, da je vsako njegovo dejanje »pod natančnim drobnogledom«, zaradi česar se mora znati brzdati tudi v stresnih situacijah, hkrati pa prepoznavati stresne situacije drugih, saj vsakdo v njih drugače odreagira. Tudi takrat, ko učitelj ne govori, lahko s svojo govorico telesa učencem sporoča marsikaj, zaradi česar je zelo pomembno tudi nebesedno sporočanje, saj lahko razred umirimo tudi že z malo bolj mrkim pogledom, brez da bi bilo potrebno karkoli povedati, kaj šele povzdigovati glas, kar bi naš odnos z razredom lahko v trenutku poslabšalo. To, da imamo razred pod kontrolo, moramo znati spraviti tudi v prakso, in sicer, da se med šolskimi urami gibamo po celotnem razredu, saj tako stopamo v prostor učencev, na kar se morajo le-ti navaditi. Ko se slednje zgodi, se na relaciji učenec–učitelj izboljša medsebojno zaupanje, takrat pa lahko zadeve popeljemo še korak dlje. Avtorica priročnika v takem primeru priporoča tudi posluževanje praks, ki so drugačne od takih, ki smo jih vajeni pri vsakdanjem pouku – npr. ustna razlaga snovi iz zadnjega dela razreda, brez da bi nas učenci videli. S svojim premikanjem in prisotnostjo v bližini učencev le-tem dajemo vedeti tudi, da lahko v njihov prostor vstopimo kadarkoli, kar jih odvrne tudi od početja kakršnihkoli neumnosti. Za dodatno izboljševanje odnosov je potrebno spodbujanje dialoga in medsebojno spoštovanje, za umiritev razreda pa lahko uporabimo tudi strategije, kot so dihalne vaje. Če pride do situacije, ko je potrebno ukrepanje, lahko to naredimo na več različnih načinov, kot sta npr. sprememba sedežnega reda in prerazporeditev pohoštva v razredu. Priročnik vsebuje še veliko drugih nasvetov, ki lahko pridejo prav ne zgolj učitelju začetniku, temveč prav vsakemu učitelju.

10.11. Priročnik za načrtovanje krepitve vključujoče razredne in šolske klime ter preprečevanja in odzivanja na medvrstniško nasilje v šoli

Avtorica: Katja Košir

Študentka: Špela Jerič

Izbrano delo je obsežen znanstveno podprt in praktično naravnan priročnik, namenjen učiteljem, svetovalnim delavcem in drugim strokovnim delavcem v šoli. Njegov namen je celovito predstaviti pojav medvrstniškega nasilja, dejavnike, ki vplivajo na njegov nastanek in ponavljanje, ter ponuditi smernice za načrtovanje preventivnega in intervencijskega delovanja v šolskem okolju. V delu so temeljito opredeljene različne oblike nasilja – telesno, besedno, odnosno, spletno in tudi spolno. Poudarjeno je, da gre pri nasilju vedno za neravnovesje moči in pogosto za ponavljajoče se vedenje,. Ki ima lahko dolgotrajne posledice. Priročnik ne ponuja le teoretične opredelitve nasilja, ampak je teoretičen del podkrepljen tudi z rezultati obsežne kvalitativne in kvantitativne raziskave, izvedene na več kot stotih šolah po Sloveniji, kar daje vsebini dodatno verodostojnost in uporabnost v praksi.

Pomemben del priročnika je namenjen razumevanju medvrstniškega nasilja kot skupinskega procesa. Poudarjeno je, da se nasilje nikoli ne dogaja le med žrtvijo in povzročiteljem, temveč ga sooblikuje celoten razred – predvsem opazovalci, katerih (ne)odziv pogosto odločilno vpliva na ohranjanje ali prenehanje nasilja. Pojasnjeni so tudi ključni motivi, ki učence vodijo v nasilno vedenje, med katerimi je pri mladostnikih najpomembnejši motiv želje po socialni moči in priljubljenosti. Šola je ključno okolje socialnega in čustvenega učenja otrok. Ravno učitelji pa so tisti, ki imajo pomembno vlogo pri oblikovanju razrednih norm in pri gradnji varnih odnosov, ki preprečujejo razvoj nasilnega vedenja. Priročnik predstavi nabor smernic, s katerimi lahko učitelji sistematično krepijo vključujočo razredno klimo: načrtno razvijanje empatije, spodbujanje prosocialnega vedenja, jasna pričakovanja in meje, dosledno odzivanje na nasilje ter stalno spremljanje odnosa med učenci. Poleg preventivnih ukrepov pa priročnik opisuje tudi postopke ukrepanja, ko se nasilje že pojavi: kako zagotoviti varnost in podporo žrtvi, kako odgovorno in usmerjeno delati z učencem, ki nasilje izvaja ter kako vključiti razred v proces obnove odnosov. Celotno delo spodbuja razumevanje, da preprečevanje nasilja ni enkratni dogodek, temveč dolgotrajen, premišljen in vključujoč proces, ki zahteva sodelovanje vseh v šolskem prostoru.

Zakaj sem ga izbrala

To delo sem izbrala zato, ker se danes v šolskem okolju pogosto srečujemo z medvrstniškim nasiljem, za katerega je izrednega pomena to, da ga učitelji in vsi strokovni delavci na šoli, ki stopajo v stik z učenci znajo prepoznati. Jasno je, da nasilje ni nujno le jasno vidno ali fizično, temveč se pogosto skriva v subtilnih oblikah izključevanja, ignoriranja, širjenja govoric in posmeha. Te oblike nasilja so za učitelja težje zaznavne, vendar imajo lahko imajo na razvoj otrok enako močan vpliv kot bolj »očitne« oblike nasilja. Zato se mi zdi izjemno pomembno, da se bodoči učitelji dobro seznanimo s tem, kako nasilje prepoznati, katere znake opazovati in kako se na primerne načine na nasilje odzvat. Da pa lahko

vse to zagotovimo, pa moramo v prvi vrsti zelo dobro poznati različne oblike nasilja, kar pa nam omogoča ravno omenjen priročnik. Pomembno se mi zdi, da se seznanimo tudi z vlogo opazovalcev medvrstniškega nasilja, ki pogosto nezavedno prispevajo k nadaljnjemu vzdrževanju nasilja. Priročnik poudari tudi pomen odnosne kompetentnosti učitelja – torej sposobnosti ustvarjanja varnega, predvidljivega in spoštljivega odnosa z učenci. Prav ta odnos je temelj, na katerem lahko učitelj gradi preventivno delovanje in učencem nudi občutek varnosti ter zaupanje, da mu lahko spregovorijo o težavah. Menim, da bi vsak učitelj moral, preden vstopi v odnos z učenci, ta priročnik prebrati in se poglobljeno seznaniti z omenjeno tematiko.

Relevanca za učiteljevo delo

Učitelj se v razredu ne srečuje le z učenčevim učenjem, temveč tudi z odnosnimi procesi, dinamiko skupine, konflikti in čustvenimi stiskami, ki lahko pomembno vplivajo na počutje in uspeh učencev. Priročnik učitelju pomaga razumeti, kako kompleksno je medvrstniško nasilje, saj ga predstavi ne le kot dejanje posameznika, temveč kot skupinski pojav, ki je tesno povezan s statusnimi razlikami, razrednimi normami in vedenjem opazovalcev. Pomaga mu razumeti katere vse oblike nasilja poznamo, kaj so motivi za medvrstniško nasilje, kako ga prepoznati, kako se nanj odzvati in kakšno vlogo imajo pri tem opazovalci nasilja in najpomembnejše, kakšno vlogo imajo pri tem ravno učitelji. Pomemben je tudi z vidika praktičnega dela učitelja, saj vsebuje jasne, uporabne smernice, ki jih lahko učitelj zlahka vključi v svoje pedagoško delovanje. Ponuja primerne dejavnosti, ki jih lahko izvedemo pri razrednih urah, na projektnih dnevih ali pri tematskih pogovorih kot so recimo vaje za razlikovanje med konfliktom in nasiljem, igre vlog, ki učence postavijo v različne vloge (žrtev, opazovalec, povzročitelj nasilja), ali aktivnosti za krepitev empatije in skupnosti. Priročnik poudari tudi pomembnost razrednih norm – torej prepričanj, ki se v razredu oblikujejo glede tega, kakšno vedenje je zaželeno in kaj prinese visok socialni položaj. Pri vzpostavljanju razrednih norm ima učitelj (razrednik) pomembno vlogo s svojim vedenjem – kako je naravnčan do nasilja, ali ga tolerira ali ga dosledno zavrača. Učitelju priročnik nudi jasne smernice, kako ustvariti vključujočo in varno razredno klimo, v kateri agresivno vedenje ne bo nagrajeno s popularnostjo ali močjo. Nasilje se namreč najpogosteje pojavlja v razredih, kjer je agresivno vedenje povezano s priljubljenostjo, kjer je opazovalce strah ukrepati in kjer učenci zaznavajo malo podpore vrstnikov. Ravno zato je naloga učitelja, da sistematično oblikuje varno in vključujoče okolje, v katerem imajo prednost prosocialne oblike vedenja, sodelovanje in spoštovanje, pri čemer mu je lahko v pomoč omenjen priročnik. Priročnik je za učitelje pomemben, saj med drugim nudi tudi smernice kako ravnati, ko se nasilje že zgodi.

Zaradi vsega navedenega je priročnik izjemno uporaben za vsakega učitelja – ne le kot vir znanja, temveč kot praktično orodje, ki pomaga graditi varno, spoštljivo in vključujoče učno okolje, v katerem se lahko vsak učenec razvija brez strahu pred izključevanjem ali nasiljem.

10.12. Kako učinkovito pomagati otroku, ki je doživel težje izkušnje

Avtorica: Ana Dora Novak

Študentka: Alja Selič

Priročnik je namenjen vsem, ki delajo z otroki (učiteljem, vzgojiteljem, pedagogom, prostovoljcem in drugim strokovnim delavcem). Osredotoča se na otroke, ki so doživeli težke ali travmatične izkušnje, ter na to, kako jim lahko odrasli pomagamo pri psihološkem okrevanju. Temelji na prepričanju, da je vsak otrok edinstven, dragocen in vreden varnega okolja, spoštovanja ter podpore. Priročnik poudarja, da je vloga odraslega izjemno pomembna: s svojo prisotnostjo, stabilnostjo in odnosom lahko bistveno vplivamo na otrokovo počutje, vedenje in razvoj.

V prvem delu priročnik izpostavi, da mora odrasli najprej poskrbeti zase. Le spočit, umirjen in čustveno uravnotežen učitelj lahko ustvari varno okolje za otroke. Nadalje razloži, kako travmatične izkušnje vplivajo na otrokovo vedenje, pozornost in čustvovanje. Otroci, ki so doživeli stres ali nasilje, se lahko vedejo nenavadno, impulzivno, agresivno ali povsem umaknjeno. Priročnik nas uči, da takšnega vedenja ne smemo obsojati, temveč ga poskušamo razumeti kot posledico preteklih izkušenj.

Osrednji del priročnika ponuja konkretne načine, kako otroku pomagati preusmeriti pozornost iz boleče preteklosti v sedanjost. Predlagane so različne aktivnosti, gibalne, ustvarjalne, čutne in sprostitvene, ki otrokom pomagajo, da se umirijo, povežejo med seboj in se osredotočijo na trenutni trenutek. Priročnik poudarja tudi pomen komunikacije: kako pristopiti k otroku, kako graditi zaupanje, kako spoštovati njegove meje in kako se pogovarjati o težkih temah na nevsiljiv, varen način. Pomemben del je tudi vzpostavljanje reda in discipline, saj jasna pravila, doslednost in predvidljivost otrokom vračajo občutek stabilnosti, ki so ga morda izgubili.

Priročnik zaključuje z mislijo, da so vsi otroci naše bogastvo in da je naša naloga, da jim zagotovimo varnost, spoštovanje in uresničevanje njihovih pravic. Vsebuje tudi nabor aktivnosti, ki jih lahko učitelji uporabijo pri delu z razredom ali posameznimi učenci.

Zakaj sem izbrala ta priročnik

Priročnik sem izbrala zato, ker me je nagovoril s svojo toplino, jasnostjo in praktičnostjo. Ne govori le o teoriji travme, temveč ponuja konkretne, izvedljive korake, ki jih lahko učitelj uporabi že naslednji dan v razredu. Zelo me je pritegnilo tudi to, da priročnik poudarja pomen odraslega – ne kot nekoga, ki mora “popraviti” otroka, ampak kot osebo, ki s svojo prisotnostjo, razumevanjem in doslednostjo ustvarja varno okolje. Všeč mi je, da priročnik spodbuja empatijo, čuječnost in spoštovanje, kar so vrednote, ki jih sama vidim kot temelj kakovostnega pedagoškega dela.

Relevanca za učiteljevo delo

Priročnik je izjemno uporaben v vsakdanji šolski praksi. Pri pouku lahko učitelj uporablja predlagane aktivnosti za sproščanje, izboljšanje koncentracije ali kot kratke vmesne premore, ki pomagajo učencem, da se vrnejo v sedanjost. V razredni skupnosti lahko učitelj z načeli iz priročnika gradi občutek pripadnosti, varnosti in povezanosti. Jasna pravila, doslednost in predvidljiv urnik so še posebej pomembni za otroke, ki so doživeli nestabilnost.

Pri projektih lahko učitelj vključuje ustvarjalne, gibalne in čutne dejavnosti, ki spodbujajo sodelovanje, izražanje in medsebojno razumevanje. Pri obravnavi občutljivih tem, kot so nasilje, izguba ali migracije, priročnik ponuja smernice, kako se pogovarjati z otroki, kako jih poslušati in kako spoštovati njihove meje. Prav tako pomaga učitelju razumeti, da nenavadno vedenje pogosto ni neposlušnost, temveč klic po varnosti in podpori.

10.13. Better Than Carrots or Sticks

Avtorji: Dominique Smith, Douglas Fisher in Nancy Frey

Študent: Matej Slana

Priročnik *Better Than Carrots or Sticks (Bolje kot korenček ali palica)* avtorjev Smith, Fisher in Frey, izdan leta 2015, opisuje drugačen pristop k vzgojnemu delovanju v učilnici in šoli. Predstavlja preobrat, saj namesto tradicionalnega kaznovanja in nagrajevanja zagovarja restorativne (obnovitvene) prakse. Delo poudarja, da tradicionalne nagrade in kazni spodbujajo le kratkoročno in površinsko učinkovitost ter so pogosto celo škodljive. Tradicionalni pristopi se osredotočajo na kršenje pravil, ugotavljanje krivde in izrekanje kazni, restorativni pristopi pa na popraviljanje odnosov, ugotavljanje potreb in odpravljanje nastale škode. Medtem ko kaznovanje in nagrajevanje spodbujata zgolj podredljivost, restorativne prakse učence učijo odgovornosti, empatije in reševanja konfliktov. Gre za prehod od zunanjega nadzora (nagrade in kazni) k notranji disciplini (odgovornost in odnosi). Namesto vprašanja »Katero pravilo je bilo kršeno in kako bomo kršitelja kaznovali?« se restorativni pristop sprašuje: »Kdo je bil prizadet, kakšne so njihove potrebe in kako lahko skupaj popravimo škodo?« Priročnik je razdeljen na šest poglavij. V prvem poglavju avtorji postavijo temelje teoriji: tradicionalna disciplina temelji na moči in sramotenju, kar povzroča odpor in izključevanje. Pri čemer je kršenje pravil v ospredju pred dejanskimi težavami v odnosih med učenci. Problem je, da suspenzi in izključitve ne učijo novih veščin, temveč le odstranijo učenca iz procesa učenja, kar pogosto vodi v začaran krog in ne reši izvora težave. Drugo poglavje je namenjeno učinkovitemu vodenju razreda, ki temelji na dveh stebrih: odnosih in kakovostnem poučevanju. Pri odnosih je pomembno zaupanje med učiteljem in učenci, kar vključuje poznavanje imen učencev, njihovih interesov, obiske na domu in prisotnost učitelja na zunajšolskih dejavnostih. Omenja se tudi strategija 2x10 – učitelj in učenec prvih deset dni po dve minuti na šolsko uro namenita pogovoru o čemerkoli razen o šoli, s čimer gradita odnose. Drugi

steber, kakovostno poučevanje, poudarja, da je verjetnost za neprimerno vedenje bistveno manjša, če je pouk zanimiv, relevanten in temelji na jasnih ciljih. Tretje poglavje se osredotoča na ustvarjanje struktur, ki spodbujajo samoregulacijo učencev. Namesto togega nadzora avtorji predlagajo jasne postopke za vsakodnevne rutine, na primer vstopanje v razred ali pridobivanje pomoči, ki učencem omogočajo neodvisnost. Pomembna so visoka in dosledna pričakovanja, kot je model SPARK (varno, produktivno, odgovorno, spoštljivo in prijazno) – učenci vnaprej vedo, kaj se od njih pričakuje. Če učenec pričakovani ne izpolni, mu učitelj ponudi možnost za ponovno izvedbo (»re-do«), da se nauči pravilnega odziva. Za razumevanje neprimernega vedenja se uvaja koncept ABC: analiza predhodnikov, samo vedenje in posledice. S tem učitelj ugotovi razlog za odziv učenca. Četrto poglavje obravnava neformalne prakse, ki gradijo skupnost in preprečujejo konflikte. Te vključujejo različne pristope, kot so afektivne izjave (»jaz« stavki), razredni sestanki (redna srečanja za načrtovanje, reševanje problemov in medsebojno priznavanje uspehov z »shout-outs«, kjer si učenci javno izrečejo pohvale in priznanja), neformalni razredni krogi (učenci v krogih razpravljajo o učni snovi ali vprašanih skupnosti, s čimer se učijo aktivnega poslušanja in potrpežljivosti) ter priložnostne konference za hitro reševanje manjših sporov prek komunikacije in empatije. Peto poglavje se osredotoča na formalne procese, ki pridejo v poštev pri resnejših kršitvah. Tu se uvajajo tri faze: Unwind (varno izražanje čustev žrtve), Rewind (razmislek kršitelja o škodi) in Windup (vključitev skupnosti v zdravljenje). Pomemben je dialog med žrtvijo in kršiteljem ter načrti za ponovni vstop učenca v razredno skupnost brez stigme. Zadnje, šesto poglavje poudarja, da uspeh teh restorativnih praks zahteva tudi spremembo miselnosti celotne šole. Šola mora delovati kot vabljivo okolje že ob vstopu, izvajati sistem zgodnjega odkrivanja težav in timsko delo zaposlenih, ki morajo delovati usklajeno. Priročnik je odličen pripomoček za izvajanje netradicionalnih pristopov, ki ga poleg razrednika lahko učinkovito uporablja tudi učitelj geografije pri pouku. Pozitivna in varna razredna klima sta namreč nujna predpogoja za uspešno izvajanje učnega procesa, tudi za terensko raziskovanje. Delo je še posebej dragoceno, ker vsebuje praktične obrazce in vprašalnike, s katerimi lahko učitelj redno preverja stanje odnosov v razredu ter reflektira svoje delovanje.

10.14. Sodobni razrednik

Avtorica: Tatjana Ažman

Študentka: Dolores Hočevar

Priročnik *Sodobni razrednik* avtorice Tatjane Ažman je namenjen predvsem učiteljem, ki opravljajo ali se pripravljajo na vlogo razrednika. Predstavlja sistematičen in celovit pregled nalog, odgovornosti ter izzivov, s katerimi se razredniki srečujejo pri svojem delu. Priročnik je razdeljen na pet temeljnih vsebinskih sklopov: vlogo razrednika, vodenje oddelka, vodenje posameznega učenca, sodelovanje z različnimi deležniki ter profesionalni razvoj razrednika. Vsako poglavje združuje teoretična izhodišča in številne praktične usmeritve, ki učitelju pomagajo razumeti kompleksnost razredniške vloge in jo

učinkovito uresničevati v praksi. Posebna vrednost priročnika je njegova praktična naravnost – reflektivna vprašanja in delovni listi na koncu vsakega poglavja, ki bralca spodbujajo k razmisleku o lastnih stališčih, načinu dela in osebnem profesionalnem razvoju.

Vzrok za izbor dela

Za branje tega priročnika sem se odločila predvsem zato, ker se zavedam, da bom v prihodnosti kot učiteljica zelo verjetno prevzela tudi vlogo razrednika. Razredništvo je ena najzahtevnejših in hkrati najodgovornejših nalog v šoli, saj ne vključuje le organizacijskih in administrativnih nalog, temveč tudi skrb za odnose, dobro počutje učencev ter sodelovanje s starši in drugimi strokovnimi delavci. Priročnik me je nagovoril predvsem zaradi svojega celostnega pristopa. Razrednika ne predstavlja zgolj kot organizatorja oddelka, temveč kot pomembno osebo, ki povezuje učence, učitelje, starše in širše šolsko okolje.

Glavne ideje

Zelo zanimiva se mi zdi ideja, da na razrednikovo delo močno vplivajo njegova prepričanja in pričakovanja do učencev. Če učitelj verjame v njihove sposobnosti in od njih pričakuje napredek, se to pogosto odrazi tudi v njihovih dosežkih. Ta poudarek na odnosih, pričakovanjih in osebni odgovornosti razrednika se mi zdi zelo pomemben.

Priročnik ima veliko vrednost tudi za vsakodnevno učiteljevo delo. Številne ideje in pristopi, ki jih opisuje, so uporabni ne le za razrednike, temveč za vse učitelje, ki delajo z učenci. Posebej uporabni so nasveti o oblikovanju razredne skupnosti. Avtorica poudarja, da se občutek pripadnosti in pozitivni odnosi v oddelku ne razvijejo spontano, temveč jih je treba načrtno graditi. To vključuje postavljanje skupnih ciljev, razdelitev vlog, oblikovanje pravil, spodbujanje odprte komunikacije ter razvijanje sodelovanja med učenci. Takšne dejavnosti bi lahko učitelj uporabljal tudi pri rednih učnih urah ali projektih, saj pomagajo ustvarjati varno in spodbudno okolje za učenje.

Pomembna se mi zdi tudi ideja individualiziranega pristopa k učencu. Priročnik poudarja, da mora razrednik učence dobro poznati – njihove interese, sposobnosti, težave in osebne okoliščine. Le tako jim lahko ustrezno pomaga pri učenju, osebnostnem razvoju ali pri načrtovanju nadaljnje izobraževalne poti. Ta vidik je zelo relevanten tudi za pouk, saj učitelj, ki razume svoje učence, lažje prilagodi metode dela, izbiro dejavnosti ali način razlage snovi.

Priročnik me je posebej spodbudil k razmisleku o tem, kako pomembno je, da učitelj skrbi tudi za svoj lastni profesionalni razvoj in dobro počutje. Razredništvo je namreč lahko zelo zahtevno in čustveno naporno, zato je pomembno, da učitelj razvija strategije za soočanje s stresom, sodeluje s kolegi ter se nenehno strokovno izpopolnjuje. Prav ta poudarek na ravnovesju med skrbjo za druge in skrbjo zase se mi zdi ena izmed ključnih vrednosti priročnika.

Relevanca za učiteljevo delo

Priročnik ponuja tudi številne konkretne ideje za delo z oddelkom. Ena izmed prvih priložnosti za to je začetek šolskega leta, ko se razredna skupnost šele oblikuje. Na eni izmed prvih razrednih ur bi lahko učenci v manjših skupinah razmišljali o tem, kakšen razred si želijo. Vsaka skupina bi na list zapisala tri stvari, ki po njihovem mnenju pripomorejo k dobremu vzdušju v razredu, ter tri vedenja, ki takšno vzdušje lahko pokvarijo. Nato bi skupaj oblikovali nekaj osnovnih razrednih pravil. Učni cilj takšne dejavnosti bi bil razvijanje odgovornosti za skupnost, sposobnosti sodelovanja ter zavedanja, da imajo tudi učenci pomembno vlogo pri oblikovanju razrednega okolja. Takšen pristop bi hkrati okrepil občutek pripadnosti oddelku, saj učenci sodelujejo pri oblikovanju pravil, ki jih bodo kasneje tudi sami lažje upoštevali.

Druga možnost uporabe idej iz priročnika je spodbujanje refleksije o učenju in osebnih ciljih. Na primer ob koncu ocenjevalnega obdobja bi lahko učitelj z učenci izvedel kratko dejavnost samovrednotenja. Učenci bi odgovorili na vprašanja, kot so: *Kaj mi je v tem obdobju pri učenju šlo najbolje? Kje sem imel največ težav? Kaj bi lahko pri svojem delu izboljšal v naslednjem obdobju?* Namen takšne dejavnosti bi bil razvijanje odgovornosti za lastno učenje in spodbujanje razmisleka o lastnih učnih strategijah. Razrednik bi lahko te odgovore uporabil tudi kot izhodišče za individualne pogovore z učenci.

Ideje iz priročnika bi lahko uporabili tudi pri spodbujanju sodelovanja med učenci. Učitelj bi lahko na primer organiziral projektno nalogo, pri kateri bi učenci v skupinah pripravili predstavitev o temi, povezani z življenjem razreda ali šole (npr. dobro počutje v šoli, zdrave navade ali skrb za okolje). Pri tem bi imel vsak član skupine določeno vlogo, kar bi učence spodbujalo k sodelovanju in odgovornosti. Učni cilj takšne dejavnosti bi bil razvijanje timskega dela, komunikacijskih spretnosti ter občutka skupnosti.

Priročnik tako ponuja dragocen vpogled v kompleksnost razredniškega dela in hkrati ponuja številne praktične ideje, ki jih lahko učitelj uporabi pri svojem delu. Predvsem pa opozarja, da je uspešno delo z učenci vedno povezano z odnosi, razumevanjem posameznika ter z ustvarjanjem spodbudnega in varnega učnega okolja.

10.15. Punished by Rewards

Avtor: Alfie Kohn

Študent: Klemen Baronik

Knjiga Punished by Rewards ameriškega pedagoga Alfieja Kohna obravnava vpliv nagrad in kazni na motivacijo ljudi, zlasti v šolskem okolju. Avtor kritično analizira tradicionalne pristope motiviranja učencev, kot so ocene, pohvale, nalepke ali druge oblike nagrajevanja. Po njegovem mnenju takšni sistemi pogosto ne spodbujajo resničnega interesa za učenje, ampak ustvarjajo predvsem zunanje motive za delo.

Glavne ideje in poudarki

Ena izmed osrednjih idej knjige je, da nagrade lahko zmanjšujejo notranjo motivacijo. Ko učenci določeno dejavnost opravljajo predvsem zato, da bi dobili nagrado ali se izognili kazni, se njihova pozornost preusmeri s samega procesa učenja na končni rezultat. Posledično lahko interes za učenje sčasoma upade.

Kohn opozarja tudi na to, da nagrade pogosto spodbujajo tekmovalnost med učenci. Ko je poudarek predvsem na doseganju boljših rezultatov ali višjih ocen, se učenci začnejo primerjati med seboj, kar lahko negativno vpliva na sodelovanje in razredno klimo. Poleg tega avtor izpostavlja, da nagrajevanje pogosto vodi v kratkoročno razmišljanje. Učenci se osredotočijo predvsem na to, kako doseči nagrado, namesto da bi razvijali globlje razumevanje učne snovi. Tak pristop lahko omejuje tudi ustvarjalnost in samostojno razmišljanje.

Namesto sistema nagrad in kazni Kohn predlaga večji poudarek na notranji motivaciji, zanimivih učnih nalogah, sodelovalnem učenju ter večji avtonomiji učencev pri učenju.

Možnosti uporabe v pedagoški praksi

Ideje iz knjige lahko učitelji uporabijo na več načinov. Eden izmed pristopov je večja uporaba projektnega in raziskovalnega dela, kjer učenci samostojno raziskujejo določeno temo in pri tem sodelujejo v skupinah. Tak način dela spodbuja radovednost, kritično razmišljanje ter večjo vključenost učencev v učni proces. Pomembno je tudi ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, kjer učitelj poleg ocen uporablja tudi kakovostno povratno informacijo o učenčevem delu. Takšna povratna informacija lahko učencem pomaga razumeti, kaj so naredili dobro in kako lahko svoje delo še izboljšajo.

Kot konkreten primer bi pri pouku lahko organizirali skupinsko projektno nalogo, kjer bi učenci raziskovali določeno geografsko ali družbeno temo ter na koncu pripravili predstavitev ali plakat. Dobra tematika so npr. podnebne spremembe, ker so vidne in lažje predstavljive za same učence.

Primer zanimive naloge je, da učencem podamo nemo karto Alp in morejo sami narisati kako bi zgradili ceste in predore, da bi najlažje prečkali Alpe. Po nekaj minutah jim pokažemo realno stanje cestnega omrežja in primerjajo koliko se njihovo ujema.

Osebna refleksija

Delo se mi zdi zanimivo predvsem zato, ker spodbuja razmislek o nekaterih zelo ustaljenih praksah v šolskem sistemu. Kot bodoči učitelj se bom moral pogosto odločati, kako motivirati učence za učenje in kako ustvariti pozitivno razredno klimo. Ideje iz te knjige ponujajo drugačen pogled na motivacijo in poudarjajo pomen notranjega interesa za učenje, kar se mi zdi pomembno za dolgoročen razvoj učencev.

10.16. Od genov do zvezd

Avtor: Sašo Dolenc

Študentka: Lara Rozman

Gre za poljudnoznanstveno knjigo, v kateri avtor na zanimiv in razumljiv način predstavi različne teme iz sveta znanosti. Kot pove že naslov knjige, se delo dotika zelo širokega področja vse od genetike in biologije pa vse do astronomije in raziskovanja vesolja. Glavni namen knjige je približati znanost širšemu krogu bralcev. V knjigi so prikazani primeri iz sveta znanosti, ki izhajajo iz vsakdanjega življenja.

Knjiga je sestavljena iz več krajših poglavij, jih je več kot 50. V nekaterih poglavjih govori o genetiki in o tem, kako geni vplivajo na lastnosti živih bitij. Razlaga, kako se lastnosti prenašajo iz staršev na otroke in kako znanstveniki raziskujejo delovanje genov. V drugih poglavjih pa se posveti vprašanju o nastanku življenja na Zemlji, razvoju vesolja ter o tem, kakšno mesto ima človek v naravi. Posebnost knjige je tudi to, da niso predstavlja samo znanstvenih dejstva ampak tudi to kako so znanstveniki do teh spoznanj prišli.

To delo sem izbrala zato ker se mi je zdela zanimiva in poučna. Pri branju me je nagovorilo predvsem to, da knjiga povezuje različna področja znanosti. Pogosto imamo občutek, da so biologija, fizika, kemija ali astronomija popolnoma ločeni predmeti. V resnici pa so med seboj zelo povezani in skupaj pomagajo razlagati svet okoli nas.

Knjiga ima lahko tudi veliko vrednost za učiteljsko delo. Pri pouku geografije bi jo lahko uporabili pri različnih temah, na primer pri obravnavi vesolja, nastanka Zemlje ali razvoja življenja. Učitelj bi lahko izbral krajši odlomek iz knjige in ga uporabil kot uvod v novo temo. Takšen uvod bi lahko učence pritegnil in jih spodbudil, da začnejo razmišljati o obravnavani snovi. Poleg tega bi lahko učenci prebrali določen odlomek iz knjige in nato o njem razpravljali. Učenci bi lahko izbrali eno izmed tem iz knjige ter jo dodatno raziskali. Nato bi pripravili predstavitev, plakat ali kratek referat. Takšne knjige so pomembne tudi zato, ker spodbujajo kritično razmišljanje.

Za zaključek lahko rečem, da je knjiga Od genov do zvezd zanimivo in poučno delo, ki na razumljiv način predstavi različne znanstvene teme. Knjiga bralca spodbuja k razmišljanju, radovednosti in raziskovanju sveta. Prav zaradi tega je lahko zelo uporabna tudi v šolskem okolju, saj učencem pomaga bolje razumeti naravne pojave ter jih motivira za učenje in raziskovanje.

11. Seznam udeležencev

1. letnik	2. letnik
1) Ana Blaško Kravos	1) Klemen Baronik
2) Anja Blokar Islamović	2) Benjamin Gašpar
3) Maruša Fužir	3) Dolores Hočevar
4) Taja Hafner	4) Špela Jerič
5) Špela Kitak	5) Karmen Koglar
6) Eva Kralj	6) Tjaša Kovačič
7) Petra Mali	7) Mateja Mavrič
8) Miha Pečarič	8) Ajda Miklavčič
9) Vid Peče	9) Nejc Pavlin
10) Eva Skok	10) Nika Pušnik
11) Neža Stanovnik	11) Tina Raj
12) Urh Špital	12) Lara Rozman
13) Julija Štrukelj	13) Alja Selič
14) Irenej Tornič	14) Matej Slana
15) Timotej Tušar	15) Jure Trebižan
	16) Lara Ule
	17) Lana Valič Saksida
	18) Lara Županc